
Vergaderjaar 2006–2007

31 031 V

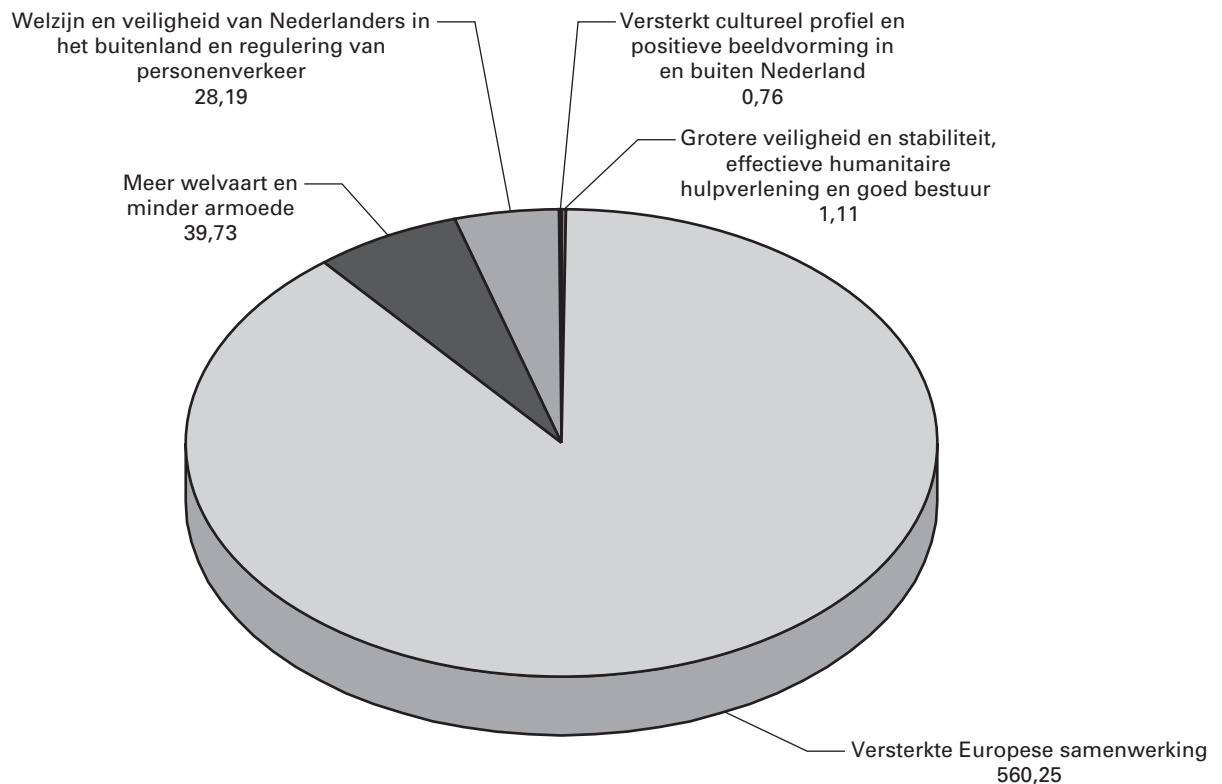
**Jaarverslag en slotwet van het ministerie van
Buitenlandse Zaken 2006**

Nr. 1

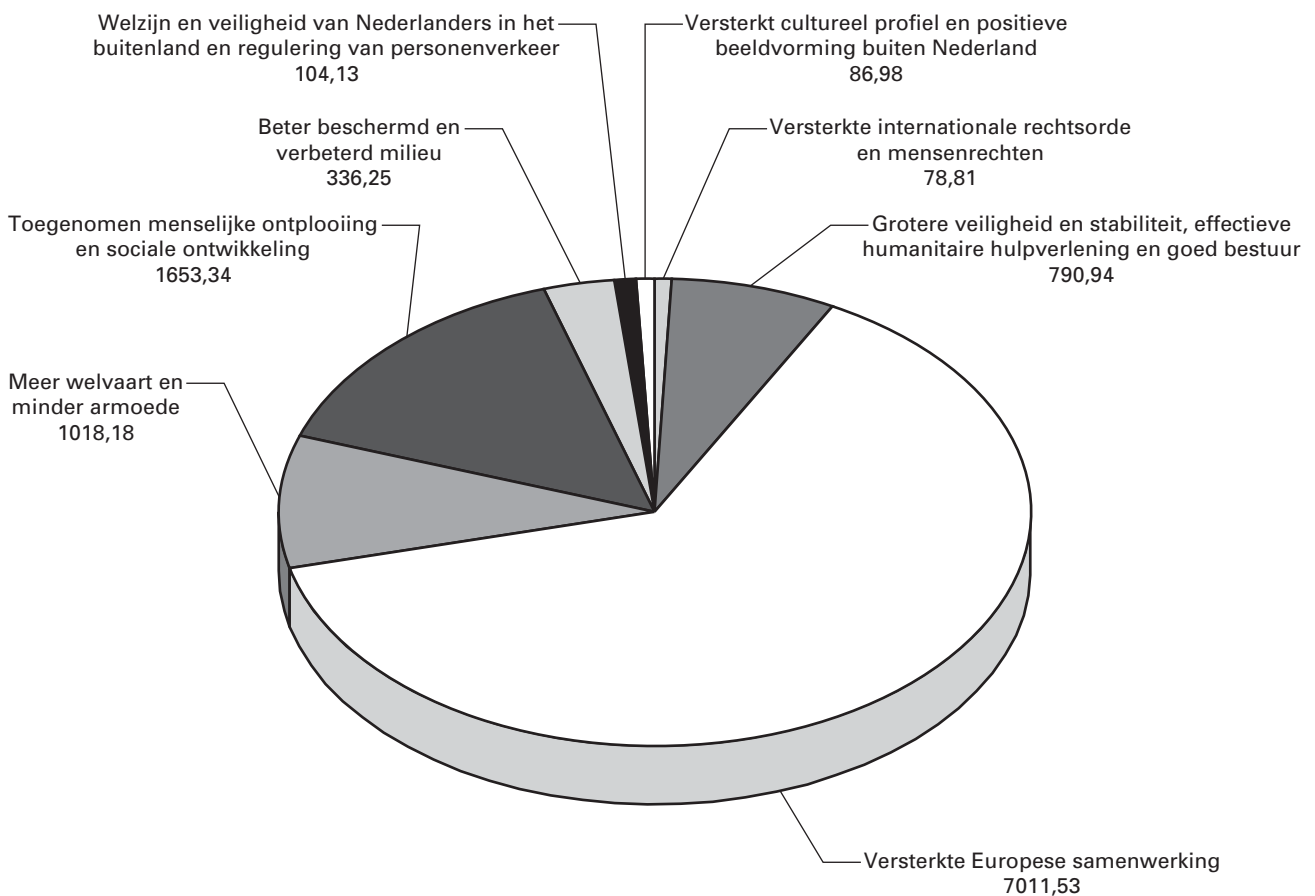
**JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE
ZAKEN (V)**

Aangeboden 16 mei 2007

Ontvangsten naar beleidsterrein voor 2006 (in EUR mln)

Uitgaven naar beleidsterrein voor 2006 (in EUR mln)

INHOUDSOPGAVE		blz.
A.	Algemeen	6
1.	Voorwoord	6
2.	Dechargeverlening	7
3.	Leeswijzer	11
B.	Beleidsverslag	14
4.	Beleidsprioriteiten	14
5.	Beleidsartikelen	24
	Beleidsartikel 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	24
	Beleidsartikel 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur	28
	Beleidsartikel 3: Versterkte Europese samenwerking	38
	Beleidsartikel 4: Meer welvaart en minder armoede	47
	Beleidsartikel 5: Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling	58
	Beleidsartikel 6: Beschermd en verbeterd milieu	68
	Beleidsartikel 7: Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	73
	Beleidsartikel 8: Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland	77
6.	Niet-beleidsartikelen	82
	Niet-Beleidsartikel 9: Geheim	82
	Niet-Beleidsartikel 10: Nominaal en onvoorzien	83
	Niet-Beleidsartikel 11: Algemeen	84
7.	Bedrijfsvoeringsparagraaf	87
C.	Jaarrekening	93
8.	De verantwoordingsstaat van het ministerie van Buiten- landse Zaken	93
9.	Saldibalans	94
10.	De verantwoordingsstaat van het agentschap CBI	106
D.	Bijlagen	111
	Bijlage 1: Toezeggingen aan de Algemene Rekenkamer	112
	Bijlage 2: Sanctiebeleid en malversaties	114
	Bijlage 3: Afkortingenlijst	115
	Bijlage 4: Trefwoordenregister	118

A. ALGEMEEN

1. VOORWOORD

In dit jaarverslag blikt het ministerie van Buitenlandse Zaken terug op het afgelopen jaar.

Op een groot aantal terreinen is in 2006 vooruitgang geboekt. Het werkterrein van het ministerie van Buitenlandse Zaken beslaat feitelijk de hele wereld en het werk van dit ministerie is echter nooit «af». De werkzaamheden van het ministerie kunnen nooit los gezien worden van voorgaande en komende jaren.

Het ministerie verleende in 2006 consulaire bijstand aan Nederlanders in het buitenland, die in een noodsituatie verkeerden. Het meest op het netvlies staan nog de honderden Nederlanders die tijdens de oorlog in Zuid-Libanon – in goede samenwerking met het ministerie van Defensie – vanuit het oorlogsgebied naar Nederland en andere veilige gebieden zijn geëvacueerd.

Nederland heeft in 2006 het uitbreidingsproces van de Europese Unie kritisch en constructief gevolgd, zowel ten aanzien van Roemenië en Bulgarije als Turkije, Kroatië en de landen van de westelijke Balkan. Mede dankzij de inzet van Nederland vergadert de Raad van Ministers nu in het openbaar over wetgeving van de Raad en het Europees Parlement. Uit het Europafonds werden activiteiten gefinancierd om de communicatie over Europa te verbeteren en «Europa» beter te verankeren in het lesmateriaal.

Op het terrein van ontwikkelingssamenwerking stonden ook in 2006 de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen centraal. Zo kregen door Nederlandse inspanningen miljoenen mensen toegang tot drinkwater, sanitaire voorzieningen en basisonderwijs.

Nederland liep voorop in de geïntegreerde benadering van buitenlands beleid met goede coöperatie tussen veiligheidsbeleid en ontwikkelingssamenwerking. Het meest pregnante voorbeeld van deze benadering is de Nederlandse aanwezigheid in Afghanistan. Militaire inzet, diplomatie en ontwikkelingssamenwerking gaan daar hand in hand.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,

Mede namens de Staatssecretaris voor Europese Zaken.

2. DECHARGEVERLENING

Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening van de Minister van Buitenlandse Zaken aan de Voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Buitenlandse Zaken decharge te verlenen over het in het jaar 2006 gevoerde financiële beheer met betrekking tot de uitvoering van de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld van haar bevindingen en haar oordeel met betrekking tot:

- * het gevoerde financieel en materieel beheer;
- * de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- * de financiële informatie in de jaarverslagen en jaarrekeningen;
- * de departementale saldibalansen;
- * de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- * de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;

van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen, naast het onderhavige jaarverslag en het hierboven genoemde rapport van de Algemene Rekenkamer, de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- * Het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2006; dit jaarverslag wordt separaat aangeboden.
- * De slotwet van het Ministerie van Buitenlandse Zaken over het jaar 2006: de slotwet is als afzonderlijk kamerstuk gepubliceerd. Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen.
- * Het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2006 met betrekking tot de onderzoeken, bedoeld in artikel 83 van de Comptabiliteitswet 2001. Dit rapport, dat betrekking heeft op het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk, wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aangeboden.
- * De verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2006 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2006 alsmede met betrekking tot de Saldibalansen van het Rijk over 2006 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001);

Algemeen

- * het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
A. G. Koenders

Mede namens de Staatssecretaris voor Europese Zaken,
F. C. G. M. Timmermans

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

3. LEESWIJZER

In deze leeswijzer wordt in de inleiding een aantal algemene opmerkingen toegelicht over de aard van het buitenlandbeleid, de werkzaamheden van het ministerie van Buitenlandse Zaken en kwaliteitsnormen die aan zowel de financiële gegevens als de beleidsmatige informatie worden gesteld. Daarna wordt de indeling van het jaarverslag beschreven.

Inleiding

In dit jaarverslag verantwoordt de regering het grootste deel van de uitgaven ten behoeve van het Nederlandse buitenlandbeleid. Een overzicht van *alle* uitgaven aan het buitenlandbeleid is te vinden in het HGIS-jaarverslag. De HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking) omvat naast het grootste gedeelte van de BZ-uitgaven ook de uitgaven van de overige departementen op het gebied van buitenlandbeleid. Daarnaast verschijnt dit jaar de Resultatenrapportage 2005–2006 met meer gedetailleerde informatie over resultaten van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking in partnerlanden en aandacht voor sectorspecifieke voortgang. Het HGIS-jaarverslag en de Resultatenrapportage worden u gelijktijdig met de departementale jaarverslagen aangeboden.

Het jaarverslag geeft een overzicht van behaalde en niet behaalde resultaten. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is in veel gevallen niet de enige actor die bepaalt of de doelstellingen uit de begroting worden gerealiseerd. In Europese en andere internationale gremia moet vaak worden onderhandeld met andere partijen. De uitkomsten van onderhandelingen zijn in de regel compromissen. De doelstellingen waarmee Nederland het onderhandelingsproces ingaat, zijn maar zelden identiek aan de uitkomst daarvan.

Daarnaast is het belangrijk op te merken dat het ministerie van Buitenlandse Zaken voor een aantal onderdelen van het buitenlandbeleid niet alleen een inhoudelijke maar ook een coördinerende taak heeft. Voor die onderwerpen geldt dat de behaalde resultaten het gevolg zijn van een gezamenlijke inspanning van de verantwoordelijke ministeries.

Met ingang van 2005 zijn de beleidsartikelen ingedeeld naar de belangrijkste thema's binnen het buitenlandbeleid. In verband met de nieuwe indeling zijn de financiële realisaties vanaf 2005 op een heel andere manier gegroepeerd dan cijfers van eerdere jaren. Daardoor is het niet mogelijk om conform de regels de uitgaven van de vier voorgaande jaren op te nemen in de budgettaire tabellen. Om de lezer toch enig historisch vergelijkingsmateriaal te bieden is er voor gekozen in dit jaarverslag wel de financiële realisaties uit 2004 te presenteren, zoals deze ook in het jaarverslag van 2005 werden gebruikt. Aangezien de realisaties uit 2004 «vertaald» moesten worden naar de nieuwe begrotingsindeling is er bij de vertaalslag een aantal aannames gemaakt. Niet elke uitgave van de oude begrotingsindeling in zijn geheel was in te delen in de nieuwe systematiek.

In het jaarverslag is geen overzicht van topinkomens bij het ministerie opgenomen. Er zijn in 2006 geen ambtenaren van wie het gemiddelde belastbare loon uitstijgt boven de gestelde grens in de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

In het kader van de wettelijke controletaak geeft de auditdienst van het ministerie jaarlijks een accountantsverklaring af bij het departementale jaarverslag. Deze accountantsverklaring bevat een oordeel over:

- het getrouwe beeld van de financiële verantwoording (de jaarrekening en de in het beleidsverslag opgenomen financiële toelichtingen);
- het getrouwe beeld van de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering;
- de vraag of het departementale jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften;
- de vraag of de in het departementale jaarverslag opgenomen niet-financiële informatie niet in strijd is met de financiële informatie.

Daarnaast heeft de auditdienst een wettelijke taak om de totstandkoming van de niet-financiële informatie alsmede het gevoerde financieel en materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties te onderzoeken. Over de belangrijkste bevindingen van deze onderzoeken – alsmede van eventuele onderzoeken naar overige aspecten van de bedrijfsvoering – brengt de auditdienst verslag uit in het jaarlijkse samenvattende auditrapport. Deze bevindingen vallen niet onder de reikwijdte van de accountantsverklaring.

Indeling van het jaarverslag

Het jaarverslag omvat drie delen en een aantal bijlagen. Het eerste deel bestaat uit het voorwoord, het verzoek om dechargeverlening en deze leeswijzer. Het tweede deel is het beleidsverslag. De jaarrekening is het derde deel van het jaarverslag. Dit deel omvat de verantwoordingsstaat en de saldbalans van het ministerie. Ook het jaarverslag van de batenlastendienst CBI (Centrum voor de Bevordering van Import uit ontwikkelingslanden) is in dit deel opgenomen. De bijlagen betreffen de toezeggingen aan de Algemene Rekenkamer, informatie over sancties en malversaties, de afkortingenlijst en de trefwoordenlijst.

Het tweede deel, het beleidsverslag, is het meest omvangrijke onderdeel van het jaarverslag en verdient nadere aandacht in deze leeswijzer. Het verslag bevat zowel financiële als niet-financiële gegevens welke aan verschillende kwaliteitsnormen onderhevig zijn. In het beleidsverslag wordt onder het kopje «beleidsprioriteiten» allereerst teruggeblikt op de beleidsagenda van de begroting 2006. Deze terugblik wordt afgesloten met de beleidsconclusies die uit het afgelopen jaar kunnen worden getrokken. Omwille van de vergelijkbaarheid met de Begroting 2006 ontbreekt de tabel «budgettaire en financiële consequenties van de beleidsprioriteiten». Deze komen aan de orde in de diverse beleidsartikelen. Hiermee wordt afgeweken van het model zoals aangegeven in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2006.

Vervolgens wordt per beleidsartikel gerapporteerd over de voorgenomen resultaten zoals die geformuleerd werden in de begroting 2006. In de beleidsartikelen komen steeds vier onderdelen aan de orde. Onder kopje A wordt de algemene beleidsdoelstelling herhaald. Vervolgens staat onder kopje B de tabel «budgettaire gevolgen van beleid» en een toelichting op opmerkelijke verschillen tussen de geraamde inzet van financiële middelen en de uiteindelijke uitgaven. Onder kopje C wordt per operationele doelstelling een tabel gepresenteerd waarin alle voorgenomen resultaten uit de begroting staan en of deze in 2006 werden behaald. Waar nodig wordt onder de tabel een toelichting gegeven op het al dan niet

behalen van resultaten. Die toelichtingen worden gegeven op uitzonderingsbasis; alleen over afwijkingen en opmerkelijke resultaten wordt gerapporteerd. Resultaten die volgens planning zijn gerealiseerd worden in de regel niet toegelicht. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt in de toelichting steeds verwezen naar de betreffende regel in de tabel.

Bij een aantal doelstellingen zijn effectindicatoren benoemd. De effectindicatoren met betrekking tot de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's) worden gemonitord door de VN en de Wereldbank. Het genereren van dit soort cijfers is complex en tijdrovend. In ontwikkelingslanden worden onderzoeken onder de bevolking uitgevoerd en doorgaans duurt het twee jaar voordat deze onderzoeken resulteren in rapportages. Dit heeft tot gevolg dat er altijd een zekere vertraging zit in de rapportage over de MDG's.

Voor het jaarverslag betekent dit dat er niet altijd recente cijfers beschikbaar zijn om te rapporteren over de MDG's. Een enkele keer komt het zelfs voor dat een indicator dusdanig complex is dat de vervolgmeting eens in de vijf jaar wordt uitgevoerd, waardoor er geen nieuwe cijfers in vergelijking tot het vorige jaarverslag beschikbaar zijn. Sommige MDG-indicatoren die in deze rapportage voorkomen zijn geherdefinieerd vanwege voortschrijdend inzicht in de wijze van meten van deze indicatoren. Om de internationale vergelijkbaarheid te waarborgen zijn sommige indicatoren onderhevig aan kleine bijstelling in de uitgangswaarden. Ten behoeve van de uniformiteit en consistentie van begroting en jaarverslag gaat dit verslag echter uit van de oorspronkelijke uitgangswaarden.

Onder kopje D wordt in een tabel een overzicht gegeven van de in 2006 afgeronde onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. Ook hier wordt waar nodig een toelichting gegeven op het al dan niet realiseren van het betreffende beleidsonderzoek. De tabel wijkt af van het model zoals aangegeven in de Rijksbegrotingsvoorschriften om zo eenduidig mogelijk te zijn met de Begroting 2006. Nadere informatie, inclusief de tekst van de beleidsonderzoeken zelf, is te vinden in de zogeheten BZ evaluatieprogrammering (online beschikbaar op <http://www.minbuza.nl/binaries/pdf/bz-begroting-jaarverslag/bz-evaluatieprogrammering-2006/bz-evaluatieprogrammering-2006.pdf>).

Tot slot omvat het tweede deel van het jaarverslag de niet-beleidsartikelen en de bedrijfsvoeringsparagraaf. Ook de bedrijfsvoeringsparagraaf heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage en is gebaseerd op de managementverklaring zoals dit jaar voor het eerst afgelegd door de Secretaris-Generaal.

B. BELEIDSVERSLAG

4. BELEIDSPRIORITEITEN

Inleiding

Het buitenland en binnenland raakten in 2006 steeds meer met elkaar verweven. De uitdagingen en problemen waarvoor Nederland zich gesteld ziet, vragen in toenemende mate ook internationale antwoorden. Criminaliteit, terrorisme, illegale immigratie, milieuvervuiling en klimaatverandering zijn zaken die Nederland niet alleen kan oplossen, maar slechts in internationaal verband. Paradoxaal lijkt echter dat de steun onder de Nederlandse bevolking voor het opereren in internationaal verband niet meer vanzelfsprekend is. Nederlanders zijn kritischer geworden over het functioneren van de Verenigde Naties en de Europese Unie. Daarnaast leiden de opkomst van nieuwe economische machten, de dreiging van proliferatie van kernwapens en internationale migratie tot serieuze gevoelens van onzekerheid bij burgers.

Tegelijkertijd worden de gevolgen van internationale ontwikkelingen steeds directer voelbaar in eigen land en wordt over ons internationaal handelen steeds vaker een binnenlandspolitiek en ook maatschappelijk debat gevoerd. De uitzending van Nederlandse militairen naar Afghanistan, de toekomst van de Europese Unie, klimaatverandering en milieuvervuiling zijn treffende voorbeelden van een dergelijk debat.

Tegen deze achtergrond is Nederland ook in 2006 op internationaal vlak een actieve speler geweest, zowel in multilaterale organisaties als daarbuiten. Uitgangspunt hierbij was een realistisch multilateralisme: constructief meewerken aan de versterking van multilaterale organisaties en tegelijkertijd, wanneer nodig, meer aandacht geven aan specifieke nationale belangen. De wereld wordt immers competitiever.

Een effectieve, krachtige Nederlandse rol op het internationale toneel is alleen mogelijk met een geïntegreerd buitenlands beleid, waarbij de inspanningen op elkaar aansluiten en Nederland met één stem spreekt. In Den Haag is daarom de interdepartementale samenwerking verder versterkt. In 2006 heeft dat onder andere geleid tot de ontwikkeling van de zogenoemde 3D-benadering van *Defense, Diplomacy and Development*. Hieraan wordt concreet invulling gegeven met de missie in Afghanistan, waar Nederlandse diplomaten, militairen en experts op het terrein van ontwikkelingssamenwerking nauw met elkaar samenwerken. Ook kreeg de geïntegreerde benadering van het buitenlands beleid vorm in China, India en Indonesië.

Voorts heeft deze aanpak zich vertaald in toegenomen coherentie tussen ontwikkelingssamenwerking en andere relevante beleidsterreinen, zoals handelspolitiek, landbouw- en milieubeleid. Nederland nam in 2006 wederom de eerste plaats in op de gezaghebbende coherentie-index van het onafhankelijke *Center for Global Development*, die de inspanningen van ontwikkelde landen meet ten gunste van ontwikkelingslanden. Bovendien slaagde Nederland in 2006 met glans voor het *peer review* examen van het Ontwikkelingscomité van de OESO. Nederland wordt op OS-gebied gezien als een voortrekker. Behalve voor het Nederlandse coherentiebeleid bestaat veel waardering voor het constante percentage OS-hulp van 0,8%, de aandacht voor kwaliteitsvraagstukken binnen OS en

het gebruik van innovatieve benaderingen, alsmede de wijze waarop Nederland omgaat met humanitaire hulp.

Naast de focus op de realisatie van de MDG's is verhoging van de effectiviteit van de ontwikkelingssamenwerking een belangrijk aandachtspunt van de Nederlandse overheid. De Verklaring van Parijs, aangenomen in 2005, vormt hierbij een belangrijke leidraad. De agenda van Parijs is ambitieus en kent gevoelige politieke aspecten (bijvoorbeeld op het gebied van taakverdeling tussen donoren). In 2006 is gewerkt aan de operationalisering van deze agenda. De Nederlandse overheid zal deze agenda met prioriteit blijven behandelen.

Internationale samenwerking

In 2006 heeft Nederland zich actief ingezet voor het slagvaardiger maken van de Verenigde Naties. Er zijn belangrijke vorderingen gemaakt met de uitvoering van de gemaakte afspraken tijdens de VN-top in 2005 over hervorming van de organisatie. De nieuw ingestelde *Peacebuilding Commission* ondersteunt landen in de overgangsfase van een conflict-situatie naar herstel van de stabiliteit en wederopbouw. Nederland is lid van het Organiserend Comité mede dankzij zijn substantiële financiële bijdrage aan de VN en heeft zich actief ingezet voor vredesopbouw in Burundi en Sierra Leone, de eerste landen op de agenda van de commissie.

Met de lancering van het vernieuwde noodhulpfonds, *Central Emergency Response Fund*, wordt de VN in staat gesteld snel en goed gecoördineerd te reageren op acute humanitaire noodsituaties, zoals bijvoorbeeld in Sudan en in de Hoorn van Afrika vanwege de heersende droogte. Met een bijdrage van 40 miljoen euro in 2006 aan het fonds behoorde Nederland tot de grootste donoren.

De VN dient effectiever en coherenter op te treden op ontwikkelingsgebied. Nederland heeft hiertoe samen met gelijkgezinde landen actief gepleit voor het samenbrengen van VN-organisaties in het veld tot één kantoor met één baas, één budget en één gezamenlijk programma. De secretaris-generaal van de VN heeft dit voorstel overgenomen.

De hervorming van de Veiligheidsraad is een lastige kwestie gebleken. Toch is, mede door Nederlandse betrokkenheid, de politieke spanning rond dit onderwerp afgenomen. Er lijkt groeiende belangstelling te bestaan voor het onder andere door Nederland voorgestelde idee voor een interim-oplossing waarbij landen op tijdelijke basis (bijvoorbeeld 5 of 10 jaar) een zetel in de Veiligheidsraad kunnen verwerven, in afwachting van een structurelere hervorming.

Respect voor mensenrechten

Nederland zette zich ook in 2006 actief in voor de bevordering van mensenrechten. Er werden tientallen demarches uitgevoerd, verklaringen uitgegeven en een aantal regeringen aangesproken op mensenrechtenkwesties. De regering heeft daarbij in het bijzonder aandacht gevraagd voor politieke gevangenen en mensenrechtenactivisten in nood. In 2006 werden meer mensenrechtenactiviteiten gefinancierd dan in voorgaande jaren, in het bijzonder in het Midden-Oosten. Nederland heeft daarnaast een bilaterale dialoog gevoerd met de VS over de relatie tussen mensenrechten en de strijd tegen het terrorisme. In een aantal partnerlanden

werden mensenrechten beter geïntegreerd in bilaterale ontwikkelingsprogramma's.

De mensenrechtenambassadeur bezocht in 2006 Nigeria, Cambodja, Thailand, Rwanda, Kenia, Rusland (waaronder Tsjetsjenië), Marokko en China. Geplande bezoeken aan Iran, Cuba, Birma, Indonesië en Egypte konden helaas geen doorgang vinden. Naast burgerlijke en politieke rechten besteedde de mensenrechtenambassadeur dit jaar in het bijzonder aandacht aan economische, sociale en culturele rechten en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast onderhield de ambassadeur contacten met het maatschappelijk middenveld in Nederland.

In 2006 werd Nederland gekozen tot lid van de nieuwe VN-mensenrechtenraad. Deze raad bevindt zich momenteel in een opbouwfase, waaraan Nederland een actieve bijdrage levert. In het kader van de opbouw van de raad heeft Nederland voorgesteld dat landen een mensenrechtenexamen afleggen, waarvan de resultaten vervolgens in de raad worden besproken. Nederland heeft de bereidheid getoond dit mensenrechtenexamen als eerste af te leggen. Ook heeft Nederland zich ingezet voor versterking van de positie van onafhankelijke VN-mensenrechtenrapporteurs.

De nieuwe mensenrechteninstelling functioneert nog niet zoals Nederland dat graag ziet. De raad is tot nu toe nauwelijks in staat om mensenrechtenschenders krachtig te veroordelen of overeenstemming te bereiken over belangrijke thematische mensenrechtenkwesaties. Dit is vooral te wijten aan de nieuwe krachtsverhoudingen in de raad, waarbij westelijke en gelijkgezinde Zuid-Amerikaanse en Aziatische leden niet langer de meerderheid van de stemmen hebben.

In de Algemene Vergadering van de VN heeft Nederland een resolutie ingediend over geweld tegen vrouwen. De resolutie werd met consensus aangenomen.

Millennium Ontwikkelingsdoelen

Nederland heeft in 2006 zijn bijdrage aan het behalen van de Millennium Ontwikkelingsdoelen opnieuw verhoogd, onder meer ten behoeve van onderwijsdoelen. Het door Nederland opgerichte *Fast Track Initiative* (FTI) voor onderwijs, waarin donoren hun technische en financiële hulp bundelen, is uitgegroeid tot een internationaal geaccepteerd planningsmodel voor onderwijs en heeft ervoor gezorgd dat onderwijs hoog op de politieke agenda staat. Inmiddels hebben 29 landen een «FTI-keurmerk» en komen in aanmerking voor steun; de komende jaren zal deze groep groeien tot zo'n 50 landen. Nederland heeft dit jaar 150 miljoen euro aan het FTI bijgedragen. Een andere grote investering is gedaan in onderwijs in crisissituaties via Unicef, met als doel om in 2010 25 miljoen kinderen in 40 conflictlanden naar school te laten gaan.

Mede door Nederlandse inzet bereikte de VN in 2006 een akkoord over de toevoeging van een nieuwe doelstelling aan millenniumdoel vijf (bestrijding van moedersterfte) over de universele toegang tot diensten voor seksuele en reproductieve gezondheid. Ook de Nederlandse bijdrage aan hiv/aids-bestrijding werd in 2006 verhoogd. Nederland was in dit jaar de derde donor op gebied van hiv/aids, na de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Mede door de Nederlandse bijdrage steeg volgens de VN wereldwijd het aantal mensen met toegang tot behandeling van hiv/aids van 1,3 miljoen in 2005 naar 1,6 miljoen medio 2006. Hoewel het aantal

hiv-infecties in 2006 wereldwijd verder steeg, daalde in verschillende landen het aantal nieuwe infecties onder jongeren.

In het kader van millenniumdoel zeven over schoon drinkwater sloot Nederland in 2006 overeenkomsten met Unicef, de Wereldbank en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, waardoor 3,6 miljoen mensen toegang krijgen tot schoon drinkwater en 2,7 miljoen toegang tot sanitaire voorzieningen. Door Nederlandse inspanningen hebben nu 29,7 miljoen mensen toegang tot schoon drinkwater gekregen en 25,6 miljoen mensen toegang tot sanitaire voorzieningen. Nederland had voorts een initiërende rol in de bestrijding van corruptie in de watersector. In diverse landen werden met Nederlandse ondersteuning plannen geformuleerd voor geïntegreerd water- en bosbeheer. In Indonesië is het veenbossenprogramma op Kalimantan van start gegaan; tevens zal Nederland de overheid van Centraal Kalimantan ondersteunen bij de rehabilitatie van een groot gebied waar veel bosbranden voorkomen. Nederland heeft voorts bewerkstelligd dat de G8-top in St. Petersburg het belang van toegang tot energie in ontwikkelingslanden heeft benadrukt.

Bij de Nederlandse inspanningen is duurzame ontwikkeling het uitgangspunt. In ontwikkelingslanden werden initiatieven gesteund ten behoeve van behoud van biodiversiteit en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, onder meer door investeringen in hernieuwbare energie, zonne-energie en het gebruik van biobrandstoffen. Vanaf 2006 is duurzaamheid tevens leidend beginsel in de bedrijfsvoering van het departement.

In EU-verband zette Nederland zich in voor een betere werkverdeling binnen de hulp van de lidstaten onderling en de Europese Commissie, voortbouwend op de Europese Consensus inzake ontwikkeling. Op EU-niveau werd als onderdeel van het externe beleid overeenstemming bereikt over de instelling van een apart Instrument voor Ontwikkelingssamenwerking (*Development Cooperation Instrument*), waardoor EUR 17 miljard beschikbaar zal zijn voor met name armoedebestrijding in ontwikkelingslanden in de periode 2007–2013.

Europese samenwerking

Nederland heeft ook na de verwerping van de Europese grondwet door de bevolking in 2006 verder gewerkt aan het slagvaardiger maken van Europa. Het kabinet heeft tal van concrete activiteiten ontplooid om de burger te betrekken bij Europa en zo een begin te maken met het herstel van vertrouwen. Het kabinet heeft zich vergewist van de verwachtingen van burgers over de toekomst van Europa door het houden van een internetenquête. Daarnaast werden uit het Europafonds activiteiten gefinancierd om kennis en begrip over Europa te verbeteren en werd «Europa» beter verankerd in lesmateriaal in het onderwijs.

Ook heeft Nederland zich met succes ingezet voor institutionele hervorming van de Unie. De Raad van Ministers vergadert sinds dit jaar in het openbaar over wetgeving van de Raad en het Europees Parlement. Daarnaast is de rol van nationale parlementen versterkt. Zo stuurt de Commissie alle nieuwe voorstellen rechtstreeks aan de nationale parlementen zodat die vroegtijdig bij de Europese besluitvorming betrokken kunnen zijn. Mede op initiatief van Nederland toetst de Commissie nieuwe Europese regelgeving op subsidiariteit. Het Europees Parlement heeft betere controle gekregen over de uitvoering van bepaalde wetgeving.

Nederland heeft in 2006 het EU-uitbreidingsproces kritisch en constructief gevolgd, zowel ten aanzien van Roemenië en Bulgarije als Turkije, Kroatië en de landen van de westelijke Balkan. Nederland heeft zich ervoor ingezet dat de EU zich in het uitbreidingsproces een betrouwbare partner toont en zich houdt aan de bestaande afspraken met landen die deel uitmaken van het uitbreidingsproces. De EU besloot tevens dat het vermogen van de EU om nieuwe landen op te nemen (de absorptiecapaciteit) bij toekomstige uitbreidingen zal worden meegewogen.

Mede door Nederlandse inzet geldt voor Bulgarije en Roemenië een toezichtregime op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. De verdere hervorming van het justitiële systeem en de bestrijding van de corruptie, georganiseerde misdaad en witwaspraktijken worden in deze landen nauwgezet gevolgd. Turkije is door de EU en Nederland maximaal aangespoord zich te houden aan de uitvoering van het zogenoemde Ankara-protocol, hetgeen inhoudt dat Turkije ook Cypriotische vliegtuigen en schepen tot het land dient toe te laten. De EU besloot dat een deel van de toetredingsonderhandelingen wordt opgeschort, totdat Turkije volledig aan zijn verplichtingen voldoet. Nederland heeft daarnaast steun uitgesproken voor maatregelen die zijn gericht op opheffing van het economisch isolement van Noord-Cyprus. In het uitbreidingsproces met Kroatië en de landen van de westelijke Balkan heeft Nederland nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de naleving van de mensenrechten en de rechten van minderheden, alsmede bij Albanië aangedrongen op de naleving van de afspraken uit de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

Nederland is in 2006 constructief blijven werken aan de versterking van de economische positie van Europa. De Lissabon-strategie werd voortgezet. Lidstaten zijn op de goede weg met de implementatie van hun hervormingsprogramma's. Er zijn in het afgelopen jaar goede vorderingen gemaakt op het terrein van betere regelgeving en verbetering van het ondernemingsklimaat. Lidstaten moeten echter nog extra inspanningen verrichten op het gebied van onderzoek en ontwikkeling, arbeidsparticipatie, energiebesparing, vermindering van broeikasgassen, schone technologie en vergroting van de energievoorzieningszekerheid. Een economisch sterker Europa kan het beste gerealiseerd worden in een gunstige multilaterale context, met name door afronding van de Doha ontwikkelingsronde in de WTO. Helaas gebeurde dit niet in 2006 vanwege grote meningsverschillen over de mate van marktopening en vermindering van subsidies in met name de landbouwsector. Nederland heeft zich binnen de EU ingespannen voor een ambitieus en evenwichtig resultaat van deze ronde dat vooral ook arme ontwikkelingslanden ten goede komt. Daartoe steunt Nederland de Commissie als constructieve onderhandelaar namens de EU. Een doorbraak bij landbouw blijft de sleutel voor doorbraken op korte termijn in andere kerndossiers – industrieproducten en diensten – en mogelijke succesvolle afronding in 2007.

Effectieve bestrijding van het internationale terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit en de vormgeving en uitvoering van een gezamenlijk asiel- en migratiebeleid stonden in 2006 onverminderd hoog op de Europese agenda. Er is voortgang geboekt bij de uitvoering van het zogenoemde Haagse Programma. Op migratieterrein zijn afspraken gemaakt over het versterken van de zuidelijke zeebuitengrenzen en over geïntegreerd grensbeheer. Daarnaast kwam het Europees bewijsverkrigingsbevel tot stand. Nederland heeft zich daarbij ingezet voor een effectiever JBZ-terrein, onder meer door uitbreiding van het aantal onderwerpen waarover met meerderheid besloten kan worden.

Energievoorzieningszekerheid is een belangrijke factor geworden in de betrekkingen met andere landen. Nederland heeft dit vroegtijdig onderkend, en was daarmee een van de eerste landen die de geopolitieke dimensie van energievoorzieningszekerheid op de buitenlandspolitieke agenda heeft gezet. Het meest zichtbare voorbeeld hiervan was het met de Benelux-partners uitgebrachte *position paper* over energievoorzieningszekerheid en buitenlands beleid, waarin een aantal concrete voorstellen is gedaan om tot een volwaardig extern energiebeleid te komen. De Europese Commissie en Hoge Vertegenwoordiger Solana hebben dit opgepikt door een beleidsdocument over dit thema uit te brengen. Op het bilaterale vlak heeft Nederland de energiedialoog met zowel producenten- als consumentenlanden geïntensiveerd. Een goed voorbeeld hiervan zijn de ontmoetingen die de Minister van Buitenlandse Zaken heeft gehad met collega-ministers uit Rusland, Kazachstan, Iran, Venezuela en Bolivia.

Werken aan veiligheid

Met de deelname aan de NAVO-missie in Zuid-Afghanistan, de *International Security Assistance Force (ISAF)* levert Nederland significante steun aan de Afghaanse regering om stabiliteit, welvaart en veiligheid te bevorderen in de veelal onrustige provincie Uruzgan. Centraal in de Nederlandse aanpak staat het contact zoeken met de lokale bevolking en het inspelen op de tribale en sociale verhoudingen in de provincie. In de gebieden waar Nederland in 2006 een presentie heeft opgebouwd, heeft het provinciale bestuur zijn gezag kunnen versterken. Het Nederlandse Provinciaal Reconstructie Team in Uruzgan is 200 projecten gestart, vooral ten behoeve van rurale basisinfrastructuur, ten bate van ruim 30 000 mensen. Ook is Nederland gestart met het opleiden en toerusten van de lokale politie. Eind 2006 waren ongeveer 1500 Nederlandse militairen in Uruzgan aanwezig. De bijdrage aan de wederopbouw van Afghanistan bedroeg in totaal ruim 60 miljoen euro.

Het Nederlandse optreden buiten de landsgrenzen om bij te dragen aan stabiliteit en veiligheid elders, en daarmee aan onze nationale veiligheid, reikte in 2006 verder dan Afghanistan. In VN-, EU- en NAVO-kader zette Nederland civiele experts en militairen in voor missies in Afrika, het Midden-Oosten en Europa. Daarnaast ondersteunde Nederland actief de *Peace Building Commission* van de VN.

In de EU heeft Nederland verder gewerkt aan het op peil brengen van de zowel de civiele als de militaire capaciteiten van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB). Vanaf dit jaar zijn de zogenoemde *Battlegroups* volledig operationeel en staat gedurende de eerste helft van 2007 een gecombineerde Duits-Fins-Nederlandse *Battlegroup* voor inzet klaar. Het aantal EVDB-operaties nam in 2006 verder toe. De civiele waarnemingsmissie in Atjeh en de militaire operatie ter begeleiding van het verkiezingsproces in de Democratische Republiek Congo zijn succesvol ten einde gebracht. Nederland leverde aan beide operaties een bijdrage. De voorbereidingen voor civiele EVDB-operaties in Kosovo en Afghanistan op het gebied van de politie en de rechtsstaat zijn, mede op initiatief van Nederland, gestart.

De NAVO is in 2006 opnieuw een goed platform voor multilaterale samenwerking tussen gelijkgestemde landen gebleken, zoals ook de missie in Afghanistan aantoont. Nederland heeft zich ingezet voor hervorming van de NAVO tot een organisatie die door middel van een geïntegreerde aanpak van veiligheid en ontwikkeling werkt aan duurzame stabiliteit.

Nederland heeft daarbij het belang benadrukt van de goede samenwerking tussen de EU en de NAVO, die bij de operaties in Afghanistan en Kosovo steeds beter van de grond komt. Daarnaast wordt de expertise van de NAVO bij de hervorming van de veiligheidssector in landen steeds vaker ingezet.

De proliferatie van massavernietigingswapens vormde dit jaar opnieuw een bron van grote zorg. Zo voerde Noord-Korea in 2006 rakettesten en een kernproef uit en weigerde Iran de verrijking van uranium stop te zetten en inspecteurs tot zijn nucleaire programma toe te laten. Nederland heeft zich ingezet voor het zoeken naar een diplomatieke oplossing voor de Iraanse nucleaire kwestie. Tijdens bilaterale ontmoetingen heeft de minister van Buitenlandse Zaken aan zijn Iraanse ambtgenoot de Nederlandse zorgen over het Iraanse nucleaire programma en de Iraanse opstelling inzake het Midden-Oosten vredesproces, terrorisme en de mensenrechten, overgebracht.

Op het gebied van non-proliferatie en ontwapening was in 2006 evenwel ook sprake van positieve ontwikkelingen waaraan Nederland heeft bijgedragen. Zo werd de Zesde Toetsingsconferentie van het Biologische en Toxine Wapens Verdrag (BTWC) succesvol afgerond. Nederland heeft namens de EU in belangrijke mate bijgedragen aan de totstandkoming van een ondersteunende eenheid voor de implementatie van het BTWC. Nederland heeft daarnaast opnieuw geijverd voor inwerkingtreding van het Alomvattend Kernstopverdrag.

Vrede in het Midden-Oosten kwam in 2006 helaas niet dichterbij. De installatie van een door Hamas geleide regering leidde er toe dat de internationale gemeenschap de directe hulp aan de Palestijnse regering stop zette. De spanning en het geweld liepen verder op door de oorlog tussen Israël en Hezbollah in het zuiden van Libanon. Om de ergste humanitaire nood in de Palestijnse gebieden te lenigen werd, mede door actieve Nederlandse inzet, het Tijdelijke Internationale Mechanisme opgericht, bedoeld om buiten de Palestijnse regering om hulp aan de bevolking te verstrekken. Ook verleende Nederland steun ter verbetering van de sociaal-economische situatie, bijvoorbeeld door steun aan Palestijnse bloementelers. Daarnaast heeft Nederland aanzienlijke humanitaire hulp aan Libanon toegezegd en leverde Nederland een fregat aan de maritieme component van de uitgebreide VN-missie UNIFIL, voor patrouilles aan de Libanese kust. Het Nederlands Forensisch Instituut leverde een belangrijke bijdrage aan het onderzoek naar de moorden op oud-premier Hariri en minister Gemayel van Libanon.

Terrorismebestrijding

Nederland heeft in 2006 op diverse manieren bijgedragen aan terrorismebestrijding in VN- en EU-verband. Als onderdeel van de «*UN Global Strategy on Countering Terrorism*», bedoeld om de capaciteit van landen bij terrorismebestrijding te vergroten, heeft Nederland projecten in Algerije en Indonesië gefinancierd, evenals assistentie verleend in Noord en Oost-Afrika bij de implementatie van anti-terrorismeverdragen. Daarnaast heeft Nederland de internationale *Counter Terrorism Compliance Conference* georganiseerd, die tot doel had *best practices* uit te wisselen voor een effectieve uitvoering van de Veiligheidsraadresolutie 1373. In de EU heeft Nederland, als onderdeel van het EU-actieplan ter voorkoming van radicalisering en rekrutering, het voortouw genomen bij de ontwikkeling van een EU-communicatiebeleid voor contacten met de islamitische wereld. Aandacht voor terrorismevraagstukken is daarnaast structureel onderdeel

van de politieke dialoog van de EU met derde landen; hetzelfde geldt voor de opname van antiterrorismeclausules in derde-landenakkoorden.

Veiligheid van Nederlanders in het buitenland

Daar waar Nederlanders in het buitenland in noodsituaties belandden verleende het ministerie ook in 2006 actief consulaire bijstand. Aan vele landgenoten is door de posten ondersteuning geboden. Daarnaast werden zo'n elfduizend bezoeken afgelegd aan de ruim 2500 in het buitenland gedetineerde Nederlanders.

Tijdens de oorlog in Zuid-Libanon in juli 2006 werden in goede samenwerking met het ministerie van Defensie honderden Nederlanders vanuit oorlogsgebied naar Nederland en andere veilige gebieden geëvacueerd. Om dergelijke grote calamiteiten nog beter het hoofd te kunnen bieden, zijn in 2006 snel inzetbare consulaire ondersteuningsteams (SCOT's) in het leven geroepen. Bij een calamiteit versterken deze teams ter plaatse de ambassade, zodat binnen de kortst haalbare termijn adequate hulp aan getroffen Nederlanders kan worden geboden, ondersteund door een telefoonteam op het departement dat familieleden in Nederland te woord staat.

Na intensieve en langdurige onderhandelingen met de Syrische autoriteiten konden de op de Nederlandse ambassade verblijvende kinderen Sara en Ammar terugkeren naar Nederland. De kinderen hadden dit jaar hun toevlucht gezocht tot de ambassade nadat zij in 2004 door hun vader naar Syrië waren ontvoerd.

Staten sterker maken

Nederland heeft dit jaar opnieuw gewerkt aan verbetering van «goed bestuur» en aan de bestrijding van corruptie in de partnerlanden. Corruptiebestrijding kan slechts effectief zijn als dit is ingebed in een bredere goed-bestuuragenda. Daarbij heeft Nederland speciale aandacht gegeven aan de versterking van het bestuur in fragiele staten, onder andere door mee te schrijven aan richtlijnen voor effectieve hulpverlening in die landen.

Nederland heeft in 2006 actief een bemiddelende rol gespeeld in het conflict in Darfur. Dit jaar werd het *Darfur Peace Agreement* ondertekend, waarbij Nederland zich ervoor inzette alle strijdende partijen bij het vredesakkoord te betrekken. Ook werden middelen vrijgemaakt om de waarnemingsmissie van de Afrikaanse Unie in Darfur (AMIS) te ondersteunen. Nederland verleende op grote schaal humanitaire hulp. Nederland zette zich daarnaast in voor uitvoering van het vredesakkoord tussen Noorden Zuid-Sudan. In Zuid-Sudan opende Nederland een *Joint Donor Office*, van waaruit Nederland gezamenlijk met het VK, Noorwegen, Denemarken en Zweden bijdraagt aan de wederopbouw van de regio. Naast een meerjarige bijdrage aan de wederopbouw, verleende Nederland humanitaire hulp en werden Nederlandse militaire- en politiewaarnemers ingezet, die toezien op naleving van dit vredesakkoord.

In 2006 is vooruitgang geboekt bij het herstellen van vrede en veiligheid in de Afrikaanse Grote Meren regio. De ondersteuning van de VN-missie MONUC door de EU, waarvoor ook Nederland militairen heeft uitgezonden, heeft bijgedragen aan het succesvol verloop van de eerste democratische verkiezingen in Congo (DRC). Ook leverde Nederland een actieve bijdrage aan de totstandkoming van het Grote Meren-Pact, het akkoord

waarmee landen in de regio overeenkwamen hun conflicten vreedzaam te beslechten.

Duurzame ontwikkeling en de opbouw van staten dient in samenhang te worden gezien met ontwikkelingen op het gebied van migratie. Nederland heeft zich in VN-kader ingezet voor onderzoek naar de relatie tussen migratie en ontwikkeling, om zo de positieve effecten van migratie op ontwikkeling te kunnen versterken en de negatieve effecten te minimaliseren. Het gaat hierbij om het verminderen van migratiestromen, het bieden van bescherming in de regio, de besteding van geldovermakingen van migranten, het bevorderen van circulaire migratie waaronder tijdelijke arbeidsmigratie en tijdelijke terugkeer, het tegengaan van verlies van kennis, de inzet van de diaspora bij wederopbouw van de herkomstlanden en het tegengaan van mensenhandel. Nederland heeft zich sterk gemaakt voor een gemeenschappelijke EU-aanpak en voor een verhoging van de ODA-inspanningen van lidstaten op dit gebied.

In eigen land heeft het ministerie gewerkt aan verdere vergroting van de resultaatgerichtheid en de effectiviteit van de ontwikkelingssamenwerking. In 2006 werd het nieuwe Medefinancieringssysteem voor subsidieverlening aan Nederlandse ontwikkelingsorganisaties van kracht. Meerjarige subsidieverstreking en beoordeling op resultaten en op de organisatiecapaciteit staan in dit stelsel centraal. Daarnaast ging dit jaar de zogeheten IS-academie van start met als doel de kennis van ontwikkelingsprocessen te verdiepen en de samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en internationale partners te verbeteren. Ook werd in 2006 de ORET-regeling geëvalueerd. Hieruit bleek dat de duurzaamheid, ontwikkelingsrelevantie en vraaggestuurdheid van de regeling beter kunnen. ORET zal daarom in 2007 worden aangepast.

Opkomende machten

Meer dan ooit is internationaal ondernemen de kurk waarop de Nederlandse economie drijft. Actieve economische belangenbehartiging en handelsbevordering zijn cruciaal. Ook in 2006 werd daarom, in nauwe samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken, geïnvesteerd in verdere professionalisering van het economische werk van de posten. Er werd een nieuw *Netherlands Business Support Office* geopend en een aantal economische afdelingen van ambassades uitgebreid. Daarnaast werd de visumverlening aan bonafide zakenlieden vergemakkelijkt.

Tegen de achtergrond van de snelle politieke en economische ontwikkeling van China en India heeft Nederland de politieke contacten met deze landen geïntensiveerd en gestructureerd. Nederland heeft zich ingezet voor een actieve EU-dialoog met China om het land te stimuleren zich te manifesteren als een verantwoordelijk multilaterale speler, bijvoorbeeld daar waar het gaat om een constructieve Chinese houding ten aanzien van Iran en Noord-Korea en om een verantwoord en duurzaam Chinees ontwikkelingsbeleid, met name in Afrika.

De bilaterale samenwerkingsrelatie met India is in 2006 opnieuw gedefinieerd. India is een bondgenoot geworden op het gebied van terrorismebestrijding, milieubeheer en duurzame energievoorziening. De economische relaties zijn volwassen geworden, waarbij niet alleen sprake is van wederzijdse technisch-wetenschappelijke samenwerking, maar ook van *outsourcing*, kennismigratie en investeringen. In 2006 werd, in het kader

van het strategisch partnerschap van de EU met India, voor het eerst sinds enige tijd een mensenrechtendialoog gevoerd.

De samenwerking met Indonesië is in 2006 geïntensiveerd en uitgebreid. Toegenomen vertrouwen over en weer heeft ertoe bijgedragen dat ruimte werd gecreëerd voor het voeren van een opener politieke dialoog over een breed scala aan onderwerpen. Nederland verleent daarbij actief steun aan de Indonesische hervormingsagenda, gericht op vergroting van de politieke stabiliteit en de verbetering van de veiligheid en het investeringsklimaat, onder andere door projecten voor versterking van het bestuur en modernisering van het veiligheidsapparaat. Voorts hebben Nederland en Indonesië dit jaar een *Letter of Intent* getekend voor de inrichting van een zogenoemd *Comprehensive Partnership*, waarmee de bilaterale samenwerking op gestructureerde wijze gestalte zal krijgen.

Beleidsconclusies

De vanzelfsprekendheid waarmee het buitenlands beleid kon rekenen op draagvlak in de Nederlandse samenleving lijkt verdwenen. Internationale ontwikkelingen en de Nederlandse rol daarin worden door Nederlandse burgers kritisch gevolgd. Het is daarom van belang draagvlak te creëren voor het buitenlands beleid. Dit kan door actief burgers op te zoeken, met hen in debat te gaan over gemaakte keuzes in het buitenlands beleid.

Dit geldt evenzeer voor het debat over de toekomst van Europa. Na de reflectieperiode over het grondwettelijk verdrag, waarin het kabinet vooral heeft geluisterd naar de zorgen van burgers over Europa, dient nu gezocht te worden naar een uitweg uit de impasse waarin de hervorming van de EU-verdragen is geraakt en dienen keuzes te worden gemaakt. Nederland heeft immers baat bij Europese samenwerking en een effectiever functioneren van de Unie. Heldere en interactieve communicatie met de Nederlandse burgers is hierbij van belang. Nederland zal daarnaast het uitbreidingsproces kritisch volgen en daarbij de gemaakte afspraken met landen met een toetredingsperspectief nakomen. Landen kunnen pas toetreden als zij volledig aan de Kopenhagen-criteria voldoen.

Extra inspanningen zijn nodig om de Millennium Ontwikkelingsdoelen te halen. Het kabinet stelt zich ten doel om met publieke en private partners een strategie te ontwikkelen om de achterstanden in het behalen van de Millennium Ontwikkelingsdoelen te verkleinen.

5. BELEIDSARTIKELN

BELEIDSARTIKEL 1: VERSTERKING INTERNATIONALE RECHTSORDE EN EERBIEDIGING VAN MENSENRECHTEN

A. Algemene beleidsdoelstelling

Bevordering van de internationale rechtsorde, met specifieke aandacht voor bescherming van de rechten van de mens.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Versterkte internationale rechtsorde en mensenrechten (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	88 825	56 487	91 207	71 333	19 874
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	87 843	80 460	78 805	70 958	7 847
1.1 Internationale rechtsorde	38 615	43 050	37 237	32 003	5 234
1.2 Mensenrechten	30 383	28 502	32 366	27 606	4 760
1.3 Internationale juridische instellingen	18 845	8 908	9 202	11 349	- 2 147

Financiële toelichting

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget is met name veroorzaakt door aangegane verplichtingen voor mensenrechtenprogramma's en de verbouwing van het Vredespaleis.

Uitgaven

Artikel 1.1 Internationale rechtsorde

De verhoging van de uitgaven met EUR 5,2 miljoen is het gevolg van hogere kosten voor de verbouwing van het Vredespaleis en de verbouwing van het hoofdkantoor van de Verenigde Naties.

Artikel 1.2 Mensenrechten

De verhoging van EUR 4,8 miljoen op dit artikel is met name het gevolg van een intensivering van de Faciliteit Strategische Activiteiten voor Mensenrechten en Goed Bestuur en Thematische Mede Financiering (TMF) Mensenrechten. Daarnaast werd de bijdrage aan NGO's via SALIN (Strategische Allianties met Internationale NGO's) met EUR 0,5 miljoen verhoogd.

Artikel 1.3 Internationale Juridische Instellingen

De onderbesteding van EUR 2,1 miljoen is met name het gevolg van een lagere contributiebetaling aan het Internationale Strafhof dan voorzien en een vertraging in de uitgaven voor de internationale architectenselectie voor de permanente huisvesting van het Internationaal Strafhof. Een budgettaire verhoging ten behoeve van de uitbreiding van de tijdelijke

huisvesting is niet tot uitputting gekomen door vertraging op diverse terreinen.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Een goed functionerende internationale rechtsorde	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Daadkrachtige implementatie van de uitkomsten van de VN-top van september 2005.	Ja
2. Actieve Nederlandse bijdrage aan de verdere discussie over VN-hervormingen.	Ja
3. Ontwikkeling van rechtsregels over onder meer het misdrijf «agressie» in het kader van het Statuut van het Internationaal Strafhof. Gestreefd wordt naar afronding in 2009.	Ja

Toelichting:

Ad 2: Nederland heeft bijgedragen aan het operationeel maken en het effectief laten functioneren van de Mensenrechtenraad en de *Peacebuilding Commission*. Daarnaast is de Nederlandse inzet tot stroomlijning van de VN-organisaties in het veld terug te vinden in de aanbevelingen van het door de SGVN ingestelde *high-level panel inzake systeembrede coherentie* (rapport *Delivering as one* van 9 november 2006). Met betrekking tot het behalen van de millenniumontwikkelingsdoelen heeft intensieve lobby van Nederlandse kant ertoe geleid dat een extra doel «universele toegang tot reproductieve gezondheid in 2015» is toegevoegd onder doel 5. De smalle focus van dit doel op moedersterfte, veilige zwangerschap en bevalling is hiermee verbreed naar gezondheid van vrouwen en moeders, naar *family planning*, positie van vrouwen, voorlichting en onderwijs.

Operationele doelstelling 2 Bescherming van de rechten van de mens	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Verbeterde mensenrechtensituatie, met bijzondere aandacht voor de 36 partnerlanden.	Ja
2. De EU-richtlijnen op mensenrechtengebied, met name die inzake kinderen en gewapend conflict en mensenrechtenactivisten zijn nader uitgewerkt en geconcretiseerd.	Ja
3. Vergroot internationaal draagvlak voor verbetering van mensenrechten van vrouwen, met name op het terrein van het tegengaan van geweld tegen vrouwen.	Ja
4. Implementatie van de hervormingsvoorstellen op het gebied van mensenrechten in VN-kader, voortvloeiend uit de VN-top van september 2005 en de daaraan ten grondslag liggende voorstellen van de Secretaris Generaal Verenigde Naties (SGVN).	Ja
5. Bevorderde mensenrechten en politieke en sociaal-economische hervormingen in de Arabische wereld.	Ja
6. Het mandaat van het Europees Waarnemingscentrum voor Racisme en Vreemdelingenhaat is omgevormd tot een Europees Grondrechtenbureau.	Ja
7. Beter functionerende regionale mensenrechtenmechanismen, waaronder het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.	Nee

Toelichting:

Ad 2: Nederland ontwikkelde een «handboek mensenrechtenactivisten» dat aan alle EU-ambassades in niet EU-landen is gestuurd. Dit handboek

geeft ambassademedewerkers instrumenten in handen om mensenrechten-activisten beter te ondersteunen in hun werkzaamheden.

Ad 3: Een andere beleidsprestatie betreft de vergroting van het internationale draagvlak voor het tegengaan van geweld tegen vrouwen. Na intensieve onderhandelingen in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) is de door Nederland ingediende resolutie gericht op de uitbanning van alle vormen van geweld tegen vrouwen, unaniem aangenomen. De resolutie roept staten op beleid en wetgeving te ontwikkelen en fondsen beschikbaar te stellen in de strijd tegen geweld tegen vrouwen. Een belangrijke verworvenheid is dat de resolutie de SGVN oproept een gecoördineerde databank met landeninformatie over geweld tegen vrouwen op te zetten.

Ad 7: De voor het jaar 2006 voorziene inwerkingtreding van Protocol nr. 14 Europees Verdrag voor de Rechten Mens (EVRM), dat voorziet in efficiëntere procedures voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, is vertraagd omdat de Russische Federatie (RF) het Protocol nog niet heeft geratificeerd. In de begroting van de Raad van Europa (RvE) zijn wel meer middelen vrij gemaakt voor het Hof. Daarmee is een kleine stap gezet in het bestendigen van de positie van het Hof. Het Hof kampt nog steeds met een té zware werklast. Een rapport over de verbetering van de efficiëntie is gereed. In 2007 zullen de aanbevelingen worden besproken.

Effectindicatoren

Doelstelling: bescherming van de rechten van de mens			
Indicator	Stand van zaken	Verwachting eind 2006	Resultaat eind 2006
(gedeeltelijke) afschaffing van de doodstraf voor alle misdrijven	85 landen (2005)	90 landen	99 (88 geheel afgeschaft, + 11 gedeeltelijk)
Partijen bij het VN-antimartelverdrag	140 landen (2005)	148 landen	144
Partijen bij het optioneel protocol bij het VN-antimartelverdrag	11 landen (2005)	20 landen	30

Bron: Amnesty International en United Nations Treaty Collection.

Operationele doelstelling 3 Goed functionerende internationale juridische instellingen in Den Haag (juridische hoofdstad)		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Bevorderde integriteit en universaliteit van het Internationaal Strafhof, alsmede van de implementatie door partijen van de verplichtingen van het Statuut. Waar mogelijk is de VS-positie in positieve zin beïnvloed. Dit alles in nauwe samenwerking met EU-partners.		Ja
2. De bilaterale zetelovereenkomst tussen Nederland en het Internationaal Strafhof is ter goedkeuring voorgelegd aan het parlement, tezamen met de multilaterale overeenkomst over privileges en immuniteiten van het Internationaal Strafhof.		Nee
3. Inwerkingtreding van de afgeronde zetelovereenkomst tussen Nederland en Eurojust.		Ja
4. Beleidsmatige ondersteuning (in samenwerking met de relevante organisaties, de wetenschappelijke wereld en de gemeente Den Haag) van de opzet van een samenhangend systeem voor de distributie en ontsluiting van juridische kennis in het kader van «Den Haag, stad van vrede en recht» opdat wereldwijd kennis kan worden genomen van deze internationale rechtsregels en rechtspraak.		Nee

Toelichting:

Ad 2: Doordat de zetelovereenkomst tussen Nederland en het Internationaal Strafhof pas in december 2006 werd aangenomen, zal de overeenkomst pas in 2007 worden ondertekend en daarna voor goedkeuring worden voorgelegd aan het parlement.

Ad 4: Deze operationele doelstelling is gedeeltelijk behaald omdat evenals in 2005 verschillende activiteiten zijn ondernomen die vallen onder de noemer «Den Haag stad van recht en vrede». De betrokkenheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken bij de oprichting van een *Centre of World Legal Heritage*, waarin onder andere de archieven van het Joegoslavië Tribunaal bewaard zouden moeten worden, werd gecontinueerd, evenals de participatie in het *The Hague Forum for Judicial Expertise*, door een bijdrage aan cursussen voor internationale rechters.

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. Mensenrechtenbeleid	1.2	Ja

BELEIDSARTIKEL 2: GROTERE VEILIGHEID EN STABILITEIT, EFFECTIEVE HUMANITAIRE HULPVERLENING EN GOED BESTUUR

A. Algemene beleidsdoelstelling

Bevordering van de nationale, regionale en mondiale veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en bevordering van goed bestuur.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 2 Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur (EUR1000)		Realisatie		Vastgestelde begroting	Verschil	
		2004	2005	2006	2006	
Verplichtingen		589 168	910 955	846 942	666 662	180 280
Uitgaven:						
Programma-uitgaven totaal		545 208	744 939	790 934	668 395	122 539
2.1	Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	14 537	11 829	10 527	14 023	- 3 496
2.2	Bestrijding internationaal terrorisme	0	0	0	0	0
2.3	Non-proliferatie en ontwapening	8 017	8 170	8 265	8 319	- 54
2.4	Conventionele wapenbeheersing	0	0	0	0	0
2.5	Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	92 176	284 999	274 381	266 958	7 423
2.6	Humanitaire hulpverlening	253 977	313 746	345 701	224 488	121 213
2.7	Goed bestuur	176 501	126 195	150 060	154 607	- 4 547
2.8	Het bevorderen van energievoorzieningszekerheid			0	0	0
2.9	Grotere veiligheid door strijd tegen milieudegradatie			2 000	0	2 000
Ontvangsten		135	1 653	1 107	224	883
2.10	Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	135	0	16	135	- 119
2.70	Humanitaire hulpverlening	0	1 653	1 091	89	1 002

Financiële toelichting

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget werd met name veroorzaakt door aangegane verplichtingen voor de bijdrage aan het *Central Emergency Response Fund* van de Verenigde Naties en voor bijdragen aan wederopbouw in vooral Sudan en Yogyakarta. Voorts is in een voorgaand jaar een meerjarige verplichting aangegaan voor de nieuwbouw van het NAVO hoofdkwartier in Brussel. Deze verplichting werd in 2006 in de administratie vastgelegd.

Uitgaven

Artikel 2.1 Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid

De verlaging van de uitgaven met EUR 3,4 miljoen is het gevolg van vertragingen bij de nieuwbouw van het NAVO hoofdkwartier en een vertraging in de bijdrage aan de Russische Federatie voor een project voor de vernietiging van chemische wapens.

Artikel 2.5 Regionale stabiliteit en crisisbeheersing

De verhoging op dit artikel van per saldo EUR 7,4 miljoen is een saldo. De intensiveringen van totaal EUR 73,4 miljoen hangen onder andere samen

met een bijdrage voor de verlenging van de vredesmissie in Darfur (AMIS) (EUR 20 miljoen), een incidentele bijdrage aan de Afrikaanse Unie (EUR 2,6 miljoen), bijdragen voor de wederopbouw na de aardbeving in Yogyakarta en uitgaven ten behoeve van Afghanistan. Ook hebben er technische overhevelingen plaatsgevonden van subartikel 2.7 voor de bijdrage aan een *Trust Fund* voor de Palestijnse Gebieden en van subartikel 4.2 voor de wederopbouw in Burundi. Daarnaast heeft er een verlaging plaatsgevonden van totaal EUR 66,1 miljoen onder andere als gevolg van een onderuitputting van het Stabiliteitsfonds (EUR 37 miljoen) mede als gevolg van het niet doorgaan van een bijdrage aan het *Peace Building Fund* van de Verenigde Naties (EUR 15 miljoen). Verder zijn de bijdragen aan de *Multi Donor Trustfunds* in Sudan lager uitgevallen vanwege vertraagde uitvoering van geplande activiteiten.

Artikel 2.6 Humanitaire hulpverlening

In 2006 werd het budget voor noodhulp verhoogd met EUR 121 miljoen. De belangrijkste intensiveringen waren een extra bijdrage aan het *Central Emergency Response Fund* (CERF) en noodhulp. Dit betrof extra middelen voor de slachtoffers van de droogte in de Hoorn van Afrika en humanitaire hulp in met name Sudan, Libanon en Noord-Uganda.

Artikel 2.7 Goed bestuur

De lagere uitgaven op dit artikel van EUR 4,5 miljoen betreffen een saldo. De uitgaven voor ambassadeprogramma's werden in Afghanistan, Bolivia, Pakistan en Tanzania verhoogd, de uitgaven voor de programma's in onder andere Albanië, Bangladesh, Burkina Faso, Ghana, Indonesië en Suriname waren lager dan geraamd. Daarnaast heeft er een technische overheveling plaatsgevonden naar subartikel 2.5 met betrekking tot de Palestijnse Gebieden. Verder was er een neerwaartse bijstelling van EUR 6,7 miljoen door vertraging in de uitvoering van het Matra Projectenprogramma.

Artikel 2.9 Grotere veiligheid door strijd tegen milieudegradatie

De uitgaven van EUR 2 miljoen waren bestemd voor een regionaal milieu-programma in het Grote Merengebied ten behoeve van de stabiliteit in deze regio.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Grotere effectiviteit en een versterkte politieke rol van de NAVO als trans-Atlantisch overlegforum.	Ja
2. Voortgezet open-deurbeleid van de NAVO en ondersteuning van landen met lidmaatschapsambities.	Ja
3. Versterkte NAVO-banden met de partnerlanden, met bijzondere aandacht voor de samenwerkingsrelatie met Rusland en de relatie met Oekraïne; versterkte banden met landen op de Balkan en in Centraal-Azië, de Kaukasus en het Midden-Oosten in brede zin.	Ja
4. Verdere ontwikkeling van het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) als instrument waarmee de Unie het volledige spectrum aan crisisbeheersingstaken uit het EU-verdrag en de EU-Veiligheidsstrategie kan uitvoeren.	Ja
5. Verbeterde samenwerking tussen de NAVO en de EU.	Nee
6. Intensievere trans-Atlantische en Europese materiële samenwerking, dit laatste onder meer door verdere operationalisering van het Europese Defensie Agentschap (EDA).	Ja

Toelichting:

Ad 5: De samenwerking tussen de NAVO en de EU verkeert als gevolg van de kwestie Turkije-Cyprus in een impasse. Formeel overleg blijft daardoor beperkt tot de operatie Althea, de EU-operatie in Bosnië. Een goede samenwerking tussen beide organisaties blijft voor Nederland een prioriteit, zeker nu de EU en de NAVO elkaar steeds vaker in het veld tegenkomen. Er is wel een verbetering in de samenwerking op stafniveau, onder andere in Kosovo, maar dit is geen vervanging voor samenwerking op politiek niveau. Nederland zal daarom naar wegen blijven zoeken, zo nodig informeel, om de samenwerking te bevorderen.

Operationele doelstelling 2 Bestrijding en terugdringing van het internationale terrorisme	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Succesvolle uitvoering van het EU-actieplan ter bestrijding van terrorisme.	Ja
2. Effectievere gebruikmaking van het EU-instrumentarium voor bevrozing van tegoeden.	Ja
3. Structurele aandacht voor terrorismevraagstukken als onderdeel van de politieke dialoog van de EU met derde landen en opname van antiterrorismeclausules in derde-landenakkoorden.	Ja
4. Versterking van de terrorismebestrijdingscapaciteit van derde landen, ondermeer door de verlening in EU-verband van technische assistentie aan derde landen bij de implementatie van de relevante VN-antiterrorismeverdragen en -resoluties. Implementatie van NAVO-activiteiten op het gebied van terrorismebestrijding.	Ja
5. Afronding van de VN-onderhandelingen over een alomvattend antiterrorismeverdrag.	Nee

Toelichting:

Ad 1: De uitvoering van het EU-actieplan is een doorlopende zaak. In dit kader hebben de EU-partners de voorbereiding van samenwerking met enkele prioriteitslanden ter hand genomen en heeft Nederland met Algerije en Marokko een aantal onderwerpen voor samenwerking geïdentifi-

ceerd. Nederland heeft in het kader van het EU-Actieplan inzake Radicalisering en Rekrutering het voortouw genomen bij de ontwikkeling van een EU-communicatiebeleid voor contacten met de islamitische wereld en het uitdragen van het EU-imago.

Ad 5: De VN-onderhandelingen over een alomvattend terrorismeverdrag konden niet succesvol worden afgerond. De AVVN nam wel de mondiale anti-terrorisme strategie van de VN aan, die eveneens een belangrijke impuls voor lopende en nieuwe VN-activiteiten op het gebied van terrorismebestrijding is.

Operationele doelstelling 3 Bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen en bevordering van ontwapening		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Een aangescherpt internationaal nucleair non-proliferatieregime, waaronder verbeterde internationale controle op de splijtstofcyclus en stringenter regels binnen de nucleaire exportregimes.		Nee
2. Een succesvolle Toetsingsconferentie van het Biologische Wapensverdrag en totstandkoming en implementatie van een gemeenschappelijk EU-beleid ter versterking van dit verdrag.		Ja
3. Verbeterde naleving van de ontwapenings- en non-proliferatieregimes en de terzake relevante resoluties van de VN-Veiligheidsraad.		Nee
4. Minder voorraden chemische wapens en splijtstof in de Russische Federatie, minder voorraden chemische wapens in Albanië.		Ja
5. Verdergaande implementatie van de EU non-proliferatiestrategie, onder meer door de opname van non-proliferatieclausules in Samenwerkingsakkoorden met derde landen.		Ja
6. Verdieping van de internationale samenwerking in het kader van het Proliferation Security Initiative (PSI), gericht op terugdringing van proliferatie door verbod op illegale transporten van materialen die gebruikt kunnen worden in massavernietigingswapensprogramma's.		Ja

Toelichting:

Ad 1: In relevante multilaterale fora, waaronder het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA), waar de discussie over verbeterde controle wordt gevoerd, werd mede als gevolg van sterk uiteenlopende zienswijzen onvoldoende voortgang geboekt.

Ad 3: Ondanks resoluties van de VN-Veiligheidsraad hebben Iran en Noord-Korea hun nucleaire activiteiten in 2006 nog niet opgeschort of stopgezet.

Effectindicatoren

Vernietigde voorraden chemische wapens en planning voor 2007					
	Gedeclareerde hoeveelheid CW in ton.	Status CW-vernietiging per 30-4-2006 in %	Status CW-vernietiging per 30-4-2006 in ton	Prognose status CW-vernietiging per 29-04-2007 in %	Prognose eind- jaar CW-vernietiging.
India	1 053 ton	55%	565 ton	70%	2009
Verenigde Staten	27 771 ton	36%	10 103 ton	40%	2012
Russische Federatie	40 086 ton	3%	1 168 ton	20%	2012
Albanië	15 ton	0%	0 ton	100%	2007
Libië	24 ton	0%	0 ton	0%	2010

Operationele doelstelling 4 Goede internationale afspraken op het gebied van conventionele wapenbeheersing en een restrictief en transparant wapen-exportbeleid		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Totstandkoming van nadere internationale afspraken over de implementatie van het VN-Actieprogramma inzake kleine wapens; instelling van een VN-expertgroep over de tussenhandel in kleine en lichte wapens.		Ja
2. Acceptatie en implementatie door zo veel mogelijk landen van Protocol V bij het Conventionele Wapensverdrag inzake ontplofbare oorlogsresten.		Ja
3. Verdere universalisering van het Ottawa Verdrag inzake anti-personeelmijnen; totstandkoming van een nieuw protocol bij het Conventionele Wapensverdrag inzake anti-voertuigmijnen.		Nee
4. Bestending van het Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE-verdrag); totstandkoming op Frans-Nederlands initiatief van een OVSE-handleiding met best practices voor vernietiging van munitievoorraden.		Ja
5. Een restrictief en zo transparant mogelijk nationaal wapenexportbeleid; voortgaande harmonisatie van het wapenexportbeleid van de EU-lidstaten; bevordering van internationale en regionale afspraken over wapenexport; toename van het aantal landen dat deelneemt aan het VN-wapenregister.		Ja
6. Een uit buitenlandspolitiek oogpunt verantwoord defensiematerieelbeleid.		Ja

Toelichting:

Ad 3. De beleidsprestatie met betrekking tot het Ottawa Verdrag werd behaald. Een nieuw Protocol inzake anti-voertuigmijnen kwam ondanks langdurige onderhandelingen niet tot stand onder het Conventionele Wapensverdrag door verzet van een aantal landen tegen de beginselen van «detecteerbaarheid» en «zelfvernietiging» van mijnen, die aan de voorstellen voor een Protocol ten grondslag lagen.

Operationele doelstelling 5 Regionale stabiliteit door effectieve inzet op conflictpreventie, crisisbeheersing, conflictoplossing en post-conflict wederopbouw		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Een adequate en succesvolle bijdrage aan internationale militaire en civiele crisisbeheersingsoperaties.		Ja
2. Bevorderde vrede en stabiliteit in de in dit verband voor Nederland prioritaire landen en regio's (Afghanistan, de Hoorn van Afrika, het Grote-Merengebied en de Westelijke Balkan), onder meer door bij te dragen aan wederopbouw, hervormingen van de veiligheidssector (Security Sector Reform, SSR), demobilisatie, ontwapenings- en reïntegratieprogramma's (DDR), en door ondersteuning van regionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie (AU) en de <i>Inter-governmental Authority on Development</i> (IGAD).		Ja
3. Voortgang in het Midden-Oosten Vredesproces (MOVP) met bijzondere aandacht voor herstel van politieke en economische stabiliteit in de Gaza-strook.		Nee
4. Verdere vormgeving en implementatie in de praktijk van een geïntegreerd beleid voor vrede, veiligheid en ontwikkeling, zowel nationaal door effectieve benutting van het Stabiliteitsfonds, als internationaal door actieve beleidsbeïnvloeding van de VN, de EU en OESO/DAC.		Ja
5. Hervorming van de OVSE, mede op basis van de aanbevelingen van het Panel of <i>Eminent Persons for the Strengthening of the Effectiveness of the OSCE</i> .		Nee
6. Bijdrage aan het wederopbouwproces in de door de tsunami getroffen landen Sri Lanka en Indonesië, waarbij Nederland aansluit bij de wederopbouwplannen -en prioriteiten van beide landen.		Ja

Toelichting:

Ad 1: In 2006 startte Nederland met een bijdrage voor een periode van twee jaar van ruim 1500 militairen aan de NAVO stabilisatiemacht ISAF in Zuid-Afghanistan. Daarnaast droeg Nederland bij aan EUFOR/Bosnië en de missies UNIFIL (Libanon) en EUFOR/DRC. De inzet van Nederlandse militairen, politiefunctionarissen en civiele experts in crisisbeheersingsoperaties steeg ten opzichte van 2005, met name in Afrika en Azië, maar ook in het Midden-Oosten.

Ad 2: In het kader van de door Nederland geleide *Provincial Reconstruction Teams* in Afghanistan is een bijdrage geleverd aan veiligheid en stabiliteit door trainingen van lokale politie (ANP) en ondersteuning van het leger (ANA). In Burundi heeft Nederland de activiteiten op het gebied van SSR sterk uitgebreid. Door bij te dragen aan het hervormen van de veiligheidssector, wordt een bijdrage geleverd aan de stabiliteit van Burundi. In 7 landen in het Grote Meren gebied werden via het Demobilisatie en Reïntegratie Programma van de Wereldbank tot eind 2006 277 000 strijders gedemobiliseerd. Nederland is de grootste bilaterale donor van het programma. In Sudan heeft Nederland naast de steun aan sociaal-economische wederopbouw een bijdrage van EUR 20 miljoen geleverd aan de AU vredesmissie AMIS.

Ad 3: Het afgelopen jaar is nagenoeg geen voortgang geboekt in het Midden-Oosten Vredesproces. De nieuw aangetreden Hamas-regering weigerde tegemoet te komen aan de drie voorwaarden (erkenning van Israël, afzweren van geweld en respecteren van internationale verdragen) van het Kwartet (VN, EU, VS, RF), waardoor de Palestijnse Autoriteit geen aanvaardbare onderhandelingspartner meer was voor Israël en de

Kwartet-partners. President Abbas slaagde niet in zijn pogingen een nationale eenheidsregering te formeren die het internationale isolement zou doorbreken. Ook de Israëlische regering bleek niet bereid en in staat het MOVP een nieuwe impuls te geven.

Ad 5: De hervormingsdiscussie verliep in de loop van het afgelopen jaar moeizaam. Eind 2005 leek er nog zicht te bestaan op een constructieve en resultaatgerichte discussie, maar het bleek al snel dat de tegenstelling tussen landen zoals de VS die weinig noodzaak tot hervorming onderkennen en landen zoals de Russische Federatie (RF) die radicale hervormingen wensen, nauwelijks te overbruggen was.

Operationele doelstelling 6 Effectieve humanitaire hulpverlening	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Effectieve hulpverlening aan slachtoffers van natuurrampen en conflicten, door snelle en doelmatige financiering van gespecialiseerde internationale organisaties en NGO's en, indien nodig, door inzet van mensen en middelen ten behoeve van directe rampenrespons.	Ja
2. De humanitaire hulpprogramma's in Angola en Irak zijn verder uitgefaseerd.	Nee
3. Nederland heeft actief bijgedragen aan het <i>Good Humanitarian Donorship</i> (GHD) proces door uitvoering van het in 2005 ontwikkelde nationaal implementatieplan; de positie van Nederland als betrouwbare en voorspelbare donor is gecontinueerd.	Ja
4. De EU-rampenrespons en de samenwerking tussen de Europese Commissie en VN/OCHA is verbeterd.	Ja

Toelichting:

Ad 1: Ook in 2006 toonde Nederland zich weer een vooraanstaande en slagvaardige humanitaire donor. Dit werd onder meer zichtbaar bij de overstromingen in Suriname en na de oorlog in Zuid Libanon. De effectiviteit van de Nederlandse hulp werd in een evaluatie-onderzoek van de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) en in het *peer review* van de OESO/DAC bevestigd.

Ad 2: De humanitaire hulpprogramma's in Angola zijn volgens plan beëindigd. De ontwikkelingen rond Irak stonden uitfasering niet toe.

Operationele doelstelling 7 Goed bestuur in prioritaire landen	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Er is bijgedragen aan het beter functioneren van de 36 partnerlanden op het gebied van democratisering, de rechtsstaat, goed economisch bestuur, het beheer van openbare financiën en de bestrijding van corruptie.	Ja
2. Geïntensiveerde preventie en bestrijding van corruptie in partnerlanden.	Ja
3. Versterkte capaciteit van NGO's en lokale bestuursorganisaties in Midden-, Zuidoost- en Oost-Europa en versterking van het democratische bestel in de Matra-landen.	Ja
4. Vergroot draagvlak in Nederland voor de samenwerking met Midden-, Zuidoost- en Oost-Europa en Noord-Afrika, onder meer door het bevorderen van actieve betrokkenheid van Nederlandse maatschappelijke organisaties hierbij.	Ja
5. Verdere stimulering van transformatiegericht maatschappelijke initiatieven in zes landen van Noord-Afrika en het Midden-Oosten (Marokko, Algerije, Tunesië, Jordanië, Syrië en Libanon) en bevordering van de bilaterale dialoog met deze landen.	Ja

Toelichting:

Ad 3 en 4: In 2006 waren 117 MATRA goed bestuur projecten in uitvoering en zijn conform planning 38 nieuwe Matra projecten geselecteerd voor subsidiering. Een voorbeeld van een in 2006 gestart project is het opzetten van een debatcentrum in de Siberische stad Novisibirsk (Rusland), waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en kunnen discussiëren over maatschappelijke onderwerpen.

Ad 5: Naast de kleinschalige MATRA activiteiten in de regio startten in 2006 de eerste MATRA goed bestuur projecten in Marokko.

Operationele doelstelling 8 Het bevorderen van energievoorzieningszekerheid	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. De doelstelling van energievoorzieningszekerheid is zichtbaar verankerd in het Nederlands buitenlandbeleid en het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de EU.	Ja
2. Veiliger transport van olie en gas door internationale afspraken en samenwerking ter bestrijding van zeeroverij en aanslagen tegen pijpleidingen, installaties en schepen.	Ja
3. De dialoog op energiegebied met diverse partijen (overheid, bedrijfsleven, <i>think tanks</i>) in vanuit het oogpunt van de energievoorzieningszekerheid prioritaire landen is verdiept. Deze dialoog kan zowel via bilaterale als multilaterale kanalen verlopen.	Ja
4. In landen die belangrijke producenten zijn van olie en gas is goed bestuur en de politieke, sociale en economische ontwikkeling versterkt.	Ja
5. Het Nederlandse bedrijfsleven dat actief is op het terrein van zowel fossiele als alternatieve energiebronnen is in hun werkzaamheden ondersteund.	Ja
6. In samenwerking met andere departementen is de Nederlandse participatie in initiatieven die bijdragen aan het bevorderen van de energievoorzieningszekerheid, zoals het <i>Extractive Industry Transparency Initiative</i> , het <i>Joint Oil Data Initiative</i> , het <i>Renewable Energy and Efficiency Partnership</i> en het <i>Clingendael International Energy Programme</i> , verbreed en voortgezet.	Ja
7. De ratificatie van het Energiehandvest door Rusland is bevorderd.	Nee

Toelichting:

Ad 1: Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de operationele doelstelling «bevordering van energievoorzieningszekerheid» vastgelegd in de Memorie van Toelichting van 2006. Tezamen met het Ministerie van Economische Zaken en andere departementen is een beleid geformuleerd, gericht op de geopolitieke aspecten van de Nederlandse en Europese energievoorziening. Deze doelstelling is onder andere door de energieruzies tussen Rusland en enkele buurlanden een significante factor in het Europese externe beleid geworden.

Ad 4: Alhoewel de politiek-bestuurlijke en sociale ontwikkeling in de meeste energieproducerende landen de afgelopen jaren niet is verbeterd, heeft Nederland een bijdrage geleverd aan deze doelstelling. Een voorbeeld hiervan is de met Bolivia opgebouwde bijzondere energierelatie, gericht op het ontwikkelen van een genuanceerd Boliviaans energiebeleid dat rekening houdt met nationaal-maatschappelijke én internationaal-economische belangen.

Ad 7: Door de ongewijzigd afwijzende houding van de Russische regering, is de ratificatie van het Energiehandvest niet naderbij gekomen. De Nederlandse regering zal zich op Europees niveau echter blijven inzetten voor het tenminste overeenkomen van de principes van het Energiehandvest, inclusief het Transitprotocol, met name via de onderhandelingen met de Russische Federatie over een hernieuwde Samenwerkings- en partnerschapsovereenkomst.

Operationele doelstelling 9 Grottere veiligheid en stabiliteit door strijd tegen milieu-degradatie en vernietiging van ecosystemen		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Toename van bestuurlijke capaciteit om milieudegradatie te stoppen zodat de veiligheid van de bevolking wordt gewaarborgd. Aanbevelingen van het <i>Millennium Ecosysteem Assessment</i> zullen in dit kader zijn opgevolgd.		Nee
2. De ecologische veiligheid in de regio's waar armoedebestrijding hoogste prioriteit heeft, is vergroot.		Nee
3. In samenwerking met andere landen is hogere prioriteit gegeven aan crisispreventie en het instellen van monitoringssystemen waardoor de gevolgen van ecologische rampen kunnen worden beperkt. In Burundi – hoewel geen partnerland – zal, in verband met urgente bescherming van ecologische systemen in parken, aan autoriteiten steun worden verleend voor het beschermen van unieke natuur en habitat.		Ja
4. Het beheer van natuurlijke hulpbronnen is in goed bestuur geïntegreerd, in 2006 bij vijf bilaterale programma's in de Hoorn van Afrika, Grote Merengebied en Balkan.		Nee
5. In het kader van conflictpreventie is bijgedragen aan duidelijker eigendoms- en gebruiksrechten van land en water, duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en de aanleg van basisvoorzieningen, in 2006 in vijf landen verzekerd.		Ja
6. Veiligheid is bevorderd door afname van illegale handel en door bevordering van duurzame handel in natuurlijke hulpbronnen, onder andere in het Congobekken.		nee

Toelichting:

Ad 1 en 4: De doelstelling is gedeeltelijk behaald. In Ethiopië en Rwanda is milieu geïntegreerd in de bilaterale programma's. In Burundi is een milieuprogramma gestart en in Sudan zijn voorbereidingen getroffen voor

Beleidsartikel 2

de ondersteuning van verbeterd beheer van natuurlijke hulpbronnen in parken en *wetlands*.

Ad 2: De regionale programma's voor de Grote Meren en het Congo-Bekken zijn in 2006 van start gegaan. De resultaten zijn nog niet zichtbaar.

Ad 3: In Indonesië (Kalimantan) wordt gewerkt aan de bestrijding van veenbranden via monitorings-systemen. In 2006 is een programma gestart voor duurzame landbouwintensivering en milieubescherming rondom kwetsbare ecosystemen in Burundi. Dit programma is erop gericht om de druk op die ecosystemen te verminderen (ontbossing).

Ad 6: De doelstelling is gedeeltelijk behaald. In Ghana, Kameroen en Maleisië zijn afspraken gemaakt in het kader van *Forest Law Enforcement, Governance and Trade* (FLEGT); de uitvoering van het Congo-Bekken programma is in 2006 gestart en de resultaten zijn nog niet zichtbaar.

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. Conventionele wapenbeheersing	2.4	Gedeeltelijk
2. Stabiliteitsfonds	2.5	Nee
3. Financiering van ontminningsprogramma's via NGO's	2.6	Gedeeltelijk
4. Conventionele Wapenbeheersing		Ja
5. Humanitaire hulp	2.6	Ja

Toelichting:

Ad 1: De evaluatie bestaat uit een tweetal deelonderzoeken, betreffende mijnopruimingsactiviteiten en internationale onderhandelingen. De eerste deelstudie is afgerond in 2006. De tweede deelstudie zal naar verwachting in 2007 worden afgerond.

Ad 2: De beleidsevaluatie stabiliteitsfonds zal begin 2007 aan de Kamer worden aangeboden.

Ad 3: Bij de evaluatie van ontminningsprogramma's van NGO's worden vier NGO's onderzocht. De evaluaties van twee NGO's zijn afgerond. De overige twee evaluaties zullen naar verwachting medio 2007 worden gefinaliseerd.

BELEIDSARTIKEL 3: VERSTERKTE EUROPESE SAMENWERKING

A. Algemene beleidsdoelstelling

Het beleid van de regering is erop gericht constructief bij te dragen aan het realiseren van de doelstellingen van de Europese Unie, zoals vastgelegd in de Europese verdragen. Optimale behartiging van de belangen van Nederland, de Nederlanders en de Unie zelf staat hierbij centraal; niet alleen binnen de communautaire fora, maar ook via de bilaterale contacten en andere samenwerkingsverbanden zoals de Benelux.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 3 Versterkte Europese samenwerking (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	5 535 968	6 691 165	6 858 952	6 871 438	- 12 486
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	5 661 404	6 802 272	7 011 532	7 023 323	- 11 791
3.1 Nederlandse afdrachten aan de EU	5 498 899	6 638 083	6 846 926	6 851 767	- 4 841
3.2 Ondersteuning bij pre- en post-accessie	14 942	11 899	12 814	10 100	2 714
3.3 EOF Europees ontwikkelingsfonds	122 148	137 808	139 374	150 071	- 10 697
3.4 Nederlandse positie in de EU	16 595	5 891	3 410	3 385	25
3.5 Raad van Europa	8 820	8 591	9 008	8 000	1 008
Ontvangsten	466 384	511 559	560 253	494 793	65 460
3.10 Perceptiekostenvergoedingen	466 384	511 542	560 253	494 793	65 460
3.40 Restitutie Raad van Europa	0	17	0	0	0

Financiële toelichting

Verplichtingen

Bij de afdrachten aan de Europese Unie en het budget voor de Raad van Europa zijn het kas- en verplichtingenritme gelijk. De negatieve bijstelling van EUR 5 miljoen bij de afdrachten en de positieve bijstelling van EUR 1 miljoen voor de Raad van Europa worden daarom toegelicht onder de uitgaven. Het MATRA-programma voor Europese Samenwerking werd in 2005 meerjarig uitbesteed met als gevolg dat het voor 2006 voorziene verplichtingenbudget van ruim EUR 8 miljoen vrij viel.

Beleidsartikel 3

Uitgaven

Artikel 3.1 Nederlandse afdrachten aan de EU

Uitsplitsing van EU-afdrachten in 2006 (bedragen in EUR1000)			
	Begroting	Realisaties	Verschil
<i>Uitgaven:</i>			
Vierde eigen middel EU	4 064 153	3 665 085	– 399 068
BTW-afdrachten	808 443	989 969	181 526
Landbouwheffingen	276 533	324 943	48 410
Invoerrechten	1 702 638	1 866 929	164 291
Totaal uitgaven	6 851 767	6 846 926	– 4 841

In totaal draagt Nederland in 2006 circa EUR 5 miljoen minder af aan de EU dan begroot. Deze meevaller is een optelsom van verschillende onderliggende ontwikkelingen. Onderstaand zal op de belangrijkste worden ingegaan.

Ten eerste vallen de afdrachten op basis van het «vierde eigen middel» van de EU, de zogenaamde afdrachten op basis van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI), mee als gevolg van lagere uitgaven van de EU dan geraamd. De sluitpost voor de afdrachten, het BNI-middel, is als gevolg daarvan neerwaarts bijgesteld. De revisie van de nationale statistieken door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft een tegengesteld effect op de BNI afdrachten. Een hoger BNI betekent immers meer afdrachten op basis van BNI. Per saldo resteert als gevolg van deze ontwikkelingen echter een meevaller van circa EUR 400 miljoen. Ten tweede heeft de genoemde revisie van het CBS en de opwaartse bijstelling van het BNI tot gevolg gehad dat Nederland ook een grotere BTW grondslag heeft. De BTW afdrachten nemen daardoor toe. Ten derde zijn meer landbouwheffingen en invoerrechten geïnd en moet Nederland daarvan meer afdragen aan de EU. Dit is het directe gevolg van hogere invoervolumes.

Artikel 3.2 Ondersteuning bij pre- en postaccessie

De uitgaven zijn EUR 2,7 miljoen hoger uitgekomen als gevolg van een intensivering van het MATRA-programma voor Europese samenwerking.

Artikel 3.3 EOF Europees Ontwikkelingsfonds

De Europese Commissie heeft op grond van bijgestelde ramingen EUR 10,7 miljoen minder afgeroepen dan was begroot.

Artikel 3.5 Raad van Europa

Hogere uitgaven van EUR 1 miljoen voor de Raad van Europa werden veroorzaakt door een technische correctie van de contributie en een lichte stijging daarvan.

Beleidsartikel 3

Ontvangsten

Artikel 3.10 Perceptiekostenvergoedingen (x EUR1000)

	Begroting	Realisaties	Verschil
<i>Ontvangsten:</i>			
Vergoeding voor inning landbouwheffingen	69 133	81 236	12 103
Vergoeding voor inning invoerrechten	425 660	479 017	53 357
Totaal ontvangsten	494 793	560 253	65 460

De vergoeding die Nederland mag houden ter compensatie van de inning van heffingen en rechten valt hoger uit dan geraamd. Dit komt voornamelijk doordat de landbouwheffingen en invoerrechten hoger uitvallen. Dit is onder artikel 3.1 nader toegelicht.

Nederland ontvangt een vergoeding ter grootte van 25% van de landbouwheffingen en invoerrechten. De feitelijke realisaties zijn evenwel hoger omdat Duitsland de perceptiekostenvergoeding over door Nederlandse bedrijven in Duitsland afgedragen invoerrechten doorsluis naar Nederland.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Een democratische, slagvaardige en transparante Europese Unie die haar burgers vrijheid, recht, veiligheid, welvaart en duurzame economische groei biedt	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Nederland zal een bijdrage hebben geleverd aan de door de Europese Raad van juni 2005 ingelaste «denkpauze» over de Europese samenwerking, onder andere door de uitkomsten van de brede maatschappelijke discussie over de gewenste richting van die samenwerking te delen met de Europese partners in de eerste helft van 2006.	Ja
2. Nederland streeft ernaar om het begrip subsidiariteit, dat in de bestaande Verdragen ook al is verankerd, meer en concreet toe te passen.	Ja
3. Nederland streeft naar verbetering, vereenvoudiging en vermindering van de regels, ook op Europees niveau. Dit moet ertoe bijdragen dat de Unie begrijpelijker en inzichtelijker wordt voor de burger.	Ja
4. Nederland heeft een nationaal actieplan ter uitvoering van de Lissabon-strategie opgesteld en naar de Europese Commissie gezonden.	Ja
5. Nederland heeft bijgedragen aan aanneming van nieuwe, kosten-effectieve maatregelen en implementatie van bestaande Europese regelgeving die bescherming bieden op het gebied van milieu en gezondheid, waarbij rekening wordt gehouden met de consequenties voor de economie en voor niet EU-landen en producenten. Aanvaarding van de verordening REACH (Chemische stoffen) volgens voornoemde uitgangspunten. Totstandkoming van richtlijnen inzake het beheer van zwem- en grondwater. Verdere behandeling van de Europese Marine Strategie als onderdeel van het Groenboek Maritiem. Behandeling van de richtlijn Hoogwater, die voortvloeit uit het door Nederland geïnitieerde Actieplan Hoogwater.	Ja
6. Nederland heeft bijgedragen aan totstandkoming van een strak begrotingskader dat voldoende middelen bevat voor de financiering van Europese beleidsprioriteiten en dat een rechtvaardige netto-positie garandeert voor Nederland.	Ja
7. Nederland heeft bijgedragen aan effectieve implementatie van het Haags Programma (mede voortgekomen uit de evaluatie van Tampere) en het bijbehorende actieplan voor de versterking van de ruimte voor vrijheid, veiligheid en recht, met bijzondere aandacht voor de verdere ontwikkeling van een gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid en geïntensiveerde terrorismebestrijding, dit laatste in het kader van het EU-Actieplan Terrorisme. Voorbereiding van de tussentijdse evaluatie van het Haags programma.	Ja

Toelichting:

Ad 1: De activiteiten van het kabinet zijn neergelegd in de kamerbrief bezinningsperiode van 19 mei 2006 (TK 30 303, nr. 20).

Ad 2: Dankzij Nederland zijn er in EU-kader striktere regels voor toepassing en een grotere invloed van nationale parlementen op de toetsing van subsidiariteit overeengekomen (conclusies Europese Raad 16 juni 2006). In Nederland zelf heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn coördinerende rol bij toepassing van het subsidiariteitsbeginsel versterkt door het aanstellen van een coördinator subsidiariteit en proportionaliteit binnen de Directie Integratie Europa.

Ad 3: Door Nederlands toedoen heeft de Commissie besloten een actieplan te lanceren dat voorziet in vermindering van administratieve lasten op EU-niveau.

Ad 6: Dit is geschied per 4 april 2006 via het Inter Institutioneel Akkoord voor de periode 2007–2013.

Ad 7: Met de implementatie van het Haags programma werd voortgang geboekt. De tussentijdse evaluatie daarvan kwam echter moeizaam van de grond, mede als gevolg van de patstelling rond het niet-geratificeerde Grondwettelijk Verdrag.

Operationele doelstelling 2 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen of regio's		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Verhoogde beleidseffectiviteit door middel van betere prioriteitsstelling in het externe beleid (zoals Europees nabuurschapsbeleid en de externe dimensie van het asiel- en migratiebeleid van de Unie), inclusief betere aansluiting bij de EU-begrotingscyclus waardoor de inhoudelijke prioriteiten duidelijk herkenbaar in de EU-begroting terugkomen.		Ja
2. Versterkt ontschot extern EU-beleid, waarbij de samenhang tussen het GBVB en het externe beleid van de Gemeenschap wordt verbeterd.		Ja
3. Verbeterde uitvoering, onder handhaving van de kwaliteit, van de regionale programma's (Phare, CARDS, TACIS, MEDA en ALA ¹), die passen in de doelstelling van de EU van een effectief nabuurschapsbeleid. Dit moet tot uitdrukking komen in hogere uitgavenpercentages en kortere behandeltijden, door goede monitoring van de werkzaamheden van de Commissie. Tevens Nederlandse deelname aan twinningprojecten in het kader van Phare, CARDS, TACIS en MEDA.		Ja.
4. Verbeterd gebruik van de instrumenten die de Unie ter beschikking staan per land/regio waarbij prioriteit gegeven wordt aan de volgende regio's:		
a. VS: nauwere samenwerking en meer afstemming onder andere op het terrein van internationale veiligheid (inclusief terrorismebestrijding), stabiliteit en vredeshandhaving en handel (inclusief de beheersing van handelsconflicten);		Ja
b. Westelijke Balkan: verdere voortgang van het Stabilisatie en Associatie Proces onder handhaving van de gestelde voorwaarden, met name versterking van de rechtsstaat, samenwerking met het Joegoslavië-Tribunaal, bestrijding georganiseerde misdaad en bevordering van regionale samenwerking en van economische hervormingen;		Ja
c. De landen aan de oostgrens van de EU: verbeterde implementatie van de Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten door de uitwerking en implementatie van nationale Actieplannen in het kader van het Europese nabuurschapsbeleid met speciale aandacht voor democratische en economische hervormingen en de sluiting van terug- en overnameovereenkomsten;		Ja
d. Rusland: geïntensiveerde samenwerking op basis van het partnerschaps- en samenwerkingsakkoord, rekening houdend met de overeengekomen vier gemeenschappelijke ruimten (economisch, vrijheid/veiligheid/justitie, externe veiligheid en onderzoek/onderwijs/cultuur);		Ja

¹ Phare: Het programma voor communautaire steun aan de landen van Midden- en Oost-Europa; CARDS: Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation; TACIS: Technical Aid to the Commonwealth of Independent States; MEDA: Euro-Mediterranean Partnership; ALA: Europese economische samenwerking met Azië en Latijns Amerika.

Operationele doelstelling 2 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen of regio's	Realisatie Ja/Nee
e. Mediterrane regio: geïntensiveerde bilaterale (Associatie Akkoorden) en regionale samenwerking (Barcelona-proces) met betrokken landen gericht op mensenrechten, democratisering, veiligheid/terrorisme, migratie, (economische) hervormingen en dialoog met de Arabisch/Islamitische wereld. Implementatie van de nationale Actieplannen in het kader van het Europese nabuurschapsbeleid;	Ja
f. Azië: geïntensiveerde relaties met Azië – met China en India als belangrijke regionale spelers – door implementatie van de EU-Zuidoost-Azië strategie, de EU-China en EU-India strategie met aandacht voor: regionale stabiliteit, terrorismebestrijding; mensenrechten, democratisering en handel en investeringen;	Ja
g. Voor sommige van deze regio's, i.c. Westelijke Balkan, de landen aan de oostgrens van de EU en de Mediterrane regio, streeft de regering meer synergie na tussen het bilaterale programma voor Maatschappelijke Transformatie (MATRA), en de EU-instrumenten.	Ja
5. Vergrote samenhang tussen Europese beleidsinspanningen in het externe beleid, in het bijzonder op de gebieden migratie en werkgelegenheid, vrede en veiligheid, energie, landbouw, handel, ontwikkelingssamenwerking en milieu.	Ja
6. Het lopende uitbreidingsproces is verantwoord voortgezet door:	
a. besluitvorming over eventuele opening van toetredingsonderhandelingen met kandidaat-lidstaten aan de hand van de Kopenhagen-criteria;	nee
b. het voeren van toetredingsonderhandelingen door de Unie met kandidaat-lidstaten met inachtneming van de toepasselijke onderhandelingskaders;	Ja
c. strikte monitoring door de Unie van de voortgang die Bulgarije en Roemenië maken bij hun voorbereidingen op toetreding en het zonodig aandringen door Nederland op passende maatregelen;	Ja
d. bilaterale en Europese ondersteuning van toetredende en (potentiële) kandidaat-lidstaten bij de pre-accessie en de transformatie, en de op- en uitbouw van bilateraal partnerschap met deze landen.	Ja

Toelichting:

Ad 1/2: In 2006 heeft een stroomlijningsexercitie plaatsgevonden voor categorie 4 van de EU- begroting (extern beleid). Het aantal instrumenten is van 30 teruggebracht naar negen plus het budget voor het GBVB. De nieuwe architectuur geldt vanaf 1 januari 2007.

Ad 4a: De succesvolle EU-VS Top in juni 2006 heeft, mede op aandringen van Nederland, heldere boodschappen afgegeven over energievoorzieningszekerheid, het bevorderen van vrijheid, mensenrechten en democratie, vrede en veiligheid, en het versterken van de economische relatie.

Ad 4b: Met Albanië werd een Stabilisatie en Associatie Overeenkomst gesloten nadat Albanië aan de daarvoor gestelde voorwaarden had voldaan.

Ad 4c: De onderhandelingen over de actieplannen van Georgie, Armenië en Azerbeidzjan in het kader van het Europees Nabuurschapsbeleid werden dit jaar afgerond. De Raad hield een eerste discussie over verdere versterking van het nabuurschapsbeleid naar aanleiding van een Mededeling van de Europese Commissie.

Ad 4d: De EU werkt aan een onderhandelingsmandaat voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met Rusland.

Ad 6a: De enige kandidaat-lidstaat waarmee nog geen toetredings-onderhandelingen zijn geopend, is Macedonië. In het licht van de voortgangsrapportage over Macedonië van de Europese Commissie van november 2006 en de vigerende criteria was er geen aanleiding tot opening van onderhandelingen.

Ad 6b: De onderhandelingen met Turkije en Kroatië werden doorgezet. Wel besloot de EU acht hoofdstukken niet te zullen openen en geen enkel hoofdstuk te sluiten zolang Turkije het Ankara Protocol niet uitvoert.

Ad 6c: De EU besloot Roemenië en Bulgarije toe te laten als lidstaat per 1 januari 2007. Ook daarna zal de EU de voortgang op het gebied van justitie en binnenlandse zaken nauwlettend volgen door middel van een toezichtsmechanisme.

Operationele doelstelling 3 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de EU ten opzichte van ontwikkelingslanden of -regio's		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Verbeterde effectiviteit van het Europese ontwikkelingsbeleid, waarbij met name wordt gestreefd naar voortgang van het hervormingsproces van Commissie-diensten en voortgaande bevordering van coherentie, coördinatie en complementariteit in de Europese ontwikkelingssamenwerking en het nakomen van internationale afspraken (FfD, WSSD en het VN <i>High Level Event</i>). ¹		Ja
2. Een verder vormgegeven ontwikkelingsdimensie in het externe beleid van de Unie onder meer door het vaststellen van een duidelijke OS-uitgavencategorie in de nieuwe EU-begroting.		Ja
3. Verbeterd gebruik van de instrumenten die de Unie ter beschikking staan voor de regio Sub Sahara Afrika, waarbij prioriteit wordt gegeven aan versterking van de betrokkenheid bij conflictpreventie en conflictbeheersing met inzet van de Afrikaanse Vredesfaciliteit.		Ja
4. Geïntensiveerde EU-Afrika dialoog en ondersteuning van regionale organisaties zodat regionale interne markten beter kunnen functioneren; actieve bemoeienis met ontwapening, vredesonderhandelingen en wederopbouw, de bestrijding van HIV/aids en de verbetering van de uitvoering van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF).		Ja
5. Vergrote OS-coherentie binnen de Europese beleidsinspanningen, in het bijzonder op de gebieden migratie en werkgelegenheid, energie, landbouw, milieu en handel (WTO-Doha Development Agenda en Economic Partnership Agreements (EPA's), zie ook beleidartikel 4), door middel van een systematische screening bij beleidsformulering op effecten op ontwikkelingslanden.		Ja
6. Bevorderde deelname van de nieuwe lidstaten in de beleidsvorming en uitvoering van de Europese ontwikkelingssamenwerking, intensieve samenwerking met Polen, Slowakije, Tsjechië en Hongarije bij de voorbereiding van EU ontwikkelingssamenwerking, gekoppeld aan samenwerking bij bilaterale OS-programma's en versterking van instituties en draagvlak voor OS in genoemde landen (bijvoorbeeld door middel van een hoger OS-uitgavenpercentage van het BNP).		Ja

¹ FfD: Finance for Development; WSSD: World Summit on Sustainable Development.

Toelichting:

Ad 1: De hervorming van het directoraat-generaal Ontwikkeling is zomer 2006 afgerond. Implementatie van de «Europese Consensus» inzake ontwikkeling is voortgezet onder het Oostenrijkse en Finse voorzitterschap.

Ad 2: Het nieuwe «instrument voor ontwikkelingssamenwerking» is in oktober vastgesteld en is per 1 januari 2007 in werking getreden. Deze verordening stelt de financiële envelop voor de periode 2007–2013 vast.

Ad 4: De EU Afrika Strategie van december 2005 heeft onder meer op het gebied van infrastructuur en goed bestuur verder vervolg gekregen. De programmering van het 10e Europees Ontwikkelingsfonds is in 2006 gestart.

Operationele doelstelling 4 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 25	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Effectievere aanwending van bilaterale betrekkingen voor het realiseren van Nederlandse doelstellingen in EU-kader, met name door coalitievorming.	Ja
2. Verdere uitbouw van de politieke samenwerking en het verbreden van de maatschappelijke betrokkenheid hierbij door middel van conferenties, seminars en workshops met relevante partnerlanden in de huidige EU waarbij niet alleen overheidsinstanties maar ook andere geledingen worden betrokken	Ja
3. Geïntensiveerde betrekkingen met de grote lidstaten.	Ja
4. Versterkte bilaterale samenwerking, met name ten aanzien van grensoverschrijdende vraagstukken.	Ja

Toelichting:

Ad 1: In 2006 vonden 60 bilaterale bezoeken plaats (bezoeken van bewindspersonen van BZ en AZ en bezoeken op hoogambtelijk niveau). Tevens vonden drie uitgaande staatsbezoeken plaats aan Luxemburg, Letland en België. Zo profiteert Nederland ook langs deze weg van het aanhalen van de banden als in de EU op uiteenlopende thema's medestanders worden gezocht. Het Nederlandse postennet speelt hierbij een onmiskenbare rol.

Ad 2: Naast het onderhouden van bilaterale betrekkingen door regelmatig (politiek) contact, heeft Nederland extra geïnvesteerd door conferenties te organiseren met Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Polen en (op meer kleinschalig niveau) Spanje.

Ad 3: Het tweede deel van het jaar ging de aandacht vooral uit naar Duitsland, als inkomend EU-voorzitter.

Ad 4: In 2006 is een discussie gestart over de toekomst van de grensoverschrijdende samenwerking in Benelux-verband, mede om te kijken waar en hoe deze nog verder kan worden versterkt. Met Noordrijn-Westfalen zijn besprekingen gevoerd over een strategisch samenwerkingskader. De succesvolle drugssamenwerking met Frankrijk wordt verder voortgezet en uitgebouwd. In 2006 vond in dit kader een hoogambtelijke ontmoeting plaats in Rotterdam.

Operationele doelstelling 5 Een hechtere Europese waardengemeenschap		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Concentratie van de activiteiten van de Raad van Europa op democratie, mensenrechten en rechtsstaat en het scheppen van maatschappelijke randvoorwaarden daarvoor.		Ja
2. Versterkte institutionele en operationele samenwerking tussen de Raad van Europa en de Europese Unie en de Raad van Europa en de OVSE, onder meer tot uitdrukking komend in een residerende permanente vertegenwoordiging van de EU bij de Raad.		Nee
3. Verzekering van de terugdringing van de werklast van het Hof, alsmede besluitvorming over een meer solide financiële basis van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en andere toezichthoudende instellingen van de Raad van Europa.		Nee

Toelichting:

Ad 1: De verdere concentratie van de Raad van Europa op zijn kerntaken is een lopend proces waarin ook in 2006 vordering is gemaakt.

Ad 2: Ondanks belangrijke vooruitgang in 2006 wordt over het *Memo-randum of Understanding* tussen de Raad van Europa en de Europese Unie nog onderhandeld.

Ad 3: Zie toelichting onder beleidsartikel 1, operationele doelstelling 2

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. Coördinatie, complementariteit en coherentie (de drie C's) van het verdrag van Maastricht (ontwikkelingssamenwerking)	3.3	Ja
2. Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 25	3.4	Nee
3. Duidelijker identificatie van de kerntaken van de Raad van Europa, mede dankzij de «Derde Top»	3.5	Ja

Toelichting:

Ad 1: Officiële publicatie is voorzien voor begin 2007.

Ad 2: Besloten is deze beleidsdoorlichting te laten vervallen, aangezien deze achterhaald was door de ontwikkelingen, te weten het uitgebrachte rapport van de Gemengde Commissie «Sturing EU-aangelegenheden» onder voorzitterschap van Mr. B. J. Baron van Voorst tot Voorst en implementatie van de aanbevelingen uit dat rapport, in het bijzonder het zogeheten EU prikbord (zie brief aan de Kamer van 23 september 2005, TK 29 362, nr. 61).

BELEIDSARTIKEL 4: MEER WELVAART EN MINDER ARMOEDE**A. Algemene beleidsdoelstelling**

Duurzame vergroting van welvaart in alle landen door vermindering van armoede, een open handels- en financieel systeem, alsmede het behartigen van de belangen van het Nederlands bedrijfsleven.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 4 Meer welvaart en minder armoede (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	- 41 730	1 041 394	1 882 991	493 308	1 389 683
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	871 311	827 539	1 018 179	713 781	304 398
4.1 Handels- en financieel systeem	32 491	30 415	24 411	63 157	38 746
4.2 Armoedevermindering	492 686	492 604	465 229	273 974	191 255
4.3 Ondernemingsklimaat ontwikkelingslanden	321 639	277 146	504 420	351 604	152 816
4.4 Kwaliteit en effectiviteit ontwikkelingssamenwerking	21 864	23 535	18 685	19 771	- 1 086
4.5 Nederlandse handels- en investeringsbevordering	2 631	3 839	5 434	5 275	159
Ontvangsten	64 824	15 231	39 729	14 594	25 135
4.10 Ontvangsten tijdelijke financiering NIO en restituties	64 824	15 231	39 729	14 594	25 135

Financiële toelichting*Verplichtingen*

De verplichtingen werden in 2006 substantieel verhoogd, onder andere voor een nieuwe structurele verplichting voor het *Multilateral Debt Relief Initiative*. Dit initiatief is gericht op het kwijtschelden van de uitstaande schulden IDA (*International Development Association*) en het *African Development Fund* (AfDF) van een groep van 19 landen. Ook werden nieuwe verplichtingen aangegaan voor (incidentele) algemene begrotingssteun, en twee nieuwe programma's (Massif-fonds en *Capacity Development* fonds) via de Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO). Daarnaast worden de verplichtingenbudgetten voor enkele activiteiten op het gebied van ondernemingsklimaat in partnerlanden verlaagd en vindt er een technische correctie bij de FMO plaats.

Uitgaven*Artikel 4.1 Handels- en financieel systeem*

De verlaging op dit subartikel wordt grotendeels veroorzaakt door de lagere rentestand en een afname van de leningenportefeuille van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO). Daarnaast is er sprake van een lagere realisatie, omdat de NIO minder aanspraak maakte op de garanties internationale samenwerking.

Artikel 4.2 Armoedevermindering

De stijging op dit subartikel betreft een saldo. De uitgaven voor schuldverlichting als gevolg van beslissingen in de Club van Parijs zijn lager dan

oorspronkelijk voorzien. Wel werd aan de *International Development Association* (IDA, het zachte fonds van de Wereldbank) voor HIPC-schuldverlichting, een bijdrage verstrekt en zijn de uitgaven aan het *Multilateral Debt Relief Initiative* (MDRI) verhoogd. De *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) heeft een bijdrage ontvangen voor een infrastructuurfonds. Per saldo werd EUR 17 miljoen meer aan macrosteun uitgegeven. Een aantal landen, zoals Burkina Faso, Moldavië, Benin, Tanzania en Vietnam, ontvangt additionele (incidentele) macrosteun. In sommige landen wordt dit jaar geen of minder macrosteun verleend, zoals in Bolivia, Macedonië en Nicaragua. Een deel van de middelen voor de relatie met enkele kiesgroeplanden werd niet besteed vanwege vertraging bij de EBRD voor het indienen van voorstellen. De uitgaven voor het institutionele ontwikkelingsprogramma ter ondersteuning van de ambassades (SPICAD) zijn lager dan voorzien vanwege de latere start van het programma. De uitgaven aan het Wereld Bank Partnerschap Programma zijn verhoogd als gevolg van uitgestelde betalingen uit 2005. Een aantal ambassades heeft een deel van de middelen voor de afbouw en exit uit sectoren niet uitgegeven. Een bijdrage aan het *African Capacity Building Foundation* is vertraagd. De vrijwillige bijdrage aan het *United Nations Development Programme* (UNDP) werd verhoogd. Tevens werd een bijdrage gedaan aan het *United Nations Human Settlements Programme* (UNHABITAT) voor drinkwater en sanitaire voorzieningen. Tenslotte wordt de omvang van deze mutaties eveneens beïnvloed door het gebruikelijke parkeer karakter van dit artikel.

Artikel 4.3 Ondernemingsklimaat Ontwikkelingslanden

De hogere uitgaven betreffen een saldo. Voor een bedrag van EUR 165 miljoen zijn bestaande fondsen bij de FMO ingebracht in het nieuwe programma Massif. Aangezien hetzelfde bedrag als ontvangst wordt geboekt op artikel 11 verloopt deze transactie budgetneutraal (desaldering). Verder zijn de uitgaven aan IFC (*International Finance Corporation*) gestegen vanwege een aanzienlijke verhoging van het partnerschapprogramma. De uitgaven voor het Programma Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET) zijn hoger uitgevallen vanwege een voorspoedige voortgang van het programma. De uitgaven aan het Minst Ontwikkelde Landen-fonds (MOL-fonds) zijn hoger als gevolg van kasmanagement. De uitgaven voor het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) waren lager, omdat het aantal bedrijven dat voorstellen indiende voor pilot-investeringen in de partnerlanden lager was dan verwacht. Door het aflopen van een overeenkomst tussen de Nederlandse Staat en de FMO vielen de uitgaven op dit sub-artikel EUR 37 miljoen lager uit. Deze werden gedeeltelijk ingezet als jaarlijkse bijdrage aan het nieuwe instrument Massif. De ontwikkeling van een instrument dat een bijdrage levert aan de ontwikkeling van lokale kapitaalmarkten, is nog niet afgerond en het hiervoor beschikbare budget werd niet aangewend. De uitgaven via de ambassades vielen onder andere op het onderdeel plattelandsontwikkeling lager uit.

Artikel 4.4 Kwaliteit en effectiviteit ontwikkelingssamenwerking

De uitgaven voor het assistent deskundigenprogramma zijn lager dan geraamd, als gevolg van een lagere liquiditeitsbehoefte bij het programma.

4.10 Ontvangsten tijdelijke financiering NIO en restituties

De hogere ontvangsten zijn met name ontstaan door kwijtschelding van begrotingsleningen aan Nigeria. Daarnaast heeft Brazilië achterstallige rente terugbetaald.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Een open, op regels gebaseerd en voorspelbaar, niet-discriminerend handels- en financieel systeem.	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Binnen de <i>Doha Development Agenda</i> is bijgedragen aan een eind-akkoord dat tenminste de volgende concrete maatregelen bevat ten gunste van ontwikkelingslanden:	Nee
a. Ambitieuze resultaten op landbouw met name voor producten die van belang zijn voor ontwikkelingslanden op alle drie de onderwerpen: exportsteun (per 1-1-2013), binnenlandse steun en markttoegang, inclusief een specifiek resultaat voor katoen en disciplineren van gebonden voedselhulp;	Nee
b. Een ambitieuze verruiming van de markttoegang voor industrieproducten uit ontwikkelingslanden in rijke landen en een evenwichtige marktopening in ontwikkelingslanden, afhankelijk van hun ontwikkelingsniveau;	Nee
c. Vrije markttoegang voor alle producten van de MOL's in alle OESO-landen en rijke ontwikkelingslanden;	Nee
d. Evenwichtige regels voor o.a. handelsfacilitatie, die rekening houden met de beperkte implementatiecapaciteit van ontwikkelingslanden;	Nee
e. Speciale en gedifferentieerde behandeling van ontwikkelingslanden in de vorm van adequate technische assistentie, minder verplichtingen en langere overgangstermijnen.	Nee
2. Er komt een multilaterale <i>Aid for trade</i> faciliteit die bestaande en aanvullende hulp combineert voor opvang van aanpassingskosten in verband met liberalisering en opbouw van aanbods- en handelscapaciteit.	Nee
3. In het uiteindelijk handelsakkoord met de ACS-landen heeft de Nederlandse inzet geresulteerd in een akkoord dat regionale integratie bevordert, meer marktkansen biedt voor de ACS-landen (Landen in Afrika, in het Caraïbisch gebied en in de Stille Oceaan) en ruimte biedt voor de ontwikkeling van hun productiepotentieel.	Nee
4. Bij het ontwerpen van <i>Sanitary and Phytosanitary Standards</i> (SPS) en <i>Technical Barriers to Trade</i> (TBT) maatregelen in de EU worden de effecten op ontwikkelingslanden expliciet meegewogen, zodat nieuwe productnormen zo min mogelijk handelsbelemmerend werken.	Ja
5. De samenwerking tussen de OESO en een aantal opkomende economieën en gelijkgezinde landen, waaronder de zes EU lidstaten die nog geen lid zijn van de OESO (Cyprus, Estland, Letland, Litouwen, Malta en Slovenië) is verbreed en verdiept. Deze samenwerking moet leiden tot een weloverwogen toekomstige uitbreiding.	Nee
6. Er is een visie ontwikkeld op de benodigde organisatorische hervormingen die het effectief en efficiënt functioneren van de organisatie moeten waarborgen.	Ja
7. Nieuwe internationale afspraken zijn overeengekomen op het gebied van ontbinding van de hulp gericht op verbetering van de implementatie van de bestaande afspraken met betrekking tot de MOL's, alsmede op verruiming van die afspraken.	Ja

Toelichting:

Ad 1: Na een tijdelijke opschorting van de WTO-onderhandelingen in de tweede helft van 2006 is het onzeker of de Doha ronde in 2007 kan worden afgerond. Nederland heeft bijdragen geleverd aan een eindakkoord dat voorzien is voor 2007.

Ad 1a: Vooralsnog zijn de resultaten op het gebied van reductie van binnenlandse steun in OESO-landen, vergrote markttoegang en katoen te bescheiden. In 2006 is wel de exportsteun voor katoen afgeschaft. Als er overeenstemming komt over binnenlandse steun en markttoegang is de

afschaffing van exportsteun, inclusief disciplineren van gebonden voedselhulp, per 2013 mogelijk.

Ad 1b: De verruiming van de markttoegang voor industrieproducten uit ontwikkelingslanden is afhankelijk van de uitkomsten van de onderhandelingen over de formule voor tariefreducties. Deze onderhandelingen zijn nog gaande.

Ad 1c: De WTO Ministeriële Conferentie in Hong Kong (december 2005) heeft slechts vrije toegang voor 97% van MOLs-export verplicht gesteld. De Nederlandse inzet blijft 100% als onderdeel van de *Doha Development Agenda*. De EU heeft reeds 100% bereikt. Aanvullende maatregelen zijn nodig vanwege de verruiming van preferentiële regels van oorsprong.

Ad 1d: Evenwichtige regels voor onder andere handelsfacilitatie zijn wel de EU-inzet. Het behalen van dit resultaat is afhankelijk van de afronding van de Doha-ronde.

Ad 1e: De speciale en gedifferentieerde behandeling van ontwikkelingslanden in de vorm van adequate technische assistentie, minder verplichtingen en langere overgangstermijnen is afhankelijk van de afronding van de Doha-ronde, nadere afspraken in specifieke verdragen en de implementatie van *Aid for Trade*.

Ad 2: Deze multilaterale faciliteit is er niet gekomen. De aanbevelingen van de WTO Taakgroep moeten nog in lijn met de algemene donorafspraken over effectieve hulp (Parijs Verklaring) worden uitgewerkt.

Ad 3: De onderhandelingen over het handelsakkoord met de ACS-landen zijn nog gaande.

Ad 5: De multilaterale onderhandelingen over de uitbreiding van de OESO zijn nog in volle gang. Er zijn nog geen besluiten genomen over welke landen in aanmerking komen voor OESO-lidmaatschap dan wel voor versterkte samenwerking (*enhanced engagement*). De vorm van deze versterkte samenwerking is nog niet nader uitgewerkt.

Effectindicatoren

MDG 8, Doelstelling 12: Verder ontwikkelen van een open en eerlijk, op regels gebaseerd, voorspelbaar, niet-discriminerend handels-en financieel systeem.

Indicatoren	1996	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015
percentage van exportgoederen waarover geen rechten hoeven te worden betaald door de minst ontwikkelde landen (uitgedrukt in waarde en met uitzondering van wapens en olie)	78%	73% (2002)	79% (2004)	Geen mondiale streefwaarde, toename
gemiddelde invoertarieven van ontwikkelde landen voor kleding	12%	11,9% (2002)	10,4% (2003)	Geen mondiale streefwaarde, afname
gemiddelde invoertarieven van ontwikkelde landen voor landbouwproducten	11%	8,6% (2002)	8,4% (2003)	Geen mondiale streefwaarde, afname
Waarde van landbouwsubsidies in OESO landen	320 mld. (1990)	349 mld. (2003)	378 mld. (2004) ¹	Geen mondiale streefwaarde, afname

¹ Dit is een voorlopig cijfer.

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 2 Een significante vermindering van het percentage mensen dat moet rondkomen van minder dan een dollar per dag.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Nederland heeft 0,8% van zijn Bruto Nationaal Inkomen beschikbaar gesteld voor Officiële Ontwikkelingshulp (ODA).		Ja
2. <i>Poverty Reduction Strategy Papers</i> (PRSP) zijn in alle partnerlanden het beleidskader geworden voor zowel de multilaterale als de bilaterale en particuliere kanalen.		Nee
3. Tweede generaties PRSP's in 2006 bevatten meetbare armoedebenchmarks en worden daarop getoetst met behulp van PSIA's.		Ja
4. Niet-thematische financiering van armoedebestrijding in de vorm van begrotingssteun is toegenomen.		Ja
5. Naast medewerking aan de uitvoering van het in internationaal verband overeengekomen schuldhoudbaarheidsraamwerk, heeft Nederland zich in 2006 ingezet voor een aanvullend schuldverlichtingsplan dat recht doet aan de behoeften van de armste landen.		Ja

Toelichting:

Ad 2: In vrijwel alle partnerlanden zijn de *Poverty Reduction Strategy Papers* (PRSP's) het beleidskader geworden voor armoedebestrijding. De partnerlanden zonder PRSP zijn midden inkomenslanden, waarvoor geen PRSP nodig is. Alle Afrikaanse partnerlanden hebben een PRSP.

Ad 3: In zeven partnerlanden zijn er tweede generatie PRSP's. Hierin zijn veel betere armoedebenchmarks afgesproken dan in de eerste generatie PRSP's. In alle landen waarvoor een tweede generatie PRSP's is ontwikkeld zijn *Poverty and Social Impact Assessments* (PSIA's) uitgevoerd.

Ad 4: Hoewel Moldavië niet geheel aan de criteria voor macrosteun voldeed, werd in 2006 toch incidentele macrosteun verleend in de vorm van directe betalingsbalanssteun. De Russische boycot van het belangrijkste Moldavische exportproduct (wijn) was zeer nadelig voor de exportprestatie met grote negatieve gevolgen voor de betalingsbalans. Het is voor Nederland van belang dat het kiesgroepland Moldavië vast houdt aan de ingezette positieve trend, en dat de economische stabiliteit in dit armste land aan de grenzen van Europa wordt bevorderd.

Ad 5: Nederland heeft in internationaal verband er nadrukkelijk naar gestreefd dat de uitwerking van bestaande afspraken over schuldhoudbaarheid zodanig is, dat dit zo gunstig mogelijk uitpakt voor de armste landen. De schuldverlichting op grond van het *Multilateral Debt Relief Initiative* (MDRI) is in 2006 voor een eerste groep van twintig landen van start gegaan.

Effectindicatoren

MDG 1, Doelstelling 1: Het percentage mensen dat moet rondkomen van minder dan een dollar per dag moet in 2015 tot de helft zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
% van de bevolking dat minder dan \$ 1 per dag te besteden heeft	27,9%	21,3% (2001)	19,4% (2002)	13,95%	Ontw. Landen
Armoedekloofratio (incidentie x armoede- graad)	19,5%	20,5% (2001)	18,7% (2002)	9,75%	Sub Sahara Afrika

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

MDG 1, Doelstelling 2: Het percentage mensen dat honger lijdt, moet in 2015 tot de helft zijn teruggebracht ten opzichte van 1990

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
% kinderen met ondergewicht (jonger dan 5 jaar)	33%	28% (2003)	28% (2004)	16,5%	Ontw. Landen
% van de bevolking onder het minimum- niveau van de voedingsenergie-inname uit voedselconsumptie	20%	17% (2000– 2002)	17% (2001– 2003)	10%	Ontw. Landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 3 Een beter ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden en versterking van hun concurrentievermogen, zowel nationaal als internationaal.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Specifieke knelpunten in het ondernemingsklimaat in 22 partner-landen zijn geïdentificeerd en aangepakt, met als gevolg een toename van de economische bedrijvigheid.		Ja
2. Publiek-Private Partnerschappen (PPP) in minstens tien partner-landen, onder meer voortkomend uit de <i>call for ideas</i> , produceren meetbare additionele resultaten op het gebied van duurzame ontwikkeling (water, energie, gezondheid, landbouw en biodiversiteit).		Ja
3. In minstens tien partnerlanden is door middel van sectorale partnerschappen met de financiële sector de toegang tot financiële diensten voor onder meer het Midden en Klein Bedrijf (MKB) vergroot.		Ja
4. In minstens vijf landen is het bedrijfsleven betrokken bij de strijd tegen HIV/aids.		Ja
5. FMO's ontwikkelingsimpact is verhoogd door de jaarlijkse toename van zijn financieringsvolume met 10% en de mede hierdoor gecreëerde ruimte voor lokale financieringen. De nieuwe regeling voor het ORET-programma, uitgevoerd door FMO is in 2006 geconsolideerd.		Ja
6. De in het kader van het vernieuwde PSOM-programma in 2006 te financieren nieuwe contracten, zullen binnen enkele jaren leiden tot een lokale banengroei met 5000 fte.		Ja
7. De in het kader van het Programma Uitzending Managers (PUM) in 2006 uit te voeren missies zullen hebben geleid tot verbetering van de bedrijfsvoering van circa 600 bedrijven in partnerlanden.		Ja
8. De capaciteit van bedrijven en individuen in partnerlanden om zelfstandig en duurzaam te exporteren en effectief en efficiënt handel te drijven met de Europese Unie is vergroot. Hiertoe hebben, door middel van het Centrum voor de Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI), in 2006 175 bedrijven relevante competenties verworven, hebben 1270 personen kennis, vaardigheden en houdingen verworven en zijn ruim 190 000 informatie-eenheden (marktstudies, etc.) verspreid onder bedrijven en bedrijfsondersteunende organisaties.		Ja

Toelichting:

Ad 2: Het is gelukt om tien Publiek-Private Partnerschappen (PPP) op te starten. Vanwege de opstarttermijn van PPP's hebben nog niet alle PPP's geleid tot meetbare resultaten.

Ad 3: Via onder andere de partnerschappen Nederlands Platform Micro-financiering (NPM) en *Netherlands Financial Sector Development Exchange* (NFX) zijn in tien partnerlanden activiteiten voor de ontwikkeling van de financiële sector ondernomen. Mede op basis van de evaluatie in 2006 zal in 2007 een besluit over de toekomst van NFX worden genomen. In het kader van de wederopbouw van de financiële sector van Burundi is onder meer een bedrag ter beschikking gesteld voor kredietverleningen aan het midden- en kleinbedrijf. Afbetalingen van de kredietverlening vinden plaats binnen 18 maanden en komen dan ten goede aan het Burundese ministerie van Financiën.

Ad 5: Op basis van voorlopige cijfers is de *Development Impact Indicator* van FMO voor 2006 circa 20% hoger uitgekomen dan in 2005. De aangepaste Regeling voor Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET) heeft geleid tot een grotere vraag naar het instrument. Het budget is in 2006 volledig besteed.

Beleidsartikel 4

Ad 6: De verwachte banengroei met 5000 fte was gebaseerd op 50 nieuwe contracten in 2006. In 2006 zijn 84 nieuwe contracten gesloten.

Ad 8: In totaal hebben 159 bedrijven relevante competenties verworven, 1276 personen relevante kennis, vaardigheden en houdingen over de Europese markten verworven, zijn 258 692 informatie-eenheden (marktstudies, etcetera) verspreid onder bedrijven en bedrijfsondersteunende organisaties en werden twee capaciteitsopbouw modules bij een handelsbevorderende organisatie succesvol afgerond.

Effectindicatoren

Beter ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden					
Indicatoren	Situatie voor 2004	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
De tijd die moet worden doorlopen om een bedrijf op te starten	Geen data beschikbaar	65,8 dagen (2004)	60 dagen (2005)	Geen streefwaarde, afname	Lage inkomenslanden
De tijd die moet worden doorlopen om eigendom te registreren	Geen data beschikbaar	99,6 dagen (2004)	114 dagen (2005)	Geen streefwaarde, afname	Lage inkomenslanden
De tijd die moet worden doorlopen om een contract te laten nakomen	Geen data beschikbaar	416 dagen (2004)	421 dagen (2005)	Geen streefwaarde, afname	Lage inkomenslanden

Bron: De Wereldbank rapporteert over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 4 Verhoogde kwaliteit en effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking.	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006 1. Nederland heeft ertoe bijgedragen dat armoedebestrijding door partnerlanden effectiever is geworden. Daartoe is het concept <i>Managing for Development Results</i> als middel om effectieve armoedebestrijding te bedrijven in de OS-praktijk in de BZ-regelgeving geoperationaliseerd. In dat kader voert Nederland de afspraken uit die zijn vastgelegd in de Parijs Verklaring (maart 2005). 2. In minimaal acht partnerlanden is de uitvoering van het armoedebeleid versterkt op het gebied van institutionele en politieke veranderingskrachten, capaciteitsontwikkeling in sectoren en publieke sector hervormingen.	 Nee Nee

Toelichting:

Ad 1: In 2006 is het proces gestart dat zal leiden tot aanpassingen in de BZ-regelgeving. Daartoe heeft eerst een pilot plaatsgevonden met het Nederlandse OS-programma in Mozambique, alwaar een aantal beoogde aanpassingen van de regelgeving is getest. In oktober 2006 is een project gestart dat zich richt op de stroomlijning van het planning-, monitoring- en evaluatie-instrumentarium, met het concept *Managing for Development Results* als leidraad voor de ontwikkeling van de nieuwe regelgeving. Dit project zal naar verwachting medio 2007 worden afgerond en in de tweede helft van 2007 worden geïmplementeerd. Hiermee richt Nederland de OS-regelgeving in naar de afspraken uit de Parijs Verklaring.

Ad 2: Deze doelstelling is gedeeltelijk bereikt. De aanbesteding van het programma gericht op institutionele en politieke veranderingskracht en capaciteitsontwikkeling (SPICAD) is in de zomer van 2006 afgerond. In de tweede helft van het jaar zijn vervolgens vier missies naar ambassades uitgevoerd.

Effectindicatoren

Doelen Parijs Verklaring	Doel NL 2006	Behaald 2006 ¹	Parijs-doel 2010
1. Aantal landen waar hulp wordt gekanaliseerd via tussen partnerland en donoren overeengekomen <i>Performance Assessment Frameworks</i>	15%	8%	36%
2. Percentage hulp verstrekt in de vorm van programmahulp	45%	68%	66%
3. Percentage hulp voor overheidssector verstrekt via lokale systeem van openbare financiën en/of <i>procurement</i> van het partnerland	10%	75%	50% reductie van «gap» ²
4. Percentage hulp voor overheidssector gerapporteerd aan ministerie van Financiën ten behoeve van nationale begroting van partnerland	75%	68%	95%
5. Percentage hulp betaald conform met andere donoren en partnerland overeengekomen tijdspaden in jaarlijkse en meerjarige raamwerken (voorspelbaarheid)	70%	65%	90%
6. Percentage hulp voor capaciteitsopbouw via gecoördineerde programma's en consistent met nationale ontwikkelingsstrategie	30%	36%	50%
7. Aantal Parallelle <i>Project Implementation Units</i> (PIU's)	Geen nieuwe PIU's	nnb	66% absolute-reductie
8. Percentage van veld- en review-missies, die donoren gezamenlijk uitvoeren	20%	46%	40%
9. Percentage van analytische studies, die donoren gezamenlijk uitvoeren	45%	77%	66%
10. Aantal landen waar partnerland en donoren een wederzijdse beoordeling uitvoeren met betrekking tot de implementatie van de <i>commitments</i> van de Parijs Verklaring.	14%	46%	100%

¹ Bron: rapportage OESO-DAC Secretariaat.

² Deze target is geformuleerd als een gemiddelde reductie van 50% van het aandeel van de hulp dat niet via de systemen van de partnerlanden wordt verstrekt (ofwel de «gap»).

Toelichting:

- OESO-DAC heeft in 2006 in 34 landen, waaronder 24 partnerlanden van Nederland¹, een nulmeting uitgevoerd in het kader van de Verklaring van Parijs teneinde de realisatie van de gestelde doeleinden in 2010 te kunnen bepalen. Nederland sluit, in verband met de consistentie, zoveel mogelijk aan bij dit proces en presenteert in deze tabel de door de DAC gepubliceerde gegevens. Wel dient te worden opgemerkt dat het proces van dataverzameling niet perfect is verlopen en de hier gepresenteerde gegevens slechts indicatief kunnen worden gebruikt. In diverse fora wordt gewerkt aan een verbetering van de dataverzameling.
- De in de tabel vermelde Doelen Parijs Verklaring corresponderen met de Parijs indicatoren zoals die formeel zijn geaccepteerd, maar met een andere nummering.
- Voor doelen 1 en 10 geldt dat Nederland nauwelijks directe invloed heeft op de resultaten. De scores zijn gebaseerd op beoordelingen van Wereldbank en OESO-DAC die het partnerland en de donorgemeenschap als geheel betreffen.
- Sommige van de in 2006 behaalde resultaten lijken hoopgevend, maar hierbij wordt aangetekend dat de kwaliteit van de gegevens nog voor verbetering vatbaar is. Dit verklaart grotendeels de discrepanties tussen de cijfers in de eerste en tweede kolom voor met name de

¹ Afghanistan, Albanië, Bangladesh, Benin, Bolivia, Burkina Faso, Jemen, Kaapverdië, Egypte, Ethiopië, Ghana, Kenia, Mali, Moldavië, Mongolië, Mozambique, Nicaragua, Rwanda, Senegal, Tanzania, Uganda, Vietnam, Zambia en Zuid-Afrika.

doelen 2, 3, 8 en 9. Aan deze kwaliteitsverbetering wordt verder gewerkt, op zowel bilateraal als internationaal niveau.

Operationele doelstelling 5 Verhoogde kwaliteit en effectiviteit van de Nederlandse handels- en investeringsbevordering.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Herkenbare en vraaggerichte overheidsdienstverlening.		Ja
2. Met behulp van regiovergelijkingen zijn nieuwe markten in kaart gebracht.		Ja
3. Er is ingespeeld op de behoefte van het bedrijfsleven door de flexi-bele inzet van mensen en instrumenten.		Ja
4. Er is goede communicatie en uitwisseling van informatie tussen het ministerie en het internationaal opererend en georganiseerd bedrijfsleven op verschillende niveaus in Den Haag en op de posten.		Ja
5. Het instrument «individuele marktwerking» is breder ingezet.		Ja

Algemene toelichting:

In 2006 zijn een *Netherlands Business Support Office* (NBSO) en een *Netherlands Agribusiness Support Office* (NABSO) geopend in respectievelijk Cluj (Roemenië) en Harbin (China) en zijn voorbereidingen getroffen voor de opening van twee nieuwe NBSO's in 2007. Tevens is de dienstverlening van de vertegenwoordigingen vergroot door invoering van het instrument «individuele marktwerking» (marketscan op maat) in België, Canada, Oekraïne, Roemenie, Rusland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. In 2006 is een vooronderzoek afgerond naar de mogelijkheid om een klantbeheersysteem te ontwikkelen en uit te rollen over de economische afdelingen van de Nederlandse vertegenwoordigingen in de economisch meest belangrijk landen.

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. <i>Mainstreaming</i> armoede	4.2	Nee
2. Stedelijke armoedebestrijding	4.2	Nee
3. FMO: Nederlandse Investerings Matching Fund (NIMF)	4.3	Ja
4. ORET/MILIEV programmabreed 1999–2004	4.3	Ja
5. ORET/MILIEV in China	4.3	Ja
6. Legitimiteit en effectiviteit van de wijze waarop Nederland als donor functioneert	4.4	Ja
7. Begrotingssteun (met DFID)	4.4	Ja
8. Harmonisatie proces in Zambia (in <i>Nordic</i> + verband)	4.4	Nee
9. Sectorale benadering	4.4	Ja
10. <i>Netherlands Business Support Offices</i> (NBSO) netwerk	4.5	Nee

Toelichting:

Ad 1: De beleidsdoorlichting effectiviteit van armoedebestrijding is gepland voor 2007.

Ad 2: De evaluatie stedelijke armoedebestrijding wordt in 2007 afgerond.

Beleidsartikel 4

Ad 4, 5 en 9: Afronding van deze evaluaties was aanvankelijk voorzien voor 2005. Zij werden evenwel afgerond in 2006.

Ad 6: De voorstudie naar het functioneren van Nederland als donor is afgerond. Er wordt een hoofdstuk over dit thema opgenomen in het handboek over effectiviteitsthema's dat in het voorjaar van 2007 verschijnt.

Ad 7: Dit betreft de gezamenlijke evaluatie van algemene begrotingssteun 1994–2004, waarover de Tweede Kamer in juni 2006 is geïnformeerd (TK 30 548, nr. 2).

Ad 8: De evaluatie van het harmonisatieproces in Zambia is een jaar uitgesteld, mede op verzoek van de donorvertegenwoordigers in Zambia, omdat het proces in een te pril stadium verkeerde. De evaluatie is gestart en zal naar verwachting in 2008 worden afgerond.

Ad 10: Conform de begroting 2007 is deze evaluatie doorgeschoven naar 2007.

BELEIDSARTIKEL 5: TOEGENOMEN MENSELIJKE ONTPLOOIING EN SOCIALE ONTWIKKELING**A. Algemene beleidsdoelstelling**

Het bevorderen van menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling van armen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder kinderen en vrouwen.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 5 Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Vershil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	721 223	713 895	4 727 790	3 059 079	1 668 711
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	1 216 309	1 190 121	1 653 341	1 422 337	231 004
5.1 Onderwijs	225 451	218 573	397 461	335 143	62 318
5.2 Kennisontwikkeling	114 333	103 425	120 379	116 258	4 121
5.3 Gender	3 278	3 266	2 764	3 060	- 296
5.4 HIV/Aids	225 916	200 621	277 873	246 987	30 886
5.5 Reproductieve gezondheid	96 006	97 457	114 087	95 074	19 013
5.6 Participatie civil society	551 325	566 779	740 777	625 815	114 962

Financiële toelichting*Verplichtingen*

De verplichtingen op dit artikel zijn toegenomen met EUR 1,6 miljard. Deze verhoging heeft diverse oorzaken. Zo werd er voor onderwijs een hogere verplichting aangegaan voor het *Education for All/Catalytic Fund* en zijn er nieuwe verplichtingen aangegaan voor landenprogramma's. Tevens heeft Nederland een meerjarige vrijwillige bijdrage gedaan aan UNICEF. De verplichtingen voor HIV/aids en gezondheidszorg werden aanzienlijk verhoogd onder andere ten behoeve van het meerjarige *Health Insurance Fund* (een verzekeringsstelsel), een subsidiekader voor publiek private partnerschappen voor productontwikkeling van medicijnen, een extra bijdrage voor een programma ten behoeve van aidswezen via UNICEF en structureel hogere bijdragen aan het *Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria* (GFATM) en de *International Finance Facility for Immunisation* (GAVI). Een aantal ambassades heeft dit jaar omvangrijke meerjarige programma's afgesloten gericht op de verbetering van de (reproductieve) gezondheidszorg. Ook de verplichtingen voor het maatschappelijk middenveld zijn toegenomen, met name door een nieuwe subsidie aan de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie SNV. Tenslotte is de verplichtingenstand aangepast ten behoeve van de verplichtingen die dit jaar zijn aangegaan onder het nieuwe Medefinancieringsstelsel (MFS).

Uitgaven

Artikel 5.1 Onderwijs

De uitgaven voor onderwijs zijn per saldo met EUR 62 miljoen gestegen vooral dankzij de extra bijdrage aan het voorspoedig lopende *Fast Track Initiative* met EUR 100 miljoen. Via dit programma worden onderwijsprogramma's in tal van landen ondersteund. De daling van de uitgaven met 38 miljoen houdt met name verband met lager dan geraamde uitgaven van een aantal ambassades. Het betreft hier onder andere Bolivia (politieke situatie), Ghana (vertraging bij het schoolvoedselprogramma), Indonesië (langer dan geplande onderhandelingen met de Wereldbank), Macedonië (lagere liquiditeitsprognose van de Wereldbank), Pakistan (vertraagde opzet van het nieuwe onderwijsprogramma) en Kenia (het later van start gaan van het *Silent Partnership* met DFID). Daarnaast is minder betaald aan het partnerschapprogramma met de *International Labour Organisation* (ILO) als gevolg van het feit dat de ILO-landenprogramma's later dan gepland aanvangen.

Artikel 5.2 Kennisontwikkeling

De uitgaven voor hoger onderwijs stijgen de komende jaren aanzienlijk. In 2006 zijn de uitgaven reeds verhoogd met bijna EUR 7 miljoen, welke zijn ingezet via de volgende programma's: *Netherlands Programme for the Institutional Strengthening of Post-Secondary Education and Training Capacity* (NPT), het *Netherlands Fellowship Programme* (NFP) en het *South South Cooperation Programme between International Institutes* (SII). Daarnaast is er een verlaging van uitgaven op dit subartikel doordat de kwaliteit en hoeveelheid van de aanvragen onder het nieuwe subsidie-instrument (in werking vanaf 1 juni 2006) lager zijn dan verwacht.

Artikel 5.4 HIV/aids

De uitgaven voor HIV/aids zijn in 2006 ruim EUR 30 miljoen hoger dan geraamd. Er hebben intensiveringen plaatsgevonden in het kader van het amendement Van der Staaij/Huizinga-Heeringa ten behoeve van aids-wezen. Daarnaast betreffen de voornaamste verhogingen een meerjarige extra bijdrage van EUR 5 miljoen aan het *Commodity Fund van het United Nations Population Fund* (UNFPA) en een structurele verhoging van de bijdrage aan het GFATM met EUR 15 miljoen.

Artikel 5.5 reproductieve gezondheid

De verhoging op dit artikel is een gevolg van intensiveringen van activiteiten en programma's op het gebied van (reproductieve) gezondheidszorg bij een aantal ambassades. Daarnaast heeft er een technische overheveling plaatsgevonden van de artikelen armoedereductie (4.2) en HIV/aids (5.4) naar dit artikel, zoals reeds gemeld in de tweede suppletoire wet.

Artikel 5.6 Participatie maatschappelijk middenveld

De verhoging op dit subartikel hangt voornamelijk samen met bevoorschotting van organisaties die een subsidie krijgen onder het Medefinancieringsstelsel. Daarnaast was er een kleine verhoging voor het programma van de SNV en een verlaging vanwege het aflopen van een TMF-programma voor communicatie.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Alle kinderen, zowel jongens als meisjes, hebben de mogelijkheid om volledig basisonderwijs¹ te doorlopen, en alle jongeren en volwassenen hebben de mogelijkheid om te komen tot een hogere alfabetiseringsgraad en om beter lager beroepsonderwijs te volgen.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Uitbreiding van de Nederlandse steun op het gebied van onderwijs naar lager beroepsonderwijs en -trainingen, lager voortgezet onderwijs, volwassenenonderwijs, non-formeel onderwijs en voorschoolse vorming.		Ja
2. De rol van het lokale maatschappelijk middenveld (inclusief onderwijsbonden) als dialoogpartner met de overheid ten aanzien van basisonderwijs is versterkt in 2007, waardoor in het onderwijssectorplan van de overheid de belangen en visie van het maatschappelijk middenveld worden verwoord.		Ja
3. In 2006 zijn voorstellen geformuleerd voor integratie van reproductieve gezondheid, HIV/aids en gender in de nationale onderwijsplannen van tien partnerlanden.		Nee
4. Initiatieven op het gebied van basisonderwijs van NGO's (lokaal en internationaal) en multilaterale organisaties zijn ondersteund in twee post conflictlanden, waaronder Soedan en waarschijnlijk Sierra Leone.		Nee
5. Mede dankzij Nederlandse ondersteuning zullen in 2006 minimaal zes miljoen kinderen toegang hebben tot basisonderwijs en zullen 28 landen in staat zijn om uitvoering te geven aan onderwijsplannen om de MDG's in 2015 te behalen.		Ja

¹ Het Nederlandse beleid beperkt zich niet slechts tot verbetering van kwaliteit van en toegang tot het primair onderwijs, maar gaat uit van een breder begrip van basisonderwijs. Daartoe behoren ook alternatieve onderwijsvormen gericht op kwetsbare en moeilijk te bereiken groepen, voorschoolse vorming, alfabetisering, volwassenenonderwijs, lager beroepsonderwijs en beroepstrainingen.

Toelichting:

Ad 3: Realisatie van betere integratie van reproductieve gezondheid en HIV/aids in tien partnerlanden was niet in één jaar mogelijk. Het bereiken van deze doelstelling is verschoven naar 2007, zoals aangegeven in de antwoorden op kamervraag 139 bij de begroting 2007 (30 800 V). In Bolivia, Suriname, Zuid-Afrika, Zambia en Burkina Faso is de doelstelling wel gehaald. Op het gebied van *gender* is de doelstelling behaald.

Ad 4: Er konden in 2006 geen initiatieven op het gebied van basisonderwijs van NGO's direct worden gesteund (buiten het MFS-kader). Met UNICEF is wel een overeenkomst gesloten (2006–2010) voor de financiering van onderwijs in nood- en wederopbouw situaties, inclusief post-conflict landen, waaronder ook Sudan en Sierra Leone. UNICEF werkt voor de uitvoering ter plaatse samen met NGO's.

Effectindicatoren

MDG 2, basisonderwijs voor alle kinderen, kent een aantal indicatoren:

Doelstelling 3: In 2015 moeten alle kinderen in alle landen, zowel jongens als meisjes, de mogelijkheid hebben volledig basisonderwijs te doorlopen

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
Netto scholingsgraad in basisonderwijs	79,5%	82,6% (2002)	85,8% (2004)	100%	Ontw. landen
% leerlingen begonnen in groep 1 dat groep 5 bereikt	80,7%	83,0% (2002)	84,4% (2004)	100%	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 2 Versterking van het gebruik van kennis en onderzoek in beleid en praktijk van ontwikkelingssamenwerking en versterking van tertiair onderwijs- en onderzoekscapaciteit in partnerlanden. Vermindering van kwalitatieve en kwantitatieve tekorten aan geschoold middenkader

Realisatie
Ja/Nee

Beleidsprestaties 2006

1. Door het onderzoeksprogramma gesteunde activiteiten resulteren in innovatief gebruik van kennis en onderzoek in armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling.	Ja
2. De relatie tussen onderzoekers en beleidsmakers is versterkt door middel van het afsluiten van meerjarige overeenkomsten met diverse onderzoeksinstituten, ter bevordering van wederzijdse samenwerking bij de ontwikkeling en het gebruik van kennis.	Ja
3. Het tekort aan geschoold middenkader in de landen waarvoor het <i>Netherlands Fellowship Programme</i> (NFP) van toepassing is, is aantoonbaar verminderd. Dit zal vanaf 2007 worden gemeten door middel van studies naar de effecten van beurzen (<i>tracer studies</i>).	Nee
4. In 2010 is de capaciteit van het tertiair onderwijs in de vijftien NPT-landen versterkt (NPT: <i>Netherlands Programme for Institutional Strengthening of Post-Secondary Education and Training Capacity</i>).	Nee

Toelichting:

Ad 3: De resultaatmeting naar de verbetering van een geschoold middenkader zal in 2007 worden uitgevoerd. Dit zal vanaf 2007 worden gemeten door middel van studies naar de effecten van beurzen.

Ad 4: Dit resultaat moet in 2010 bereikt zijn.

Operationele doelstelling 3 Gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Daartoe is de zeggenschap van vrouwen vergroot.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), de Wereldbank en UNHCR schenken bij de uitvoering van hun programma's explicieter en op meer consequente wijze aandacht aan gender aspecten.		Ja
2. VN-Veiligheidsraadresolutie 1325 over de rol van vrouwen in pre- en post-conflictsituaties wordt op alle posten in (post)conflictlanden en relevante BZ directies uitgevoerd. Naast Afghanistan en Sudan is in 2006 ook het Grote Meren gebied een voorbeeld van voortschrijdende implementatie.		Ja
3. In 20 partnerlanden is bijgedragen aan verankering van <i>gender</i> in het nationale beleid, bijvoorbeeld in de sectoren milieu en water, binnen het gezondheidsbeleid (inclusief HIV/aids en Seksuele en Reproductieve Gezondheid en rechten (SRGR).		Ja

Algemene toelichting:

De Wereldbank heeft een inhaalslag gemaakt door middel van een *gender* implementatie plan. UNHCR heeft specifiek aandacht besteed aan de bescherming van vrouwenrechten bij noodsituaties. Bij de WHO staat *gender* in 2007 op de agenda en is de gezondheid van vrouwen tot topprioriteit benoemd.

De uitvoering van de VN resolutie 1325 is bevorderd via de Nederlandse ambassades in Sudan, Afghanistan en de Grote Meren-regio, via organisaties als het *Department of Peacekeeping Operations* van de Verenigde Naties (DPKO) en via directies in de vorm van beleidskaders voor Sudan en Afghanistan.

Effectindicatoren

MDG 3, stimuleren van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen en vergroten van de zeggenschap van vrouwen, kent een aantal indicatoren:

Doelstelling 4: Wegwerken van genderongelijkheid in het basis- en voortgezet onderwijs, bij voorkeur al te realiseren in 2005, en uiterlijk in 2015 op alle onderwijsniveaus.					
Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
Verhouding van het aantal meisjes t.o.v. jongens in het basis- en middelbaar onderwijs	87%	92% (2001–2002)	94% (2004)	100% (in 2005)	Ontw. landen
Verhouding van het aantal meisjes t.o.v. jongens in het hoger onderwijs	Niet bekend	89% (2001–2002)	87% (2004)	100%	Ontw. landen
Verhouding van het aantal geletterde vrouwen t.o.v. mannen tussen 15 en 24 jaar	88%	91% (2002–2004)	91% (2000–2004)	100%	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 4 Een halt aan de verspreiding van HIV/aids, malaria en andere levensbedreigende ziekten.	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. HIV/aids is expliciet agendapunt op belangrijke internationale bijeenkomsten over bijvoorbeeld veiligheid, handel, mensenrechten, migratie, landbouw, conflictpreventie en humanitaire hulpverlening.	Ja
2. Tenminste twee partnerschappen met het bedrijfsleven zijn financieel ondersteund waarbij het vergroten van de toegang tot preventie, zorg en antiretrovirale (ARV) behandeling voor werknemers, familieleden en direct omwonenden centraal staat.	Ja
3. In vier landen is de samenwerking met de VS uitgewerkt en vormgegeven bijvoorbeeld op het gebied van opvang van aidswezen en samenwerking met het bedrijfsleven.	Ja
4. In zes partnerlanden vindt actieve coördinatie plaats van de nationale aids respons (overheid, NGO's, private sector, donoren en VN-organisaties) en de implementatie van <i>The Three Ones</i> . ¹	Ja
5. Mede dankzij Nederlandse ondersteuning verschaft het GFATM toegang tot aids-remmers voor minimaal 500 000 mensen, toegang tot behandeling voor tuberculose voor minimaal 1 miljoen mensen en worden minimaal 3 miljoen bednetten voor malaria preventie gedistribueerd.	Ja

¹ The Three Ones Principles is een organiserend principe dat door UNAIDS wordt uitgedragen. Dit principe houdt in dat er één coördinerende instantie, één beleidskader en één systeem voor monitoring en evaluatie komt.

Toelichting:

Ad 1: Op vrijwel alle belangrijke internationale bijeenkomsten komt HIV/aids aan de orde. De aandacht voor het thema blijft niet beperkt tot alleen de gezondheidssector; ook buiten ontwikkelingssamenwerking is oog voor het verloop en de effecten van de pandemie.

Ad 2: De samenwerking met het bedrijfsleven op het terrein van *work-place policy* is verder verbreed. Hierop voortbouwend is het *Health Insurance Fund* gelanceerd. Lokale ziektekostenverzekeraars in vier landen in Afrika worden ondersteund om basispakketten voor ziektekostenverzekeringen te ontwikkelen voor lage inkomensgroepen. Er wordt nauw samen gewerkt met de Nederlandse en de lokale private sector.

Ad 3: De samenwerking met de Verenigde Staten vindt vooral op praktische en informele wijze plaats, waarbij de beleidsuitvoering vooral een aanvullend karakter heeft.

Ad 4: In vrijwel alle landen zijn *The Three Ones* als organiserend principe inmiddels aanvaard, doch de daadwerkelijke invulling daarvan geeft een wisselend beeld. In de partnerlanden, met name waar samenwerking in de gezondheidssector plaatsvindt, wordt aandacht gegeven aan verdere operationalisering daarvan.

Ad 5: Nederland verhoogde in 2006 de bijdrage aan het GFATM. Mede dankzij de Nederlandse steun waren GFATM resultaten aanzienlijk beter dan gepland. Zo zijn 770 000 mensen behandeld met aids-remmers, zijn meer dan 2 miljoen mensen behandeld voor tuberculose en werden meer dan 18 miljoen bednetten voor malaria preventie gedistribueerd.

Effectindicatoren

MDG 6, een halt toeroepen aan HIV/Aids, malaria en andere ziekten, kent een aantal indicatoren:

Doelstelling 7: Voor 2015 een halt toeroepen aan de verspreiding van HIV/Aids, en beginnen met de terugdringing ervan

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
% HIV infecties	2,5%	7,0% (2004)	5,8% (2005)	Minder dan 7,0%	Sub Sahara Afrika
Aantal Aids doden in miljoenen	0,25 miljoen	3,1 miljoen (2004)	2 miljoen (2005)	Minder dan 3,1	Sub Sahara Afrika
% vrouwen (15–25 jaar) dat voorbehoeds-middel (condoom) gebruikt	Niet bekend	25% (1999–2003)	27% (1999–2004)	Meer dan 25%	Sub Sahara Afrika
% mannen (15–25 jaar) dat voorbehoeds-middel (condoom) gebruikt	Niet bekend	43% (1999–2003)	43% (1999–2004)	Meer dan 43%	Sub Sahara Afrika

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Doelstelling 8: Voor 2015 een halt toeroepen aan de verspreiding van malaria en andere levensbedreigende ziekten, en beginnen met de terugdringing ervan.

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
Aantal doden per 100 000 t.g.v. malaria	Niet bekend	166 (2003)	Niet bekend	Minder dan 166	Ontw. landen
Aantal doden per 100 000 t.g.v. tuberculose	145	153 (2003)	151 (2004)	Minder dan 153	Ontw. landen
% tuberculose gediagnostiseerd met de DOTS-methode ¹	29% (2000)	46% (2003)	54% (2004)	Meer dan 46%	Ontw. landen
% tuberculose genezen met de DOTS-methode	81% (1999)	82% (2002)	83% (2004)	Meer dan 82%	Ontw. landen

¹ Medische term voor Directly Observed Treatment, Short Course.

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 5 Een wereldwijde betrokkenheid bij reproductieve gezondheid en -rechten en het onverkort uitvoeren van de Cairo-agenda.

Realisatie
Ja/Nee

Beleidsprestaties 2006

1. In twaalf partnerlanden wordt de steun aan de sector gezondheid geïntensiveerd met speciale aandacht voor de personeelscrisis in de gezondheidssector. Ja
2. In drie partnerlanden zijn concrete maatregelen uitgewerkt om lokale capaciteit voor veilig moederschap op te bouwen. Ja
3. In drie partnerlanden zijn concrete maatregelen uitgewerkt teneinde het structurele tekort aan *reproductive health commodities*, als voorbehoedsmiddelen, condooms en kraampakketten op te heffen. Ja
4. In zes partnerlanden is de seksuele voorlichting aan jongeren en dienstverlening, inclusief toegang tot *reproductive health commodities*, substantieel uitgebreid. Ja

Algemene toelichting:

De aandacht voor de personeelscrisis in de gezondheidssector is vergroot. (ad 2) In Vietnam, Ethiopië en Jemen zijn maatregelen genomen om lokale capaciteit voor veilig moederschap op te bouwen. (ad 3) In Ethiopië, Tanzania en Jemen zijn via landenprogramma's, het *United Nations Population Fund* (UNFPA) en de *Reproductive Health Supplies Coalition* maatregelen genomen om tekort aan onder andere voorbehoedsmiddelen,

condooms en kraampakketten op te heffen. Nederland heeft een meerjaren financiële bijdrage toegekend aan het UNFPA *Global Programme for Reproductive Health Commodity Security*. (ad 4) Toegang tot informatie, middelen en diensten voor jongeren vormt een integraal onderdeel van inspanningen in Nicaragua en Bangladesh. Intensiveringsvoorstellen ten aanzien van Seksuele en Reproductieve Gezondheid en -rechten (SRGR) komen tegemoet aan behoeften van jongeren in minstens vijf partnerlanden.

Effectindicatoren

MDG 4, terugdringen kindersterfte, en MDG 5, verbeteren van de gezondheid van moeders, kennen samen een vijftal indicatoren. De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Doelstelling 5: Vermindering van sterftecijfers van kinderen onder de 5 jaar met tweederde in 2015 ten opzichte van 1990

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
Sterftecijfer kinderen onder de 5 jaar	105 per 1000	88 per 1000 (2003)	87 per 1000 (2004)	35	Ontw. landen
Sterfte zuigelingen	71 per 1000	60 per 1000 (2003)	59 per 1000 (2004)	24	Ontw. landen
% eenjarige kinderen dat ingeënt is tegen mazelen	71%	75% (2003)	73% (2004)	Meer dan 71%	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Doelstelling 6: Verlaging van de moedersterfte met driekwart in 2015 ten opzichte van 1990

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
Moedersterftecijfer	Niet bekend	450 doden per 100 000 (2000)	450 doden per 100 000 (2000)	- 75% t.o.v. 1990	Ontw. landen
% geboortes onder begeleiding van geschoold personeel uit de gezondheidszorg	41%	57% (2003)	56% (2004)	Meer dan 41%	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Operationele doelstelling 6 Een grote participatie van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingsactiviteiten.		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Binnen het nieuwe Medefinancieringsstelsel (MFS) dat ingaat per 2007 hebben organisaties op transparante wijze en op basis van kwaliteitscriteria met betrekking tot de organisatie en het voorstel financiering gekregen.		Ja
2. Organisaties zien in hun nieuwe aanvragen expliciet toe op het integreren van concepten zoals samenwerken met het bilaterale kanaal, partnerschappen, innovatie en vermaatschappelijking van ontwikkelingssamenwerking – inclusief het betrekken van nieuwe actoren.		Ja
3. Inhoudelijke beleidsgesprekken aan de hand van rapportages (gebaseerd op interne en externe evaluaties) met alle maatschappelijke organisaties die op jaarbasis meer dan EUR 5 miljoen ontvangen, hebben geleid tot kwalitatieve verbetering van de organisaties.		Ja
4. Op de Aan Elkaar Verplicht (AEV) prioritaire thema's in de partnerlanden leidt beter contact tussen het ministerie en het maatschappelijk middenveld tot een complementaire manier van samenwerken: door maatschappelijke organisaties aangedragen kennis vanuit een meer lokaal perspectief vormt een belangrijke voedingsbron voor het ministerie. In acht partnerlanden wordt op het thema HIV/AIDS samengewerkt tussen posten en (partners van) Nederlandse organisaties en in vijf landen op het vlak van PRSP. Zo In steunen in Mozambique Nederlandse maatschappelijke organisaties een koepel van lokale maatschappelijke organisaties, de zgn. G20, die de implementatie van de PRSP op decentraal niveau gaat monitoren. Door capaciteitsopbouw kan deze koepel kwalitatief goede analyses maken. De Mozambiquaanse overheid heeft zich door dialoog met de ambassade participatiever opgesteld en heeft actie genomen op de aanbevelingen van de G20 t.a.v. knelpunten in de implementatie van het PRSP.		Ja

Algemene toelichting:

In 2006 zijn de subsidies in het kader van het Medefinancieringsstelsel (MFS) voor de periode 2007 tot 2010 toegekend. Een externe onafhankelijke adviescommissie heeft op basis van de aanvragen van 114 organisaties de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking geadviseerd over de toekenning. Beoordelingen hebben plaatsgevonden op kwaliteit. In deze aanvragen waren concepten als samenwerking met het bilaterale kanaal, partnerschappen, innovatie en vermaatschappelijking van ontwikkelingssamenwerking centrale begrippen. Zoals uit de Kamerbrief van 22 september 2006 blijkt (TK 27 433, nr. 59) heeft de Minister het advies van de externe adviescommissie op een klein aantal punten na overgenomen. Tegelijkertijd met de toekenning van de subsidies heeft het ministerie het systeem van «maatgesneden monitoring» ingesteld. Dat zorgt ervoor dat in het MFS beter inzichtelijk wordt welke resultaten de maatschappelijke organisaties behalen. Tevens legt dit systeem de basis voor een inhoudelijke beleidsdialoog tussen het ministerie en de organisaties.

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. Internationaal onderwijs (IO-programma's NFP en NPT)	5.2	Nee
2. Gezondheidssector Tanzania (multi-donor)	5.5	Nee
3. IOB-evaluaties MFP-breed (5 à 6 studies)	5.6	Nee
4. Evaluatie TMF (8 à 10 studies)	5.6	Ja
5. Prins Claus Fonds	5.6	Nee
6. SNV	5.6	Ja

Ad 1: De tussentijdse evaluatie van de internationale onderwijsprogramma's *Netherlands Fellowship Programme* (NFP) en *Nederlandse Programme for the Institutional Strengthening of Post- Secondary Education and Training* (NPT) wordt begin 2007 afgerond.

Ad 2: De evaluatie van de gezondheidssector in Tanzania is in 2006 gestart en zal naar verwachting in 2007 worden afgerond.

Ad 3: De IOB-evaluaties MFP-breed zijn op één evaluatie na uitgevoerd. De laatste evaluatie (over beleidsbeïnvloeding) wordt in de eerste helft van 2007 afgerond.

Ad 5: De evaluatie van het Prins Claus Fonds is in 2006 gestart en wordt in 2007 afgerond.

Ad 6: Afronding van deze evaluatie was aanvankelijk voorzien voor 2005.

BELEIDSARTIKEL 6: BESCHERMD EN VERBETERD MILIEU**A. Algemene beleidsdoelstelling**

Waarborgen van een duurzame leefomgeving door het integreren van de beginselen van duurzame ontwikkeling in de mondiale context, in nationaal beleid en in nationale programma's van ontwikkelingslanden alsmede het keren van het verlies van natuurlijke hulpbronnen.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 6 Beter beschermd en verbeterd milieu (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	278 019	289 705	738 726	300 277	438 449
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	286 671	282 676	336 253	340 326	- 4 073
6.1 Milieu en water	232 618	215 651	242 243	253 651	- 11 408
6.2 Water en stedelijke ontwikkeling	54 053	67 025	94 010	86 675	7 335

Financiële toelichting*Verplichtingen*

Mede in het licht van de 0,1% BNP-doelstelling zijn voor de prioriteiten milieu en water aanzienlijke nieuwe meerjarige verplichtingen aangegaan onder andere voor het behoud van het tropisch regenwoud, ondersteuning van biodiversiteit in ontwikkelingslanden, en versterking van het beheer van stroomgebieden van rivieren. Voor de outputdoelstellingen drinkwater en sanitaire voorzieningen en energie zijn ook omvangrijke meerjarige verplichtingen aangegaan onder andere met UNICEF voor drinkwater en sanitaire voorzieningen en FMO en SNV voor energie. De ambassades intensiveren ook hun programma's voor drinkwater en sanitaire voorzieningen alsmede duurzame energie, onder andere in Bangladesh, Benin, Bolivia, Colombia, Egypte en Tanzania. Verder zijn nieuwe verplichtingen aangegaan voor de bevoorschotting van een aantal MFS-organisaties.

*Uitgaven**Artikel 6.1 Milieu en Water*

De lagere uitgaven betreffen een saldo. Om de outputdoelstelling energie te realiseren is gestart met een intensivering in energie, onder andere via mondiale partnerschappen en de ambassades. In 2006 zijn de eerste betalingen gedaan aan Internationale NGO's via het nieuwe meerjarige subsidiekader Strategische Allianties met Internationale NGO's (SALIN) en hebben enkele MFS-organisaties en andere NGO's hun voorschot voor 2007 reeds ontvangen. Mede op basis van een verzoek van het fonds en in het licht van de beschikbaarheid van middelen is besloten tot herstructurering van de bijdragen aan het GEF (*Global Environment Facility*). Lager dan geraamde uitgaven worden onder andere veroorzaakt door vertraging

in de uitvoering van een aantal bilaterale landenprogramma's, onder andere in Ghana (bosbouwprojecten), Guatemala (herziene liquiditeitsplanning), Suriname (vertraging in de opstart van het sectorfonds Milieu), en Vietnam (vertraging multidonorfonds bossen). De uitgaven van het particuliere kanaal via het TMF worden verlaagd in 2006 (maar verhoogd in 2007 en 2008) onder andere vanwege een aangepaste liquiditeitsbehoefte bij ontvangende organisaties. De partnerschapprogramma's met het *United Nations Environment Programme* (UNEP) en de wereldvoedselorganisatie (FAO) zijn verlaagd vanwege het niet doorgaan van geplande bijdragen aan deze organisaties. Voorts is er een verlaging met circa EUR 3 miljoen door vertraging in de opstart van het *Programme for South-South Cooperation* in Costa Rica.

Artikel 6.2 Water en Stedelijke Ontwikkeling

De uitgaven voor water en stedelijke ontwikkeling stijgen aanzienlijk in de komende jaren, vooral om uitvoering te geven aan de outputdoelstelling drinkwater en sanitaire voorzieningen. In 2015 wil Nederland duurzame aansluiting voor 50 miljoen mensen hebben gerealiseerd. Om dit te bereiken zijn de uitgaven in 2006 hoger dan oorspronkelijk geraamd, vooral voor programma's via de ambassades onder andere in Bangladesh, Benin, Bolivia en Pakistan, en enkele multilaterale en particuliere organisaties. Verder is in 2006 geïnvesteerd in waterbeheerprogramma's in de Amazone- en Congobekken. Daarnaast zijn enkele nieuwe MFS-organisaties bevoorschot. De uitgaven via het TMF zijn verlaagd in 2006 (maar verhoogd in 2007 en 2008) onder andere vanwege aangepaste liquiditeitsbehoefte bij ontvangende organisaties. Tenslotte zijn de uitgaven voor geïntegreerd waterbeheer gedaald in sommige bilaterale landenprogramma's in 2006. Het betreft hier onder andere Egypte, Indonesië, Mozambique en Vietnam.

C. Operationele doelstellingen

Operationele doelstelling 1 Bescherming en duurzaam gebruik van milieu in de mondiale context en de nationale context in ontwikkelingslanden	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Versterkte rol van UNEP in de discussie over <i>international environmental governance</i> .	Nee
2. In twaalf partnerlanden waar milieu als sector is gekozen is bij de overheid capaciteit ontwikkeld om milieu te integreren in de PRSP. In vijftien partnerlanden waar milieu niet als sector is gekozen is milieu als dwarsdoorsnijdend thema als een expliciete prioriteit opgenomen in de samenwerking in de andere sectoren.	Nee
3. Negen partnerlanden zijn in staat zelfstandig de uitvoering van de internationale afspraken uit het Biodiversiteitsverdrag op het gebied van beschermde gebieden, ecologische netwerken, duurzaam gebruik van (agro)biodiversiteit, traditionele kennis en bossen ter hand te nemen. In minimaal vier landen zijn afspraken gemaakt voor de aanpak van illegale houtkap. Het werkprogramma van de Conventie inzake Biodiversiteit (CBD)- inzake beschermde gebieden is succesvol uitgevoerd.	Nee
4. Tenminste veertien ontwikkelingslanden beschikken over capaciteit voor <i>Clean Development Mechanism</i> (CDM) en zijn in staat maatregelen te treffen tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. In 2006 zijn voorstellen uitgewerkt om te bewerkstelligen dat in 2015 tien miljoen mensen duurzaam toegang is verleend tot moderne energiediensten. In 2006 zullen tenminste drie nieuwe publieke-private partnerschappen zijn ondersteund op het gebied van energie.	Nee
5. Ten aanzien van het VN-klimaatverdrag heeft Nederland zich in Europees verband ingezet om een klimaatregime na 2012 vorm te geven en daarbij te verzekeren dat zoveel mogelijk hun medewerking verlenen en deelnemen aan doeltreffende en adequate actie. Tevens heeft Nederland gewaakt voor een kosten-effectieve implementatie van de Kyoto-verplichtingen, inclusief mogelijke Europese maatregelen voor de reductie van de uitstoot van de broeikasgassen door de luchtvaartsector. In 2006 is het allocatieplan voor het huidige Europese emissiehandelsstelsel voor de periode 2008–2012 afgerond.	Ja
6. Het beheer van de Arctische en Antarctische gebieden is verbeterd door middel van de Polaire Samenwerking. Als consultatieve partij bij het Antarctisch Verdrag heeft Nederland onder meer de aanname door de <i>Antarctic Treaty Consultative Meeting</i> van een Aansprakelijkheidsannex bij het Verdrag bevorderd. Onder andere als waarnemer bij de Arctische Raad heeft Nederland deelgenomen aan diverse internationale onderzoeksprogramma's in 2006 inzake het Arctisch gebied.	Ja

Toelichting:

Ad 1: De discussie over de versterking van de internationale milieu-architectuur en de rol van UNEP daarbinnen is nog gaande. Gebleken is dat de positie die de EU tot dusver in deze discussie heeft ingenomen maar in beperkte mate op steun van andere relevante spelers kan rekenen. De discussie wordt gevoerd tegen de bredere achtergrond van systeembrede hervorming van het VN-systeem waarover evenmin overeenstemming is bereikt. In het kader van de VN-hervormingen is op hoog niveau wel een discussie gestart over de strategische rol en versterking van UNEP als milieuorganisatie binnen de Verenigde Naties.

Ad 2: In tien van de twaalf landen is capaciteit ontwikkeld bij overheden om milieu te integreren in nationaal beleid. In twaalf van de vijftien landen is milieu geïntegreerd in de samenwerkingsverbanden in andere sectoren.

Ad 3: De institutionele capaciteit bij de overheid is in negen partnerlanden aanzienlijk versterkt, maar deze landen zijn nog niet in staat alle CBD-afspraken zelfstandig uit te voeren. In het kader van *Forest Law Enforcement, Governance and Trade* (FLEGT) zijn nog geen *Voluntary Partnership Agreements* getekend; wel wordt nadrukkelijk bijgedragen aan de realisatie hiervan. Voor het CBD- werkprogramma inzake beschermde gebieden zijn nieuwe afspraken gemaakt tijdens de achtste conferentie van de lidstaten bij de Ramsarconventie.

Ad 4: Er zijn twee nieuwe publiek-private partnerschappen op het gebied van energie ondersteund. Ook zijn voorstellen uitgewerkt om te bewerkstelligen dat in 2015 zes miljoen mensen duurzaam toegang is verleend tot moderne energiediensten. Alhoewel in veertien landen de capaciteit voor *Clean Development Mechanism* (CDM) is versterkt, zijn niet alle landen al in staat voldoende maatregelen te treffen. Dit leidt ertoe dat de gestelde aantallen slechts gedeeltelijk kunnen worden behaald.

Effectindicatoren

MDG 7, waarborgen van een duurzame leefomgeving, kent een aantal indicatoren:

Doelstelling 9: Integreren van de beginselen van duurzame ontwikkeling in nationaal beleid en nationale programma's en het keren van het verlies van natuurlijke hulpbronnen

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
% land dat bedekt is met bos	29,3%	27,1% (2000)	26,5% (2005)	27,1%	Sub Sahara Afrika
Idem	50,1%	47,8% (2000)	46% (2005)	47,8%	Latijns Amerika en Caraïben
Idem	53,9%	48,6% (2000)	46,8% (2005)	48,6%	Zuid-Oost Azië
Gebied dat beschermd wordt voor het in stand houden van biodiversiteit	11,0%	12,6% (2004)	12,2% (2005)	Meer dan 12,6%	Ontw. Landen
Energiegebruik per eenheid BNP	269 kg (kg. olie per \$ 1000 BNP)	217 kg (2002)	218 kg (2005)	Minder dan 217	Ontw. Landen
Kooldioxide-uitstoot (per hoofd)	6 817 (metric tons CO ₂)	10 239 (2002)	12 106 (2003)	10 239 (en na 2012 minder dan 10 239 i.h.k.v. post-Kyoto afspraken)	Ontw. landen.

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Doelstelling 10: Het percentage mensen dat geen duurzame toegang heeft tot veilig drinkwater moet in 2015 tot de helft zijn teruggebracht

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2015	Categorie
% van de bevolking dat geen duurzame toegang heeft tot een goede waterbron	29,0%	21,0%	20% (2004)	14,5%	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

Doelstelling 11: Voor 2020 moeten de leefomstandigheden van ten minste 100 miljoen bewoners van krottenwijken aanzienlijk verbeteren

Indicatoren	Situatie 1990	Tussenstand 1	Tussenstand 2	Doel 2020	Categorie
% mensen dat toegang heeft tot goede sanitaire voorzieningen	68%	73% (2002)	73% (2004)	Aanzienlijk beter voor 100 miljoen mensen t.o.v. 1990	Ontw. landen
% mensen dat toegang heeft tot een veilig onderkomen, inclusief toegang tot grond om te wonen en te bouwen	47% (660 milj.)	43,3% 860 milj. (2001)	geen nieuwe data beschikbaar	Aanzienlijk beter voor 100 miljoen mensen t.o.v. 1990	Ontw. landen

Bron: De VN en de Wereldbank rapporteren over deze indicatoren.

**Operationele doelstelling 2
Duurzaam waterbeheer, een hoger percentage mensen dat duurzame toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitatie en een aanzienlijke verbetering van de levensomstandigheden van een significant aantal bewoners in sloppenwijken.**

**Realisatie
Ja/Nee**

Beleidsprestaties 2006

1. In acht partnerlanden is de uitvoering van de plannen voor geïntegreerd waterbeheer geïntensiveerd en is in zes grensoverschrijdende stroomgebieden, waarvan vier in Afrika, een substantiële aanzet gegeven tot verbeterd waterbeheer. Nee
2. Op basis van het CSD-13¹ besluit ten aanzien van water, sanitatie en menselijke nederzettingen zijn in 2006 voorstellen uitgewerkt en uitgevoerd om te bewerkstelligen dat met Nederlandse steun vijf miljoen mensen die thans verstoken zijn van veilig drinkwater en deugdelijke sanitaire voorzieningen duurzaam toegang is verleend tot dergelijke voorzieningen; ultimo 2015 zullen dat er vijftig miljoen zijn. Ja
3. In 2006 zijn minimaal twee publiek-private partnerschappen voor drinkwater en sanitatie ondersteund. Ja

¹ De VN Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD), een functionele commissie van de VN Sociale en Economische Raad, is belast met de follow-up van de Rio Conferentie over Milieu en Ontwikkeling (1992) en met de follow-up van het uitvoeringsplan van Johannesburg (2002).

Toelichting:

Ad 1: In vijf partnerlanden zijn de programma's voor geïntegreerd waterbeheer geïntensiveerd. In zes stroomgebieden, namelijk van de Incomati, de Mekong, de Niger, de Nijl, de Senegal en de Zambezi, is een aanzet gegeven tot verbeterd waterbeheer. De ondersteuning van verbeterd stroomgebiedbeheer van de Incomati rivier verloopt traag, maar de ondersteuning van activiteiten ten behoeve van verbeterd waterbeheer in de andere vijf stroomgebieden vordert gestaag. Zo wordt in de bovenloop van de rivier de Niger technische samenwerking van Mali met Guinee ondersteund op het terrein van waterkwaliteit, hydrologische dataverzameling en verantwoord bodem- en watergebruik; daarnaast worden lokale, nationale en bilaterale beheersorganisaties ondersteund. In het stroomgebied van de Nijl worden diverse grote programma's uitgevoerd gericht op efficiënt watergebruik in de landbouw, behoud van *wetlands* en training op het gebied van integraal waterbeheer. In Senegal wordt de organisatie ondersteund die verantwoordelijk is voor verbeterd stroomgebiedbeheer van de Senegal rivier, zowel op het gebied van het opzetten van waterbeheerorganisaties (in samenwerking met het Waterschap Rivierenland) als *wetlands*beheer.

BELEIDSARTIKEL 7: WELZIJN EN VEILIGHEID VAN NEDERLANDERS IN HET BUITENLAND EN REGULERING VAN HET PERSONENVERKEER

A. Algemene beleidsdoelstelling

Het ministerie van Buitenlandse Zaken spant zich in om de belangen van Nederlanders in het buitenland te beschermen en om het personenverkeer naar Nederland in goede banen te leiden. De Europese integratie, het wegvallen van grenzen binnen Europa en de globalisering leiden ertoe dat de mobiliteit van mensen toeneemt. Naarmate de mobiliteit van mensen groter wordt, neemt de vraag naar consulaire diensten en regulering van het personenverkeer toe. Tot het laatste behoort het – mede in Europees verband – vormgeven van het visumbeleid alsmede het asiel- en integratiebeleid.

Een kritische succesfactor voor de realisatie van deze doelstellingen is dat het ministerie van Buitenlandse Zaken steeds vaker is aangewezen op andere organisaties binnen de (rijks-)overheid. Het functioneren in dergelijke ketens vraagt om goede afbakening van taken en bevoegdheden en een zorgvuldige afstemming van processen en systemen.

Het in (inter-)nationaal verband afstemmen van consulaire dienstverlening en de regulering van het personenverkeer is een constant punt van aandacht. In 2006 zijn de eerste stappen gezet naar verdere harmonisatie van het visumbeleid. De inwerkingtreding in 2006 van de Wet inburgering in het buitenland (Wib) is voorspoedig verlopen en de examens kunnen worden gefaciliteerd op de Nederlandse vertegenwoordigingen. Bovendien heeft Nederland in zijn rol als voorzitter van de Intergouvernementele Conferentie (IGC) de uitwisseling van ervaringen en goede voorbeelden op het gebied van asiel en migratie verbeterd.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 7 Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	114 404	86 623	108 139	122 879	– 14 740
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	106 068	86 903	104 127	122 879	– 18 752
7.1 Consulaire dienstverlening	5 701	9 881	12 880	11 502	1 378
7.2 Vreemdelingenbeleid	100 367	77 022	91 247	111 377	– 20 130
Ontvangsten	25 696	25 193	28 191	27 001	1 190
7.10 Consulaire dienstverlening	25 696	25 193	28 191	27 001	1 190

Financiële toelichting

Verplichtingen

Op dit artikel zijn het kas- en verplichtingenritme voor het overgrote deel gelijk. De mutaties worden daarom toegelicht onder de uitgaven.

Uitgaven

Artikel 7.1 Consulaire Dienstverlening

In 2006 werd uit dit subartikel de evacuatie uit Libanon gefinancierd alsmede de extra kosten voor consulaire bijstand tijdens het WK Voetbal en de Olympische Spelen (totaal EUR 0,8 miljoen). Tevens stegen de productiekosten van paspoorten door de invoering van biometrische kenmerken (EUR 0,4 miljoen).

Artikel 7.2 Vreemdelingenbeleid

De directe kosten voor eerstejaarsopvang van asielzoekers vielen in totaal EUR 17 miljoen lager uit vanwege met name een kortere verblijfsduur van eerstejaarsasielzoekers in het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) dan voorzien. Daarnaast waren de uitgaven ten behoeve van terugkeer, migratie en ontwikkelingsprojecten EUR 1,4 miljoen lager. Door het uitblijven van de verwachte belangstelling is minder gebruik gemaakt van de terugkeerfaciliteit. Tenslotte is er EUR 1,6 miljoen minder uitgegeven in het kader van het verificatiebeleid.

Ontvangsten

Artikel 7.10 Consulaire Dienstverlening

De ontvangsten op paspoortgelden, kanselarijrechten en in mindere mate legalisatierechten waren hoger dan geraamd. In 2006 werd een aanvang gemaakt met inburgeringsexamens op de Nederlandse vertegenwoordigingen. Ook hier werd door het hogere aantal examens meer ontvangen dan initieel voorzien.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Professionele consulaire dienstverlening	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. De aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer uit 2005 zijn geïmplementeerd en hebben geleid tot een efficiënte en slagvaardige begeleiding van Nederlandse gedetineerden in het buitenland.	Ja
2. Door een goede organisatie en voorbereidingen kan bij grootschalige rampen of terroristische aanslagen adequate en efficiënte consulaire hulp worden geboden aan Nederlanders.	Ja
3. Departement en Nederlandse vertegenwoordigingen zijn uiterlijk 28 augustus 2006 klaar om biometrische kenmerken van aanvragers van reisdocumenten vast te leggen.	Ja
4. Vanaf 1 januari 2006 zijn de Nederlandse vertegenwoordigingen gereed voor de vermelding van het Burgerservicenummer op paspoorten en identiteitskaarten.	Nee

Toelichting:

Ad 1: De Rekenkamer heeft in zijn rapport uit 2005 aanbevolen voor de Nederlandse vertegenwoordigingen meer duidelijkheid te scheppen over

het wenselijke aantal bezoeken aan een gedetineerde. Het ministerie heeft begin 2006 aangegeven dat gedetineerden minimaal twee maal per jaar moeten worden bezocht.

De Rekenkamer suggereerde daarnaast een indexering van de maandelijkse gift die gedetineerden buiten Europa ontvangen (EUR 30). Het ministerie heeft de mogelijkheden van indexering onderzocht. Gelet op het beperkte effect van indexering, verschillen in prijsniveau per land en individuele behoefte, heeft het ministerie besloten niet tot indexering over te gaan.

De in de begroting gemelde effectindicatoren terzake worden toegelicht in het hoofdstuk «De totstandkoming van de beleidsinformatie» in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Ad 2: Dankzij een professionele organisatie en goede voorbereiding werd in juli 2006 een succesvolle evacuatie uit Libanon van Nederlandse en andere Europese staatsburgers gerealiseerd. De goede samenwerking met andere EU-landen speelde hierbij een rol evenals die tussen BZ en de andere betrokken departementen en instellingen in Nederland.

Ad 3: Vanaf 26 augustus 2006 bevatten de reisdocumenten een chip met vooralsnog uitsluitend de gezichtsopname van de houder. Uiterlijk 28 juni 2009 moeten op grond van de Europese verordening ook vingerafdrukken in de chip worden opgenomen.

Ad 4: De vraag of de Nederlandse vertegenwoordigingen vanaf 1 januari 2006 gereed zijn voor de vermelding van het Burgerservicenummer op paspoorten en identiteitskaarten is momenteel niet actueel omdat voor Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland geen wettelijke verplichting bestaat voor de aanvragers van paspoorten en identiteitskaarten een Burgerservicenummer (BSN) vast te leggen. Hierover moeten rijksbreed nog afspraken worden gemaakt.

Operationele doelstelling 2 Als ketenpartner kwalitatief hoogwaardige bijdragen leveren aan de uitvoering van het Nederlandse vreemdelingenbeleid		Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006		
1. Het EU-visum-, asiel- en migratiebeleid is verder geharmoniseerd, met specifieke aandacht voor de externe dimensie van dit beleid en de uitvoering daarvan, en de samenwerking met derde landen.		Ja
2. De internationale uitwisseling van ervaringen en best practices op het gebied van personenverkeer is verbeterd door de samenwerking in de IGC.		Ja
3. Beleid op het gebied van ontwikkeling en migratie, bescherming in de regio en terugkeer is in verschillende nationale en internationale fora verder ontwikkeld en uitgewerkt.		Ja
4. Individuele- en algemene ambtsberichten zijn tijdig geleverd en accuraat voor de beoordeling van asielverzoeken en de vaststelling van het landgebonden asielbeleid. In 2006 zullen 30 à 35 algemene ambtsberichten worden uitgebracht.		Ja
5. De Nederlandse vertegenwoordigingen hebben het inburgerings-examen zoals wordt geregeld in de vreemdelingenwet tijdig en adequaat gefaciliteerd.		Ja
6. Het nieuwe geautomatiseerde visuminformatiesysteem (NVIS) is geïmplementeerd.		Nee

Toelichting:

Ad 1: Verdere harmonisatie van het visumbeleid vindt plaats in Brussel, met actieve Nederlandse inbreng. De eerste stappen zijn gezet naar nieuwe, meer geharmoniseerde en praktische regelgeving.

Ad 2: Als voorzitter van de IGC heeft Nederland tijdens verschillende bijeenkomsten in Genève en tijdens de *Full Round* in Amsterdam uitgebreid ervaringen op het gebied van migratie en asiel aan de orde gebracht. Dit gebeurde vooral met het oog op de voorbereiding van de VN Hoge Politieke Dialoog over migratie en ontwikkeling en richtte zich op coherentie tussen de beleidsterreinen en op het terrein van praktische samenwerking.

Ad 4: Zowel individuele als algemene ambtsberichten worden doorgaans tijdig aangeleverd. In 2006 werden 33 algemene ambtsberichten vervaardigd.

Ad 5: Per 15 maart 2006 is de Wet inburgering in het buitenland (Wib) in werking getreden. Alle posten zijn zodanig ingericht en voorzien van apparatuur dat examens kunnen worden afgenomen. Er zijn tot het eind van 2006 in totaal circa 3400 examens afgenomen.

Ad 6: Het NVIS is in 2006 nog niet geïmplementeerd. In 2006 is de eerste versie van NVIS gebouwd en getest en heeft op één Nederlandse vertegenwoordiging een test plaatsgevonden. De wereldwijde implementatie wordt in 2007 uitgevoerd.

BELEIDSARTIKEL 8: VERSTERKT CULTUREEL PROFIEL EN POSITIEVE BEELDVORMING IN EN BUITEN NEDERLAND**A. Algemene beleidsdoelstelling**

De regering streeft naar een versterkt internationaal cultureel profiel en naar een grotere kennis van en waardering voor Nederland in het buitenland en het Nederlandse buitenlandbeleid in eigen land.

Kritische succesfactor bij het behalen van successen op deze doelstelling was de efficiënte interdisciplinaire samenwerking tussen de culturele actoren in Nederland, de verantwoordelijke ministeries en de cultureel attachés op de posten.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 8 Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland (EUR1000)	Realisatie		Vastgestelde begroting		Verschil
	2004	2005	2006	2006	2006
Verplichtingen	62 234	78 725	185 207	137 348	47 859
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	77 226	77 865	86 976	73 663	13 313
8.1 Nederlandse cultuur	17 608	14 227	15 768	13 080	2 688
8.2 Cultureel erfgoed	4 532	4 631	5 222	4 411	811
8.3 Draagvlak Nederlands buitenlands beleid	55 086	59 007	65 986	56 172	9 814
8.4 Vestigingsklimaat internationale organisaties in Nederland	0	0	0	0	0
Ontvangsten	755	755	756	755	1
8.10 Doorberekening Defensie diversen	755	755	756	755	1

Financiële toelichting*Verplichtingen*

Eind 2006 werd een meerjarige overeenkomst met de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) aangegaan ten behoeve van draagvlakontwikkeling voor het Nederlandse OS-beleid. Dit leidde tot een verhoging van het verplichtingenniveau met EUR 42,8 miljoen. De verlaging van EUR 2,5 miljoen van de verplichting voor Clingendael is een bijstelling als gevolg van het feit dat de subsidieverplichting voor een periode van vier jaar wordt aangegaan (eerstvolgende in 2009).

*Uitgaven**Artikel 8.1 Nederlandse cultuur*

Het grootste deel van de hogere uitgaven houdt verband met het Cultuurprogramma van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS), mede als gevolg van overlopende kosten van 2005 door vertraagde rapportages.

Artikel 8.2 Cultureel erfgoed

De hogere uitgaven hangen samen met het Nationale geschenk aan Suriname.

Artikel 8.3 Draagvlak Nederlands buitenlands beleid

Het leeuwendeel (EUR 4,8 miljoen) van de hogere uitgaven is besteed aan het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB), met onder meer verhogingen voor een bijdrage van EUR 2,7 miljoen aan het *Jakarta Centre for Law Enforcement Cooperation* (JCLEC) en EUR 1 miljoen voor de bouw van het Gerechtsgebouw in Suriname. Verder vielen de uitgaven voor het stageprogramma EUR 1,7 miljoen hoger uit omdat er meer stages plaatsvonden en omdat er een bevoorschotting voor 2007 plaatsvond. Daarnaast was er sprake van EUR 1,8 miljoen meeruitgaven voor Europese bewustwording, met name door een structurele verhoging van het Europafonds.

Op het onderdeel staatsbezoeken werd EUR 1,6 miljoen meer uitgegeven, onder meer door een groter aantal uitgaande bezoeken. Aan het Programma Kleine Projecten ODA (PKP) werd EUR 1,8 miljoen meer uitgegeven. Tegenover deze onderdelen waarop meer werd uitgegeven was er sprake van een aantal onderdelen waarvoor lagere uitgaven gedaan zijn (EUR 1,8 miljoen), zoals het PKP non-ODA en voorlichting OS.

C. Operationele doelstellingen en instrumenten

Operationele doelstelling 1 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Geïntensiveerde culturele betrekkingen met Vlaanderen, onder meer blijkend uit het meerjarig beleidskader voor het Vlaams-Nederlands Huis.	Ja
2. Een op basis van gewijzigde buitenlandspolitieke en culturele prioriteiten aangepaste lijst met prioriteitslanden en -posten.	Ja
3. Prioriteiten voor de verhoogde culturele inzet in China zijn geformuleerd.	Ja
4. De culturele samenwerking als onderdeel van het aanhalen van de betrekkingen met Arabische en Mediterrane landen is geïntensiveerd.	Ja
5. Een veelzijdig cultureel programma in het kader van 400 jaar betrekkingen tussen Nederland en Australië heeft plaatsgevonden.	Ja

Toelichting:

Ad 4: Belangrijk voor het realiseren van deze doelstelling was het pilotprogramma «Huis voor de culturele dialoog» – dat de dialoog met onder meer de Arabische en Mediterrane wereld ondersteunt door middel van culturele programmering. Dit is een gezamenlijk programma van de ministeries van OC&W en BZ.

Operationele doelstelling 2 Het gezamenlijk met partnerlanden werken aan behoud van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed en het werken aan een multilateraal kader voor het behoud van erfgoed	Realisatie Ja/Nee
--	------------------------------------

Beleidsprestaties 2006

1. Een op basis van opgedane ervaringen in de samenwerking herziene lijst van prioritaire GCE-landen.	Ja
2. Er is een goede en evenwichtige GCE projecten portefeuille.	Ja
3. Nederland heeft in multilateraal kader een kwalitatief hoogwaardige inbreng ten aanzien van het behoud van erfgoed.	Ja

Operationele doelstelling 3 Vergroten begrip en/of steun voor Nederlandse zienswijze, standpunten en beleid in het buitenland en het versterken van het draagvlak in eigen land voor het buitenlandbeleid	Realisatie Ja/Nee
--	------------------------------------

Beleidsprestaties 2006

1. De strategie op het gebied van publieksdiplomatie is uitgebreid voor een aantal invloedrijke en voor Nederland belangrijke landen buiten Europa.	Ja
2. De betrokkenheid van de burger bij Europese samenwerking is toegenomen en er bestaat een beter inzicht in de wijze waarop Europa in het dagelijks leven relevant is.	Ja
3. De bekendheid en betrokkenheid van het Nederlandse publiek met het ontwikkelingsbeleid is toegenomen.	Ja
4. Er is meer kennis en begrip bij het publiek over de consulaire dienstverlening van BZ.	Ja

Toelichting:

Ad 4: Op verschillende manieren heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken zich ingespannen om het publiek, zowel direct betrokkenen als in het algemeen, meer kennis en begrip over de consulaire dienstverlening bij te brengen.

Zo zijn bij ingrijpende gebeurtenissen direct betrokkenen (familieleden/nabestaanden) al in een vroeg stadium uitgenodigd voor een gesprek op het ministerie over de mogelijkheden en onmogelijkheden van consulaire bijstand door BZ.

In samenwerking met de Vereniging Ouders van een Vermoord Kind (VOVK) werd een protocol opgesteld dat bijdraagt aan een hoger kwaliteitsniveau van de consulaire hulp in ingrijpende situaties.

Rond het thema drugsmokkel werd in 2006 weer een groot aantal voorlichtingsactiviteiten georganiseerd. Zo heeft het ministerie een bijdrage geleverd aan de documentaire «Het IJzeren Paradijs», de film «Bolletjesblues» die in Nederlandse bioscopen draaide en de ontwikkeling van het educatieve project voor middelbare scholieren «dat zal mij niet overkomen».

Effectindicatoren

Doelstelling: Draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking				
			Doel 2006	Resultaat 2006
Steun voor handhaving of verhoging overheidsbudget OS (gegevens NCDO)	80% (2002)	72% (2004)	Minimaal gelijk	78%
Totale hoeveelheid particuliere giften aan «internationale hulp» rapport «Geven in Nederland» VU A'dam	EUR 535 miljoen (2001)	EUR 483 miljoen (2003)	Minimaal gelijk	Nog niet bekend
Financiële steun voor particuliere projecten op terrein OS, via programma Kleinschalige Plaatselijke Activiteiten (KPA) van NCDO.	236 aanvragen gehonoreerd (1999)	380 aanvragen gehonoreerd (2004)	Minimaal gelijk	Nog niet bekend

Toelichting:

1. Het NCDO-draagvlakonderzoek werd afgerond en levert als resultaat 63% op. Dit is het gevolg van een nieuwe rekenmethode die vanaf 2007 gehanteerd zal worden. Om de vergelijking met voorgaande jaren te kunnen maken werd het resultaat volgens de tot nu toe gehanteerde vergelijkmethode berekend op 78%.

2. Resultaat over 2006 wordt pas in april/mei 2007 bekend.

3. Exacte cijfers over 2006 zijn in juni 2007 beschikbaar.

Operationele doelstelling 4 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	Realisatie Ja/Nee
Beleidsprestaties 2006	
1. Het kabinetsstandpunt naar aanleiding van het IBO-rapport «beleidskader werving en internationale organisaties in Nederland» is geïmplementeerd.	Ja
2. Adequate huisvesting voor de verschillende organisaties.	Nee
3. Implementatie, na goedkeuring van de lidstaten, van het eisenpakket met betrekking tot de definitieve huisvesting van het internationaal Strafhof, alsmede de architectenselectie.	Nee
4. Een (extern) onderzoek naar de mogelijkheden tot verbeterde registratie van medewerkers en familieleden van ambassades, consulaten en internationale organisaties is afgerond.	Ja
5. De kennis van (zetel)overeenkomsten bij derden is vergroot, opdat deze op alle niveaus juist worden toegepast. Speciale aandacht gaat uit naar Schiphol, belastingdiensten, politie, douane, marechaussee, Integratie en Naturalisatie Dienst (IND) en Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)-medewerkers van gemeenten.	Ja
6. Er heeft effectieve coördinatie plaatsgevonden met betrekking tot de externe beveiliging van diplomatieke vertegenwoordigingen en internationale organisaties.	Ja
7. Verbeterde communicatie onder meer door de organisatie van voorlichtingsbijeenkomsten over gastlandaangelegenheden voor de management teams van de internationale organisaties.	Ja

Toelichting:

Ad 2: Voor Eurojust en het Internationaal Strafhof is aanvullende tijdelijke ruimte beschikbaar gekomen. Dit gebeurde in samenwerking met de ministeries van Justitie en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). Definitieve huisvesting is pas in latere jaren voorzien.

Ad 3: Het eisenpakket van het Internationaal Strafhof met betrekking tot de definitieve huisvesting is nog niet goedgekeurd door de Statenpartijen bij het Strafhof. Wel is door de Statenpartijen het besluit genomen dat alle voorbereidingen gestart moeten gaan worden, geconcentreerd op de realisatie van nieuwbouw op het terrein van de Alexanderkazerne te Den Haag. In 2006 heeft BZ voorbereidingen getroffen voor de architectenselectie. De selectie zelf zal starten na besluit van de Statenpartijen. De verwachting is dat dit besluit in 2007 zal worden genomen.

D. Overzicht afgeronde onderzoeken

Titel van de beleidsevaluatie	Operationele Doelstelling	Afgerond
1. Cultureel EU-voorzitterschapsprogramma <i>Thinking Forward</i>	8.1	Ja
2. NCDO draagvlakonderzoek	8.3	Ja
3. Europafonds	8.3	Ja

Ad 1: Afronding was aanvankelijk voorzien in 2005.

Ad 2: In juni 2006 is de Tweede Kamer hierover geïnformeerd (bijlage bij TK 30 303, nr. 22)

Ad 3: Afronding van deze evaluatie was aanvankelijk voorzien voor 2005 en werd per brief aan de Tweede Kamer aangeboden op 7 juni 2006

6. NIET-BELEIDSARTIKELN

NIET-BELEIDSARTIKEL 9: GEHEIM

Op dit artikel worden geheime uitgaven verantwoord.

Niet-beleidsartikel 9 Geheim (EUR1000)	2004	2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
1. Verplichtingen	0	0	pm	0
2. Uitgaven	0	0	pm	0

NIET-BELEIDSARTIKEL 10: NOMINAAL EN ONVOORZIEN

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord die samenhangen met de HGIS-indexering en onvoorziene uitgaven.

Niet-beleidsartikel 10 Nominaal en onvoorzien (EUR1000)	2004	2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
1. Verplichtingen	39	151	81 586	99
2. Uitgaven:	39	151	81 586	99
10.1 Nominaal en onvoorzien	39	151	81 586	99

Financiële toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Het grootste deel van dit artikel bestaat uit een voorziening voor HGIS/loon-, prijs en koersontwikkelingen en onvoorzien. Via overboekingen naar HGIS-artikelen op diverse begrotingen werden middelen uit dit artikel voor deze doelen ingezet.

NIET-BELEIDSARTIKEL 11: ALGEMEEN

Dit artikel heeft betrekking op de apparaatsuitgaven van zowel het departement in Den Haag als van het postennet (voornamelijk ambassades en consulaten). Het betreft de verplichtingen en uitgaven aangaande het ambtelijk personeel, overige personele uitgaven en materieel.

Tabel budgettaire gevolgen

Niet beleidsartikel 11 Algemeen (EUR1000)	2004	2005	Begroting 2006	Realisatie 2006
1. Verplichtingen	664 202	658 492	648 912	648 113
2. Uitgaven:	662 810	653 443	656 334	650 211
11.1 Apparaatsuitgaven	662 810	653 443	656 334	650 211
3. Ontvangsten	145 316	56 413	50 833	275 938
11.10 Apparaatsuitgaven	70 905	47 734	50 833	211 264
11.20 Koersverschillen	74 411	8 679	0	64 674

Financiële toelichting*Uitgaven**Artikel 11.1 Apparaatsuitgaven*

De verlaging op dit artikel van EUR 6 miljoen is een saldo verhogingen en verlagingen. De verhogingen waren nodig voor extra bewaking van het departement en de persoonsbeveiliging op de posten (EUR 7 miljoen). Voorts is dit artikel verhoogd met de meevallende ontvangsten uit de verkoop van onroerend goed in het buitenland (EUR 26 miljoen). Deze zijn onder meer aangewend voor additionele investeringen in huisvesting in het buitenland. Op het departement zijn noodzakelijke vervangingsinvesteringen in kantoormeubilair en inventaris gedaan (EUR 2 miljoen). Een verlaging (EUR 33 miljoen) is het gevolg van vertraging in een aantal omvangrijke investeringsprojecten zoals de invoering van biometrie op de vertegenwoordigingen in het buitenland en digitalisering van archieven. Daarnaast is een aantal ICT-projecten vertraagd (EUR 5 miljoen). Dit artikel is eveneens verlaagd omdat de loonontwikkeling en personeelsbezetting gedurende het jaar lager zijn uitgevallen dan eerder geraamd (EUR 3 miljoen).

Ontvangsten*Artikel 11.10 apparaatsuitgaven*

De verhoging op dit ontvangstenartikel van EUR 160 miljoen is een saldo van verhogingen en verlagingen. De verhoging is overwegend van technische aard en betreft een overheveling van FMO naar BZ van EUR 165 miljoen (zie ook de toelichting op de uitgaven bij artikel 4.3). Daarnaast zijn er niet in de oorspronkelijke raming verwerkte ontvangsten van de deelnemende landen in het *Joint Donor Team* in Juba, Sudan (EUR 5 miljoen) en hogere ontvangsten van materiële of personele aard. Daartegenover staan lagere ontvangsten op ontwikkelingssamenwerking.

Artikel 11.20 Koersverschillen

De meevaller van EUR 65 miljoen op de koersverschillen wordt met name veroorzaakt door de daling van de dollar en daaraan gerelateerde valuta's ten opzichte van de gehanteerde corporate rate.

Kengetallen		
Personeel	begroting 2006	realisatie 2006
Loonkosten departement		
Gemiddelde bezetting	1 928	1 845
Gemiddelde prijs	63 400	61 893
Toegelicht begrotingsbedrag	122 242	114 165
Loonkosten posten		
Gemiddelde bezetting	1 232	1 185
Gemiddelde prijs	73 500	69 647
Toegelicht begrotingsbedrag	90 534	82 542
Loonkosten themadeskundigen (posten)		
Gemiddelde bezetting	75	34
Gemiddelde prijs	77 000	74 073
Toegelicht begrotingsbedrag	5 768	2 498
Loonkosten		
Gemiddelde bezetting	3 235	3 063
Gemiddelde prijs	67 561	65 027
Toegelicht begrotingsbedrag	218 544	199 205
Vergoedingen		
Gemiddelde bezetting	1 307	1 219
Gemiddelde kosten	55 981	62 630
Toegelicht begrotingsbedrag	73 149	76 339
Lokaal personeel		
Gemiddelde bezetting	1 975	2 121
Gemiddelde prijs	34 976	34 312
Toegelicht begrotingsbedrag	69 077	72 775
Materieel		
Gemiddelde bezetting (incl. attaches)	5 550	5 529
Gem. Kosten	42 716	44 424
Toegelicht begrotingsbedrag	237 066	245 618
Totaal	597 836	593 937
Overige apparaatskosten	58 498	56 273
Totaal artikel 11	656 334	650 210

Toelichting:

De totale loonkosten zijn in 2006 lager uitgevallen dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de bezetting, zowel op het departement als op de posten (exclusief lokaal personeel). Een belangrijke reden voor de dalende bezetting is een bij de ramingen achterblijvende instroom. Het gemiddelde prijsniveau werd bovendien beïnvloed door dalende werkgeverslasten.

De relatief lage realisatie bij de themadeskundigen is vooral administratief-technisch van aard. De loonkosten van themadeskundigen zijn deels

in de cijfers van de loonkosten op de posten verwerkt. In de begroting 2007 is hier al rekening mee gehouden.

Het gemiddelde prijsniveau van de vergoedingen viel hoger uit dan geraamd als gevolg van mondiale inflatie.

De materiële kosten zijn hoger uitgevallen dan geraamd. De verhoging was ondermeer nodig voor hogere beveiligingskosten op het departement en de vertegenwoordigingen in het buitenland. Ook zijn er hogere uitgaven geweest als gevolg van investeringen en hogere (onderhouds)-kosten voor de vertegenwoordigingen.

7. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF

Het ministerie van Buitenlandse Zaken besteedt op een gestructureerde wijze aandacht aan de bedrijfsvoering. Op basis van de bestuurlijke informatievoorziening uit het management controlsysteem, waaronder de begrotings- en jaarplancyclus en de managementactiepuntenlijst, wordt bewaakt of de doelstellingen op doelmatige en rechtmatige wijze worden gerealiseerd. Waar nodig wordt bijgestuurd. In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedrijfsvoeringvraagstukken die zich gedurende het begrotingsjaar hebben voorgedaan en waarvan informatieverstrekking voor het inzicht en de oordeelsvorming door de Tweede Kamer van belang is.

Algemene aspecten van de bedrijfsvoering

Managementvisie 2006

Het ministerie van Buitenlandse Zaken zet zich de komende jaren in om meer ruimte te creëren voor zijn kerntaken. De flexibiliteit in de organisatie en het aanpassingsvermogen van de organisatie zullen worden bevorderd. Bovendien streeft het ministerie van Buitenlandse Zaken ernaar het belang van het buitenlands beleid inzichtelijker te maken. Geïnvesteed zal worden in beter management, diversiteit in de organisatie, minder beheers- en beleidslast en doelmatiger inzet van ondersteunende systemen en mensen.

In 2006 hebben 12 werkgroepen de uitdagingen in de managementvisie opgepakt. Een groot aantal concrete voorstellen tot vereenvoudigingen van regelgeving is goedgekeurd. Onderwerpen variëren van veiligheidsbeleid tot financiële regelgeving tot maatregelen voor kleine posten.

Rechtmatigheid

Onder rechtmatigheid wordt de financiële rechtmatigheid verstaan (rechtmatigheid van verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en verantwoordingen). In deze paragraaf wordt het totaal van fouten en onzekerheden vermeld en worden voorts eventuele overschrijdingen van de tolerantiegrenzen op artikelniveau toegelicht.

In 2006 is de omvang van de fouten en onzekerheden met betrekking tot de uitgaven met plus minus 20% gedaald. De begrotingsuitvoering in 2006 is binnen de formele tolerantiegrenzen gerealiseerd, met uitzondering van artikel 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur. Op dit artikel is een overschrijding van de tolerantiegrens geconstateerd. In totaal werd EUR 10 miljoen aan onrechtmatigheden in de uitgaven geconstateerd, terwijl de toegestane marge EUR 7,9 miljoen bedraagt. Onvolkomenheden ter grootte van EUR 4,4 miljoen in de afwikkeling van enkele oude voorschotten liggen hieraan ten grondslag.

De totstandkoming van de beleidsinformatie

Het proces van de totstandkoming van de beleidsinformatie is vastgelegd in een algemene procesbeschrijving en in een instructie aan de redacteuren van het jaarverslag. De procesbeschrijving is in december 2006 door het *Audit Committee* vastgesteld. Per operationeel doel heeft de verantwoordelijke budgethouder een deelprocesbeschrijving opgesteld. Bij het indienen van de jaarplannen hebben budgethouders aangegeven dat de beleidsinformatie volgens dit proces tot stand is gekomen. De uitwerking van de deelprocessen per budgethouder blijkt te verschillen. In

2007 wordt gezien of verdere standaardisering mogelijk is. Met uitzondering van operationeel doel 7.1. Professionele consulaire dienstverlening is de beleidsinformatie overeenkomstig de vastgestelde procesgang tot stand gekomen.

De in de begroting vermelde effectindicatoren bij doelstelling 7.1. bleken bij nader inzien minder effectief. De eerstgenoemde indicator, de maandelijkse schenking van EUR 30 aan Nederlandse gedetineerden, is geen indicator maar een richtlijn. De tweede indicator, verstrekking van een reisdocument binnen 4 weken aan Nederlanders in het buitenland, bleek lastig eenduidig te registreren. In 2007 zullen voor de begroting 2008 de effectindicatoren worden herzien.

Het financieel en materieel beheer

Het financieel en materieel beheer wordt binnen het ministerie vanuit een integrale visie op de bedrijfsvoering benaderd. De reikwijdte van de onderwerpen in deze paragraaf beperkt zich daarom niet tot het financieel en materieel beheer in enge zin. Aan de hand van de managementactiepuntenlijst (MAC-lijst) bewaakt het *Audit Committee* de kwaliteit van de bedrijfsvoering. In 2006 stonden de volgende aandachtspunten centraal: integriteit, kennis, informatiesystemen, «veiligheid», planning & control en financieel beheer.

Veiligheid

Het veiligheidsbeleid is toegankelijker en beter uitvoerbaar gemaakt. Mede naar aanleiding van een rapport van de Algemene Rekenkamer zijn de vertrouwensfuncties, waarvoor de wet een door de AIVD uit te voeren veiligheidsonderzoek voorschrijft, tegen het licht gehouden. Met instemming van de AIVD is het aantal vertrouwensfuncties tot een beter hanteerbaar niveau teruggebracht. Daarbij is het uitgangspunt dat vertrouwensfuncties het sluitstuk zijn van de beveiligingsketen. Tevens heeft het ministerie veel geïnvesteerd in het opvoeren van het beveiligingsbewustzijn van medewerkers, zoals ook geconstateerd door de AR. Het ministerie heeft de afgelopen jaren veel organisatorische en fysieke maatregelen getroffen die de verschillende kwetsbaarheden moeten ondervangen.

Integriteit

Het integriteitsbeleid binnen het ministerie heeft ook in 2006 veel aandacht gekregen. Een integriteitsaudit bevestigde dat de gedragscode Grens! n-zicht breed binnen de organisatie bekend is. Presentaties bij directies door de Centrale Coördinator Integriteit, integratie van het thema integriteit in cursussen en conferenties en een informatieve *intranet-site* hebben hieraan bijgedragen. Verbeteringen in de interne communicatie en voorlichting over integriteitsschendingen en de daaraan verbonden consequenties moeten het bewustzijn onder medewerkers verder bevorderen. De invoering in 2007 van het rijksbrede systeem RI voor de registratie van (vermoedens van) integriteitsinbreuken legt hiervoor een goede basis.

Kennis

Het investeren in kennisbehoud en -ontwikkeling op het gebied van bedrijfsvoering heeft ruime aandacht gekregen. De wijze waarop dit het beste kan plaatsvinden is vastgelegd in een notitie over kennismanagement. Met de uitwerking ervan is al begonnen. Het leren in en vanuit de directe werkomgeving staat hierbij centraal. Op basis van een positief verlopen proef is besloten verder te gaan met het aanbieden van cursussen via E-learning met daaraan gekoppeld een coachingstraject. De financiële functie op het departement is geherstructureerd. Voor de onder-

scheiden financiële functies zijn de kennisvereisten en benodigde competenties aangescherpt. Ook leermogelijkheden zijn meer helder in kaart gebracht. De kwaliteitsimpuls die hiervan moet uitgaan, zal door een betere inbedding van de functie in de organisatie en een flankerend leer- en ontwikkeltraject pas in 2007 merkbaar worden.

Informatiesystemen

De introductie van een e-module inkoop is in 2006 niet gerealiseerd. Dit is nu voorzien in 2007. Door invoering van een vernieuwd invoerscherm voor facturen is het gebruikersgemak van het informatiesysteem fors toegenomen. In 2007 zal een koppeling worden gerealiseerd met het Facilitair Service Centrum van de Belastingdienst ten behoeve van de salarisverwerking.

Consulaire diensten

Met de consulaire dienstverlening zijn vaak veel belangen gemoeid met een potentieel groot (politiek) afbreukrisico voor de minister en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Elke handeling kan bovendien grote kosten, zowel in financieel als in politiek opzicht, tot gevolg hebben. Bovendien kunnen problemen met de consulaire dienstverlening de reputatie van Nederland in het buitenland en het vertrouwen van de Nederlandse burger in de overheid ernstig schaden.

Om de genoemde risico's af te dekken is 2006 een groot aantal activiteiten ondernomen om de consulaire dienstverlening verder te professionaliseren en te stroomlijnen, onder andere door opleiding van circa 900 ambassade medewerkers en het intensiveren van de samenwerking met externe dienstverleners.

In 2006 is de eerste versie van het nieuwe geautomatiseerde visum informatiesysteem (NVIS) gebouwd en getest. Een proef heeft op een buitenlandse post plaatsgevonden. De wereldwijde uitrol vindt in 2007 plaats. De invoering van de inburgeringstoets is met succes doorgevoerd. Naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie Vreemdelingenzaken komt er geen aparte Visumwet tot stand, maar wordt de Vreemdelingenwet aangevuld met regels over visumverlening. De aanvulling zal naar verwachting zeer beperkte personele en organisatorische gevolgen hebben.

Planning & control

Risicomanagement

In 2006 is verder gegaan met het opstellen van meerjarige strategische plannen (MJSP) voor grote ambassades. De contextanalyse die hier onderdeel van is, maakt de risico's in de beleidsuitvoering inzichtelijk. Ambassades hebben deze vertaald in hun bedrijfsvoering. De meerjarenplannen zullen de komende jaren centraal komen te staan in de planning- en controlcyclus. Ze worden op risicobasis opgesteld (vereenvoudiging voor vooral kleine budgethouders ten opzichte van de huidige jaarplannen) en ze zullen de focus op risicomanagement in de beleidsuitvoering vergroten. De voortgang van de meerjarenplannen wordt vastgelegd in bondige jaarplannen. Hierdoor wordt het jaarplan als intern sturingsinstrument sterker.

In 2006 is een proef gedaan met een instrument voor het maken van een risicoanalyse van de integrale bedrijfsvoering. Indien deze positief wordt geëvalueerd, zal de proef in 2007 worden voortgezet.

Planning, monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie spelen een belangrijke rol in het resultaatgerichte sturingsmodel van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Sinds 2005 is de begroting ingedeeld volgens de beoogde beleidsmatige resultaten, zoals de MDG's. De ervaringen met het gebruik van deze indeling waren, ook in 2006, positief; het heeft in het bijzonder bijgedragen aan een betere evalueerbaarheid van het beleid.

In 2006 werd de rijksbrede Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek en Beleidsinformatie 2006 (RPE 2006) van kracht. Een eerste aanzet is gegeven aan de praktische invulling van deze regeling in de context van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Zo is in 2006 de planning opgesteld van 17 beleidsdoorlichtingen, uit te voeren in de jaren 2007 t/m 2009. De voornemens om al in 2006 als vingeroefening – een tweetal beleidsdoorlichtingen uit te voeren zijn niet gerealiseerd. IOB (de evaluatiedienst van het ministerie) is in 2006 gestart met een serie zogeheten impact-evaluaties op het terrein van ontwikkelingssamenwerking; daarmee is een verdere impuls gegeven aan de resultaatgerichtheid van het ministerie.

In mei 2006 is besloten dat de regie van het programmeren van evaluaties meer «in de lijn» moet komen te liggen. Eén van de implicaties daarvan is dat er geen aparte programmering meer is van evaluaties door IOB. IOB-evaluaties maken nu deel uit van de jaarlijks – als onderdeel van de Memorie van Toelichting – vast te stellen BZ Evaluatieprogrammering.

In 2006 werd de stroomlijning in de steigers gezet van het planning-, monitoring- en evaluatie-instrumentarium (PM&E) met betrekking tot de bilaterale ontwikkelingssamenwerking met de 36 partnerlanden. Dit initiatief vloeit voort uit de versterkte focus van het ministerie op effectiviteit en resultaatgerichtheid, in het bijzonder op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. Ook bleek het huidige systeem van activiteitenwaardering in de praktijk hieraan niet geheel tegemoet te komen.

Voorschottenbeheer

De Algemene Rekenkamer bevestigde in haar rapport over 2005 dat het voorschottenbeheer was verbeterd, maar zij was desondanks van mening dat nog enkele onvolkomenheden bestonden ten aanzien van het toezicht op naleving van de afspraken door internationale organisaties, het rappel- en sanctiebeleid en het PM&E-instrumentarium. De Algemene Rekenkamer besloot daarom tot een vervolg bezwaaronderzoek.

Het ministerie is zich zeer bewust van het belang van een goed voorschottenbeheer. Met het oog op de door de Algemene Rekenkamer gesignaleerde onvolkomenheden is een aantal structurele verbeteringsmaatregelen genomen waarvan de eerste positieve resultaten, onder andere afname onrechtmatigheden, zichtbaar zijn. Om die reden zullen we hier dan ook onverminderd mee doorgaan.

In 2006 zijn afspraken gemaakt met verschillende VN-instellingen over het inlopen van de beheerachterstand. Elk voorstel voor een bijdrage aan een VN-instelling wordt thans eveneens voor instemming voorgelegd aan de directie die de Nederlandse inbreng in de VN-organisaties en internationale financiële instellingen coördineert. Ook is het rappel- en sanctiebeleid in 2006 vernieuwd. Het toezicht op het rapportagebeheer is verankerd in de risicoanalyse van de bedrijfsvoering, waarover twee maal per jaar verslag wordt uitgebracht aan het SG/DG-beraad. Ten aanzien van het

PM&E-instrumentarium is, zoals eerder vermeld, in 2006 een project opgezet, dat in 2007 zal worden afgerond.

Er is in 2005 een uitgebreide analyse gemaakt van de geconstateerde fouten en onzekerheden. Op basis van de analyse werd geconcludeerd dat de eerder getroffen maatregelen passend zijn. In aanvulling op deze maatregelen hebben budgethouders met een voorschottenstand van EUR 30 miljoen en hoger verplicht een verbijzonderde interne controle voor het onderdeel voorschotten uitgevoerd. De verbijzonderde interne controle heeft geleid tot tijdige correctie van EUR 29 miljoen mogelijke onrechtmatigheden. Ook is vastgesteld dat de registratie van rapportageverplichtingen in de contractenmodule, vooral op posten, nog moet verbeteren. De opschoningactie van oude voorschotten (verstrekt t/m 2002) heeft in 2006 geleid tot halvering van de stand (-/- EUR 400 miljoen). Deze actie wordt in 2007 voortgezet.

Met ingang van 2007 is het voorschottenbeleid vereenvoudigd. De standaard verslagperiode van rapportages is bepaald op 1 jaar, indien geen sprake is van bijzondere risico's. In overleg met het ministerie van Financiën zijn de grondslagen ten aanzien van financiële verslaglegging en de bevoorschotting van multi-donorfondsen aangepast. Dit betekent zowel een aanzienlijke lastenvermindering voor het ministerie als voor de contractpartners van BZ.

Malversaties en corruptie

In 2006 is er een meldpunt «Malversaties en Sancties» opgericht om zorg te dragen voor een betere registratie van malversaties en sancties. Voorheen werden alleen opgelegde sancties geregistreerd. Het meldpunt registreert (vermoedens van) malversaties en adviseert waar nodig de budgethouder bij het afhandelen van malversaties.

Daarnaast is het sanctiebeleid verder uitgewerkt en aangepast aan verschillende uitvoeringsmodaliteiten die gebruikt worden in het kader van ontwikkelingssamenwerking.

Ook is er een aantal aanbevelingen van de Taskforce Anticorruptie (TFAC) doorgevoerd. De aanbevelingen van de TFAC hadden tot doel het verder expliciteren van corruptie risico's en te nemen maatregelen om deze risico's af te dekken in de instrumenten van de activiteitscyclus.

Archief- en dossierbeheer

Het archiefbeheer is in 2006 door de Algemene Rekenkamer als onvolkomenheid aangemerkt.

In 2006 is vooral werk gemaakt van het verhogen van het bewustzijn over goed archief- en dossierbeheer en het belang daarvan. Daarnaast is een aantal posten geholpen het archief- en dossierbeheer op orde te krijgen, is een nieuwe archiefapplicatie ingevoerd en is gewerkt aan de plannen voor het digitaliseringstraject. Verbeterplannen zullen analoog aan het digitaliseringstraject worden ingevoerd. Het streven is dat de eerste proeven in 2007 worden uitgevoerd. Het verbeteren van het archiveren van e-mail krijgt in 2007 veel aandacht.

Duurzame bedrijfsvoering

In 2006 is de basis gelegd voor het programma duurzame bedrijfsvoering voor het departement en de 157 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland. Dit programma vormt de basis voor de uitvoeringsagenda 2007, waarin het ministerie inzet op een continue verbetering van de

duurzaamheidprestaties (sociale, ecologische, en economische kwaliteit) in relatie tot de facilitaire processen. Acht thema's (energie, transport, gebouw, papier, inkoop, catering, opleiden en sociaal) staan centraal bij de concrete aanpak om de streefresultaten te behalen.

Het milieuzorgsysteem ISO 14001 is in 2006, wederom, positief beoordeeld. Daarnaast zijn in 2006 verschillende activiteiten verzorgd gericht op bewustwording, innovatie en attitudeverandering, waaronder de «Buza gaat Duurzaam»-week.

Conclusie

Met inachtneming van de hierboven genoemde zaken, is bij het ministerie van Buitenlandse Zaken over het begrotingsjaar 2006 sprake geweest van beheerste bedrijfsprocessen. Deze bedrijfsprocessen voorzien tevens in waarborgen voor een rechtmatige begrotingsuitvoering. Voor wat betreft de hierboven genoemde kanttekeningen zijn maatregelen getroffen om de bedrijfsvoering te verbeteren.

C. JAARREKENING

8. DE VERANTWOORDINGSSTAAT VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Departementale verantwoordingsstaat 2006 van het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) Bedragen in EUR1000									
		(1)				(2)		(3)	
Art. Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting					Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		verplichtingen	uitgaven	ontvangsten	verplichtingen	uitgaven	ontvangsten	verplichtingen	ontvangsten
TOTAAL		11 173 582	11 173 582	588 200		11 730 457	905 974	556 875	317 774
Beleidsartikelen									
1 Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten	71 333		70 958		91 207	78 805		19 874	7 847
2 Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur	666 662		668 395	224	846 942	790 934	1 107	180 280	122 539
3 Versterkte Europese samenwerking	6 871 438		7 023 323	494 793	6 858 952	7 011 532	560 253	- 12 486	- 11 791
4 Meer welvaart en minder armoede	493 308		713 781	14 594	1 882 991	1 018 179	39 729	1 389 683	304 398
5 Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling	3 059 079		1 422 337		4 727 790	1 653 341		1 668 711	231 004
6 Beter beschermd en verbeterd milieu	300 277		340 326		738 726	336 253		438 449	- 4 073
7 Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer	122 879		122 879	27 001	108 139	104 127	28 191	- 14 740	- 18 752
8 Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland	137 348		73 663	755	185 207	86 976	756	47 859	13 313
									1
Niet-beleidsartikelen									
9 Geheim	pm	pm	pm		0	0		0	0
10 Nominiaal en onvoorzien	81 586		81 586		99	99		- 81 487	- 81 487
11 Algemeen	648 912		656 334	50 833	648 113	650 211	275 938	- 799	- 6 123
									225 105

Ons bekend,

De Minister van Buitenlandse Zaken,

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,

9. SALDIBALANS**I Saldibalans per 31 december 2006**

		x EUR1000			x EUR1000
1	Uitgaven ten laste van de begroting	11 730 441	2	Ontvangsten ten gunste van de begroting	905 975
3	Liquide middelen	34 201	6a	Rekening-courant RHB	10 868 213
8	Intra-comptabele vorderingen	17 984	9	Intra-comptabele schulden	8 438
	Intra-comptabele activa	11 782 626		Intra-comptabele passiva	11 782 626
11	Extra-comptabele vorderingen	536 755	11a	T.r. extra-comptabele vorderingen	536 755
13	Voorschotten	5 692 185	13a	T.r. voorschotten	5 692 185
14a	T.r. garantieverplichtingen	553 968	14	Garantieverplichtingen	553 968
15a	T.r. openstaande verplichtingen	9 892 987	15	Openstaande verplichtingen	9 892 987
	Extra-comptabele activa	16 675 895		Extra-comptabele passiva	16 675 895
	Totaal activa	28 458 521		Totaal passiva	28 458 521

II Inleiding**1. Algemeen**

De saldibalans is een financiële staat waarop de standen van de intra- en extra comptabele rekeningen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden verantwoord.

Het intra-comptabele deel van de saldibalans geeft inzicht in de kasstromen. Het gaat hier voornamelijk om de uitgaven en ontvangsten van dienstjaar 2006, die nog met het Ministerie van Financiën moeten worden verrekend. Na goedkeuring van de Rijksrekening vindt de verrekening plaats. De tegenrekening van de uitgaven en ontvangsten is de post «Rijkshoofdboekhouding» (RHB), de rekening-courant tussen de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Financiën. Onder het intra-comptabele deel zijn ook de liquide middelen van het ministerie opgenomen. De uitgaven en ontvangsten buiten begrotingsverband, die met derden zullen worden verrekend en niet ten laste c.q. ten gunste van de begroting zijn gebracht, zijn verantwoord onder de intra-comptabele vorderingen en schulden.

Het extra-comptabele deel van de saldibalans geeft enerzijds inzicht in de standen van de uitstaande vorderingen en voorschotten die in het verleden tot kasstromen hebben geleid (ten laste c.q. ten gunste van de begrotingen van voorgaande jaren). Anderzijds bevat dit deel van de saldibalans de post openstaande verplichtingen. Deze post geeft inzicht in de toekomstige kasstromen. Openstaande verplichtingen kunnen leiden tot uitgaven ten laste van begrotingen van volgende jaren. De extra-comptabele rekeningen worden met behulp van diverse tegenrekeningen in evenwichtsverband geboekt.

2. Waarderingsgrondslagen

De uitgaven en verplichtingen in vreemde valuta worden gedurende het jaar met behulp van een vaste koers (corporate rate) omgerekend. Voor wat betreft de uitgaven in 2006 is 89% gerealiseerd in Euro, 8% in US dollar en 3% in circa 110 andere vreemde valuta. Voor wat betreft de verplichtingen ligt dit percentage gelijk.

De corporate rate 2006 van de USD was vastgesteld op 1 USD = 0,83 Euro. Voor 2007 is dit 0,81.

De balansposten per 31 december worden gewaardeerd naar de corporate rate van het volgende boekjaar. Intra-comptabel betreft dit de liquide middelen, extra-comptabel betreft het de vorderingen, voorschotten en openstaande verplichtingen. De herwaardering die hieruit voortvloeit wordt verwerkt in de kas en verplichtingenstroom van het afgelopen jaar.

De overige in de saldibalans en de toelichting opgenomen bedragen zijn gewaardeerd tegen de historische waarde.

III Toelichting op de saldibalans per 31 december 2006 (in EUR1000)

1 Uitgaven ten laste van de begroting (debet 11 730 441 x EUR1000)

Onder deze post zijn de gerealiseerde uitgaven in het jaar 2006 opgenomen. Na goedkeuring van de slotwet door de Staten-Generaal wordt dit bedrag verevend met het Ministerie van Financiën.

2 Ontvangsten ten gunste van de begroting (credit 905 975 x EUR1000)

Onder deze post zijn de gerealiseerde ontvangsten in het jaar 2006 opgenomen. Na goedkeuring van de slotwet door de Staten-Generaal wordt dit bedrag verevend met het Ministerie van Financiën.

3 Liquide middelen (debet 34 201 x EUR1000)

De liquide middelen omvatten girale en chartale gelden, alsmede gelden onderweg en hebben betrekking op het departement en de vertegenwoordigingen in het buitenland. Het treasurybeleid is er, met betrekking tot de gelden van Hoofdstuk V van de Rijksbegroting, op gericht te komen tot een optimale beheersing van de geldomvang en een kostenminimalisatie ten aanzien van bankkosten en rentederving. Hierbij spelen aspecten als liquiditeitenbeheer, valutarisicobeheer, debiteuren- en crediteurenbeheer een grote rol.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
3.1 Kassaldi	2 357	2 256
3.2 Banksaldi	33 949	21 942
3.3 Girosaldi	72	26
3.4 Gelden onderweg	- 2 177	- 1 891
Totaal	34 201	22 333

3.1 Kassaldi (debet 2 357 x EUR1000)

Uit oogpunt van een adequaat liquiditeitenbeheer wordt ernaar gestreefd de hoogte van de kassaldi zoveel mogelijk te beperken. Naast de normale kassaldi worden op 30 vertegenwoordigingen contanten in voorraad gehouden in verband met eventuele calamiteiten. Per 31 december 2006 bedroegen deze Noodreserves EUR 1,1 miljoen. Enkele Vertegenwoordigingen worden regelmatig voorzien van contanten, omdat giraal bankverkeer niet mogelijk is. Het merendeel van de kassaldi wordt in vreemde valuta aangehouden.

3.2 Banksaldi (debet 33 949 x EUR1000)

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Banksaldi buitenland	32 827	22 365
Banksaldi binnenland	1 122	- 423
Totaal	33 949	21 942

Van de banksaldi binnenland betreft EUR 157 miljoen de vertegenwoordigingen en EUR - 155,9 miljoen het departement. De bankrekeningen die de vertegenwoordigingen in Nederland aanhouden zijn tezamen met een van de bankrekeningen van het departement ondergebracht in een pool waarbij saldo nul het uitgangspunt is. De vertegenwoordigingen kunnen op basis van een vooraf ingediende liquiditeitsplanning zelfstandig gelden uit de pool overmaken naar de lokale bankrekeningen. Van de in het buitenland aanwezige bankgelden bedroeg het tegoed in euro's EUR 13,1 miljoen en het equivalent van het saldo in vreemde valuta 19,7 EUR miljoen.

De forse toename van het banksaldo buitenland is ondermeer te verklaren uit het feit dat op de bankrekening welke wordt aangehouden ten behoeve van het TIM-project van de EC, vlak voor jaareinde een storting van een van de andere donoren (Spanje) werd ontvangen. Zie ook de toelichting op de balanspost Schulden.

3.4 Gelden onderweg (credit 2 177 x EUR1000)

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Betalingsopdrachten binnenland	0	12
Kruisposten	52	75
Betalingsopdrachten Vertegenwoordigingen	- 2 229	- 1 978
Totaal	- 2 177	- 1 891

Betalingopdrachten Vertegenwoordigingen betreft uitgegeven cheques die per 31 december nog niet zijn afgeschreven van de bankrekeningen van de vertegenwoordigingen.

6a Rekening-courant RHB (credit 10 868 213 x EUR1000)

Op de Rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Het verschuldigde saldo op de Rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding is in overeenstemming met de opgave van de RHB.

8 Intra-comptabele vorderingen (debet 17 984 x EUR1000)

Onder deze post zijn de vorderingen opgenomen, die zijn ontstaan als gevolg van uitgaven ten behoeve van derden.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
8.1 Ministeries	10 295	9 447
8.2 Persoonlijke rekeningen	539	400
8.3 Externe debiteuren	3 914	4 646
8.4 Overige vorderingen	3 236	3 184
Totaal	17 984	17 677

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de intra-comptabele vorderingen en de ouderdom.

Specificatie x EUR1000	Totaal	2006	2005	2004	2003 en ouder
- Direct opeisbaar ministeries	10 295	10 187	93	4	11
- Direct opeisbaar persoonlijke rekeningen	301	284	14	3	0
- Direct opeisbaar externe debiteuren	3 827	1 189	336	2 110	192
- Direct opeisbaar overige vorderingen	3 176	2 720	23	145	288
Totaal direct opeisbare vorderingen	17 599	14 380	466	2 262	491
Op termijn opeisbare vorderingen	87				
Geconditioneerde vorderingen	298				
Totaal	17 984				

8.1 Ministeries (debet 10 295 x EUR1000)

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Ingevorderd	7 768	7 295
In te vorderen	2 527	2 152
Totaal	10 295	9 447

Het ingevorderde bedrag per 31 december 2006 betreft de volgende debiteuren:

– Defensie	3 788
– Economische Voorlichtingsdienst	1 003
– Sociale Zaken en Werkgelegenheid	553
– Overige ministeries	2 424
Totaal	7 768

Het nog in te vorderen bedrag per 31 december 2006 betreft de volgende ministeries:

– Defensie	903
– Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	388
– Economische Zaken (Economische Voorlichtingsdienst)	355
– Justitie	233
– Overige ministeries	648
Totaal	2 527

8.3 Externe debiteuren (debet 3 914 x EUR1000)

Deze categorie vorderingen heeft betrekking op derden zoals particulieren, bedrijven en dergelijke. Het betreft onder meer vorderingen die ontstaan zijn met betrekking tot uitgaven in het kader van dienstverlening dan wel afrekeningen van projecten in de OS-sector. Deze vorderingen ontstaan zowel op het departement als op de vertegenwoordigingen in het buitenland.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Ingevorderd	2 749	3 040
In te vorderen	1 165	1 606
Totaal	3 914	4 646

8.4 Overige vorderingen (debet 3 236 x EUR1000)

Onder deze categorie worden vorderingen opgenomen die niet in de overige categorieën vallen. Hieronder vallen ook vorderingen ontstaan naar aanleiding van een uitgave, die ter plaatse op de Vertegenwoordiging verrekend wordt.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Te vorderen BTW	2 036	1 858
Ter plaatse te verrekenen uitgaven buitenland	1 022	1 070
Diverse vorderingen	178	256
Totaal	3 236	3 184

9 Intra-comptabele schulden (credit 8 438 x EUR1000)

Hieronder vallen schulden ontstaan door ontvangsten en inhoudingen die met derden verrekend zullen worden.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Ter plaatse te verrekenen	6 727	1 451
Nog af te dragen aan Domeinen; verkoop onroerend goed	1 111	50
Ontvangen bedragen Silent Partnerships	388	515
Overlopende rekeningen oude boekjaar	44	135
Diverse overige schulden	168	177
Totaal	8 438	2 328

De toename onder «ter plaatse te verrekenen» houdt verband met een ontvangst ultimo december 2006 van EUR 5 miljoen op de bankrekening welke wordt aangehouden in het kader van het TIM-project van de EC. Dit bedrag is in 2007 doorgesluisd.

Verkoop onroerend goed bestaat voor een bedrag van EUR 0,8 miljoen uit de verkoop van de kanselarij Pretoria. Dit is in 2007 afgedragen aan Domeinen.

Navolgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de intra-comptabele schulden en de ouderdom.

Specificatie x EUR1000	Totaal	2006	2005	2004	2003 en ouder
Direct opeisbare schulden	8 438	7 961	353	124	nihil

11 Extra-comptabele vorderingen (debet 536 755 x EUR1000)

Dit betreffen vorderingen die reeds ten laste van de begroting zijn gebracht en extra-comptabel worden bewaakt. Deze vorderingen hebben vaak een langdurig karakter.

Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Te ontvangen aflossingen op begrotings- leningen	361 549	392 181
Verrichte garantiebetalen NIO	103 263	102 896
Diverse extra-comptabele vorderingen	71 943	72 691
Totaal	536 755	567 768

Navolgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de extra-comptabele vorderingen en de ouderdom.

Specificatie x EUR1000	Totaal	2006	2005	2004	2003 en ouder
– Op termijn opeisbaar begrotingsleningen	361 549	0	63 826	10 579	287 144
– Op termijn opeisbaar overige vorderingen	3 032	0	0	0	3 032
Totaal op termijn opeisbare vorderingen	364 581	0	63 826	10 579	290 176
– Direct opeisbaar garantiebetalen	103 263	367	8 445	8 903	85 548
– Direct opeisbaar overige vorderingen	47 315	11 286	9 259	8 973	17 797
Totaal direct opeisbare vorderingen	150 578	11 653	17 704	17 876	103 345
Geconditioneerde vorderingen	21 596				
Totaal	536 755				

Te ontvangen aflossingen op begrotingsleningen

Saldo per 1 januari 2006	392 181
Bij: Consolidaties 2006	0
Af: Aflossingen in 2006	22 376
Af: Kwijtscheldingen	8 256
Saldo per 31 december 2006	361 549

De begrotingsleningen zijn voornamelijk met OS-landen afgesloten. Overeenkomstig het in de leningovereenkomsten vastgestelde aflossings-schema zal het saldo per 31 december 2006 in de volgende jaren worden afgelost. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele toekomstige kwijtscheldingen en nog op te nemen begrotingsleningen (consolidaties).

2007	28 083
2008	29 658
2009	33 205
2010	13 307
2011	14 226
Na 2011	243 070
	361 549

Verrichte garantiebetalings Ned. Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO)

Saldo per 1 januari 2006	102 896
Bij: Overmakingen aan de NIO (garanties) in 2006	9 067
Af: Ontvangsten van de NIO (garanties) in 2006	8 700
Af: Kwijtscheldingen in 2006	0
Af: Consolidaties	0
Saldo per 31 december 2006	103 263

Diverse extra-comptabele vorderingen

De post Diverse extra-comptabele vorderingen bestaat uit:	
Restfondsen bij de Wereldbank en VN-organisaties	26 054
Te ontvangen rente op begrotingsleningen en garantiebetalings (NIO)	19 599
Stichting ECDPM (einddatum verlengd tot 31 december 2011)	18 378
Vorderingen RSS (uitstaand saldo per 31/12/2004)	3 032
(Huur)Waarborgsommen	2 815
Ingevorderde voorschotten	1 608
Buiteninvordering gestelde vorderingen	403
Overige	54
Saldo per 31 december 2006:	71 943

Het saldo restfondsen bij de Wereldbank en VN-organisaties betreft het daar fysiek aanwezige saldo.

Niet uit de saldibalans blijvende extra-comptabele vorderingen

Het ministerie stelt soms gelden beschikbaar voor de vorming van fondsen. Deze fondsen, onder meer ten behoeve van kredieten en participaties, dienen voor lange termijn financiering van OS-activiteiten. Bij beëindiging van het fonds vloeien de resterende middelen terug naar de staat. Aangezien momenteel de hoogte van de vorderingen op de einddatum van het fonds niet te bepalen is, worden deze niet in de saldibalans opgenomen.

13 Extra-comptabele voorschotten (debet 5 692 185 x EUR1000)

Dit betreffen nog openstaande voorschotten, waarvan de uitgaven reeds ten laste van de begroting zijn gebracht. Afwikkeling vindt plaats op basis van ontvangen verantwoordingen.

Sinds de introductie van het huidige financieel systeem in 2003 is het mogelijk om een ouderdomsanalyse op de voorschottenstand te geven. Hierop geldt echter wel de beperking dat het niet mogelijk is om het saldo van tot en met 2002 verstrekte voorschotten nader uit te splitsen.

Ouderdomsanalyse Specificatie x EUR1000	31 december 2006	31 december 2005
Verstrekt in 2002 of eerder	455 112	842 157
Verstrekt in 2003	262 749	426 714
Verstrekt in 2004	659 025	1 080 883
Verstrekt in 2005	1 259 546	2 519 563
Verstrekt in 2006	3 055 753	–
Totaal	5 692 185	4 869 317

De opbouw van stand per ultimo 2005 naar ultimo 2006 is als volgt:

Stand per 31 december 2005	4 869 317
Bij: Verstrekte voorschotten 2006	3 189 270
Af: Verantwoord in 2006	2 309 048
Herwaardering naar corporate rate 2007	– 57 354
Stand per 31 december 2006	5 692 185

Ten opzichte van 2005 is de voorschottenstand toegenomen met EUR 823 miljoen (17%). De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn:

- intensivering van het programma voor Basic Education
- vooruitbetalingen MFS-programma 2007 die al in 2006 zijn uitgekeerd
- speciale programma's FMO (MASSIF en CD)

Herwaardering vindt plaats over de openstaande voorschotten in vreemde valuta. Van het openstaande saldo van 5 692 miljoen EUR staat het equivalent van 1 818 miljoen EUR uit in vreemde valuta. Dit betreft grotendeels USD voorschotten (tegenwaarde in EUR: 1 470 miljoen EUR).

14 Openstaande garantieverplichtingen (credit 553 968 x EUR1000)

Dit betreffen door de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelings-samenwerking (NIO) onder staatsgarantie verstrekte kapitaalmarktleningen aan ontwikkelingslanden, de garantstelling inzake Suriname en de garantstelling inzake de levering van Fokkers aan Ethiopië.

Opbouw garantieverplichtingen:

Garantieverplichtingen per 1 januari 2006	654 361
Bij: Aangegane verplichtingen in 2006	945
Af: Tot betaling gekomen verplichtingen 2006	6 107
Aflossingen ontwikkelingslanden	59 087
Consolidaties in 2006	0
Kwijtscheldingen Ontwikkelingslanden	10 247
Bijstelling Garantstelling Fokkers Ethiopië	7 144
Bijstelling Garantstelling Raffinaderij Suriname	4 980
Bijstelling Garantstelling Ministerie van Financiën Suriname	13 773
	95 231
Garantieverplichtingen per 31 december 2006	553 968

15 Openstaande verplichtingen (credit 9 892 987 x EUR1000)

Opbouw openstaande verplichtingen:

Openstaande verplichtingen per 1 januari 2006	5 434 882
Bij: Aangegane verplichtingen in 2006	16 182 439
Af: Tot betaling gekomen verplichtingen 2006	11 724 334
Openstaande verplichtingen per 31 december 2006	9 892 987

Niet uit de saldibalans blijkende verplichtingen:

– Rente/Aflossing leningenportefeuille NIO

De NIO financiert haar leningenportefeuille met opgenomen obligatieleeningen, onderhandse leningen en «Medium Term Notes». De Staat der Nederlanden heeft zich garant gesteld voor de betaling van rente en aflossing. De nominale waarde hiervan bedroeg per 31 december 2006 EUR 793,2 miljoen (31 december 2005 EUR 888 miljoen). Deze verplichting is niet in de saldibalans opgenomen aangezien de door de NIO verstrekte leningen en de toekomstige rentesubsidies reeds als garantieverplichting respectievelijk als acute verplichting zijn opgenomen.

– Verdragsmiddelen Suriname

Het restant van de verplichting uit hoofde van de Verdragsmiddelen Suriname bedraagt per 31 december 2006 EUR 48,5 miljoen (65,9 miljoen per 31 december 2005). Voor dit restant zijn nog geen activiteiten gecommiteerd.

– Hervestigingsfonds

In 2002 is als gevolg van de vijfde kapitaalsuitbreiding van de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa het bedrag waarvoor Nederland garant staat toegenomen tot EUR 119,3 miljoen. De ophoging is deels een overheveling uit de reserves van de Bank.

– Huisvesting OPCW

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken staat sedert 1998 garant voor een deel van de huisvesting OPCW. De garantie belooft per ultimo 2006 circa EUR 9 miljoen en duurt nog 6 jaar.

Mutatieoverzicht verplichtingen in EUR (x1 000)

SUB	BELEIDSARTIKEL	Openstaande verplichtingen 01-jan-2006	Aangegane verplichtingen in 2006	Uitgaven ten laste van de begroting 2006	Openstaande verplichtingen per 31-dec-2006
	1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten				
01	Internationale rechtsorde	18 579	30 023	37 236	11 366
02	Mensenrechten	24 565	52 342	32 365	44 542
03	Internationale juridische instellingen	12 452	8 839	9 201	12 090
	Totaal Beleidsartikel 1	55 596	91 204	78 802	67 998
	2. Grotere veiligheid en stabiliteit, effec- tieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur				
01	Nationale en bondgenootschappelijke veilig- heid	2 138	44 253	10 527	35 864
03	Non-proliferatie en ontwapening	0	8 289	8 264	25
05	Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	279 442	234 681	274 381	239 742
06	Humanitaire hulpverlening	24 646	342 598	345 700	21 544
07	Goed bestuur	236 672	195 119	150 059	281 732

Mutatieoverzicht verplichtingen in EUR (x1 000)					
SUB	BELEIDSARTIKEL	Openstaande verplichtingen 01-jan-2006	Aangegane verplichtingen in 2006	Uitgaven ten laste van de begroting 2006	Openstaande verplichtingen per 31-dec-2006
09	Grotere veiligheid door strijd tegen milieu- degradatie	0	22000	2000	20 000
	Totaal Beleidsartikel 2	542 898	846 940	790 931	598 907
	3. Versterkte Europese samenwerking				
01	Nederlandse afdrachten aan de EU	0	6 846 925	6 846 925	0
02	Ondersteuning bij pre- en post-accessie	44 736	– 396	12 814	31 526
03	EOF Europees ontwikkelingsfonds	911 391	0	139 374	772 017
04	Nederlandse positie in de EU	0	3 414	3 409	5
05	Raad van Europa	0	9 008	9 008	0
	Totaal Beleidsartikel 3	956 127	6 858 951	7 011 530	803 548
	4. Meer welvaart en minder armoede				
01	Handels- en financieel systeem (acute verplichtingen)	108 268	4 110	18 303	94 075
02	Armoedebestrijding	726 550	1 493 616	465 228	1 754 938
03	Ondernemingsklimaat ontwikkelingslanden	644 365	472 693	504 420	612 638
04	Kwaliteit en effectiviteit ontwikkelingssa- menwerking	43 862	659	18 685	25 836
05	Nederlandse handels- en investerings- bevordering	766	6 199	5 433	1 532
	Totaal Beleidsartikel 4	1 523 811	1 977 277	1 012 069	2 489 019
	5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling				
01	Onderwijs	383 016	990 243	397 460	975 799
02	Kennisontwikkeling	147 317	160 189	120 379	187 127
03	Gender	9 765	6 916	2 764	13 917
04	HIV/Aids	162 644	629 920	277 873	514 691
05	Reproductieve gezondheid	166 708	211 175	114 087	263 796
06	Participatie civil society	740 774	2 729 344	740 777	2 729 341
	Totaal Beleidsartikel 5	1 610 224	4 727 787	1 653 340	4 684 671
	6. Beter beschermd en verbeterd milieu				
01	Milieu en Water	427 832	432 001	242 242	617 591
02	Water en stedelijke ontwikkeling	199 850	306 725	94 010	412 565
	Totaal Beleidsartikel 6	627 682	738 726	336 252	1 030 156
	7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personen- verkeer				
01	Consulaire dienstverlening	2 977	13 303	12 879	3 401
02	Vreemdelingenbeleid	6 298	94 835	91 247	9 886
	Totaal Beleidsartikel 7	9 275	108 138	104 126	13 287
	8. Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland				
01	Nederlandse cultuur	15 763	14 923	15 768	14 918
02	Cultureel erfgoed	1 560	4 411	5 221	750
03	Draagvlak Nederlands buitenlands beleid	57 040	165 871	65 985	156 926
	Totaal Beleidsartikel 8	74 363	185 205	86 974	172 594
	10. Nominaal en onvoorzien				
01	Nominaal en onvoorzien	0	99	99	0
	Totaal Niet-Beleidsartikel 10	0	99	99	0
	11. Apparaatsuitgaven				
01	Apparaatsuitgaven	34 906	648 112	650 211	32 807
	Totaal Niet-Beleidsartikel 11	34 906	648 112	650 211	32 807
	Totaal acute verplichtingen	5 434 882	16 182 439	11 724 334	9 892 987

Jaarrekening

Mutatieoverzicht verplichtingen in EUR (x1 000)					
SUB	BELEIDSARTIKEL	Openstaande verplichtingen 01-jan-2006	Aangegane verplichtingen in 2006	Uitgaven ten laste van de begroting 2006	Openstaande verplichtingen per 31-dec-2006
01	4. Meer welvaart en minder armoede				
	Garantieverplichtingen Handels- en financieel systeem (garantie verplichtingen)	654 361	– 94 286	6 107	553 968
	Totaal Beleidsartikel 4	654 361	– 94 286	6 107	553 968
	Totaal garantieverplichtingen	654 361	– 94 286	6 107	553 968
	Totaal verplichtingen	6 089 243	16 088 153	11 730 441	10 446 955

10. DE VERANTWOORDINGSSTAAT VAN HET AGENTSCHAP CBI

Bedragen in EUR1000			
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Art. Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten-lastendienst CBI			
Totale baten	14 071	15 197	1 126
Totale lasten	14 048	15 024	976
Saldo van baten en lasten	23	173	150
Totale kapitaalontvangsten	150	0	- 150
Totale kapitaaluitgaven	243	434	191

Ons bekend,

De Minister van Buitenlandse Zaken,

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,

HET CENTRUM TOT BEVORDERING VAN DE IMPORT UIT ONTWIKKELINGSLANDEN (CBI)

Inleiding

Het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI) is sinds 1 januari 1998 een baten-lastendienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De hoofddoelstelling is het versterken van de concurrentiepositie van exporteurs en producenten in ontwikkelingslanden op de Europese markt. Het CBI levert daartoe de producten marktinformatie, sectorale exportontwikkeling, *business support organisation development* en *human resources development*.

In 2006 werd, op aanwijzing van het Ministerie van Financiën, gestart met de systematiek van vaste vooraf vastgestelde («ex-ante») prijzen voor geleverde producten. De opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, namelijk het verrichten van bovengenoemde diensten, werd om die reden verdeeld in opdracht 1, (ex-post prijzen voor programma's gestart vóór 2006), opdracht 2 (ex-ante prijzen voor programma's vanaf 2006) en het budgethouderschap betreffende het *International Trade Centre*.

Gespecificeerde verantwoordingsstaat 2006 (x EUR1000)

	-1	-2	(3)=(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
Baten			
Opbrengst moederdepartement	13 786	14 699	913
Opbrengst overige departementen	0	0	0
Opbrengst derden	275	459	184
Rentebaten	10	39	29
Buitengewone baten	0	0	0
Totaal baten	14 071	15 197	1 126
Lasten			
Apparaatskosten			
– personele kosten	2 100	1 390	– 710
– materiële kosten	11 786	13 463	1 677
Rentelasten	14	7	– 7
Afschrijvingskosten			0
– materieel	143	131	– 12
– immaterieel	0	0	0
Overige lasten			0
– dotaties voorzieningen	5	33	28
– buitengewone lasten	0	0	0
Totaal lasten	14 048	15 024	976
Saldo van baten en lasten	23	173	150

Jaarrekening

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2006 (x € 1000)

Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting (1)	Realisatie (2)	Vershil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting (3)=(2)-(1)
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2006	63	746	683
2. Totaal operationele kasstroom	140	2 959	2 819
Totaal investeringen (-/-)	- 150	- 389	- 239
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	1	1
3. Totaal investeringskasstroom	- 150	- 388	- 238
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 93	- 93	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	150	0	- 150
4. Totaal financieringskasstroom	57	- 93	- 150
5. Rekening-courant RHB 31 december 2006(=1+2+3+4)	110	3 224	3 114

Balans per 31 december 2006 (x € 1000)

	Balans t	Balans t-1
Activa		
Immateriële activa	0	0
Materiële activa		
– grond en gebouwen	0	0
– installaties en inventarissen	373	122
– overige materiële vaste activa	114 156	
Voorraden	–	290
Debiteuren	30	10
Nog te ontvangen	3 648	2 460
Liquide middelen	3 299	747
Totaal activa:	7 464	3 785
Passiva		
Eigen Vermogen		
– exploitatiereserve	398	150
– verplichte reserve	0	0
– onverdeeld resultaat	173	248
Voorzieningen	33	0
Leningen bij het MvF	161	254
Voorraden	1 301	–
Crediteuren	1 455	383
Nog te betalen	3 943	2 750
Totaal passiva	7 464	3 785

2006

Product	P	Q	P x Q
Sectorale Export Ontwikkeling	43,34	1 62	7 021 ¹
BSO Modules	364,55	2	729
Marktinformatie	0,00 684	254 377 ²	1 714
Trainingen	2,10	1 276	2 679

¹ Van het product Sectoraal Export Ontwikkeling is in 2003 reeds EUR 308 000 in rekening gebracht. Om die reden bedraagt de productie in 2006 EUR 6 713 000 (EUR 7 021 000 -/- EUR 308 000).

² Van de productie 2006 is in eerdere jaren reeds EUR 26 000 bij de opdrachtgever in rekening gebracht.

Toelichting op raming en realisatie:

Het boekjaar 2006 kan worden afgesloten met een batig saldo van EUR 173 000,-. Daarmee is voor het tweede jaar een batig saldo gerealiseerd na het verlies van 2004. Bij het onderdeel trainingen werd winst gemaakt, mede omdat als gevolg van de krappe personeelsbezetting bij het CBI structurele investeringen in kwaliteitsverbeteringen werden uitgesteld. Bij het onderdeel marktinformatie werd wel geïnvesteerd in kwaliteitsverbeteringen, maar werd als gevolg van een tegenvallend aantal *downloads* van marktinformatie-eenheden via de CBI website een verlies gerealiseerd. Aangezien het in beide gevallen eenmalige ontwikkelingen betreft, wordt vooralsnog geen aanleiding gezien om prijswijzigingen voor te stellen. Daarnaast vielen de personele kosten lager uit dan begroot. De dekking op het apparaat droeg bij aan het batig saldo. De productie van de producten marktinformatie en SEOP (opdracht 1) vielen lager uit dan voorzien en mede daardoor bedraagt het vermogen van het CBI nu meer dan de toegestane 5% van de gemiddelde omzet over de afgelopen drie jaar.

Conform de regelgeving zal het CBI bij de eerste suppletoire begroting in 2007 aangeven hoe dit overschot zal worden teruggebracht tot het toegestane maximum.

Tenslotte werd in 2006:

- Een voorziening getroffen voor het voorzienbaar verlies op de overeenkomst met *AsianInvest*.
- Geen gebruik gemaakt van de leenfaciliteit. De omvang van het eigen vermogen en de liquiditeitspositie maakten het mogelijk diverse investeringen, zoals in huisvesting en software-ontwikkeling, uit eigen middelen te financieren.
- De voorraad als passief op de balans opgenomen. Het van de opdrachtgever ontvangen voorschot overstijgt de waarde van het onderhanden werk.

Doelmatigheid (informatie over de productie):

Apparaat:

De met de opdrachtgever afgesproken uurtarieven kunnen ondanks loon- en prijsstijgingen voor het derde achtereenvolgende jaar, als gevolg van efficiencywinst, gehandhaafd blijven.

Programma's gestart voor 2006:

De stand op 31 december 2006 van de productie onder opdracht 1 blijft binnen de overeengekomen 25%-marges. De planning laat marginale wijzigingen zien in de productie van competente bedrijven uit de Sectorale Exportontwikkelingsprogramma's (van 847 naar 845) en de prijs van een module voor *Business Support Organization Development* (BSOD) van EUR 628 760 naar EUR 604 112. Als gevolg van deze wijzigingen lijken aan het einde van opdracht 1 de totaal geplande uitgaven ongeveer EUR 300 000 lager uit te vallen dan voorzien.

De productie van competente bedrijven uit de Sectorale Ontwikkelingsprogramma's verliep in 2006 voorspoedig. 162 Bedrijven zijn formeel afgerekend. Eindevaluaties van drie eerder afgesloten programma's geven over het algemeen positieve effecten impactscores. In de sector chemie wordt echter de beoogde gemiddelde exportomzet naar de EU door onvoldoende bedrijven gehaald.

Er kunnen twee BSOD-modules worden opgeleverd. Het betreft in beide gevallen modules in Ethiopië. De resultaten van de evaluaties van eerder afgesloten programma's in India en Ecuador waren positief; de aanbevelingen werden verwerkt in de productbeschrijvingen en de aanpak voor BSOD-programma's.

Met de oplevering van 162 bedrijven en twee BSOD modules is van opdracht 1 ruim EUR 7,6 miljoen gerealiseerd. Het nog niet gerealiseerde deel bedraagt EUR 35,8 miljoen.

Opdracht 2: Programma's vanaf 2006

De overwegingen die ten grondslag lagen aan de inschatting van de in 2005 aangeboden ex-ante prijs voor SEOP-bedrijven bleken deels onjuist te zijn. Een voorstel tot prijsverhoging is ingediend.

In 2006 werd het uitzonderlijk hoge aantal van 18 nieuwe BSOD-modules gestart. De initiële planning van de opleverdata diende te worden bijgesteld, onder ander omdat een betrekkelijk groot aantal ontvangende organisaties in reorganisatie verkeert en vanwege beperkte personele capaciteit bij het CBI.

In verband met een interpretatiefout bij het schatten van de productie voor de periode 2006–2011, zijn de productiecijfers voor marktinformatie herzien. De productie van marktinformatie zelf was bijna 10% lager dan voorzien. Vooral de distributie via het internet viel tegen: aanloopproblemen met de nieuwe website en de vertraging bij de oplevering van *affiliate sites* (websites van CBI-partners via welke marktinformatie zal worden gedistribueerd) zijn daar debet aan. De geplande groei van het aantal nieuwe bedrijven in de *company matching database* bleef ook achter bij de doelstellingen. Onvoldoende bekendheid onder de doelgroep, schonen van de database en technische problemen na het lanceren van de nieuwe website liggen hieraan ten grondslag. Het eindrapport van de evaluatie van het product marktinformatie wordt begin 2007 verwacht. De eerste uitkomsten over het effect en de impact van het product over de periode 2003–2006 zijn positief.

In 2006 kwam het aantal te trainen personen licht boven (+ 1%) de geplande productie uit. Als gevolg van de personele onderbezetting is prioriteit gegeven aan de productie. Hierdoor zijn investeringen in vernieuwing en verbetering van het product achtergebleven. Meerjarige evaluaties van de Intfair training en workshops zijn opgestart en worden begin 2007 verwacht. De gemiddelde uitkomst van de na afloop van de trainingen uitgevoerde evaluaties valt gewoonlijk binnen de gestelde waarden van de kwaliteitseisen. Bij de *workshops* is de kwaliteitsindicator betreffende het gebruik van de opgedane kennis, vaardigheden en instelling (effect) een aandachtspunt. Bij 20% van de trainingen lag het behaalde resultaat licht onder de gestelde norm (ca. 10%).

D. BIJLAGEN

BIJLAGE 1

TOEZEGGINGEN AAN ALGEMENE REKENKAMER

De aanbevelingen die de Algemene Rekenkamer (AR) doet in haar *Rapport bij het Jaarverslag 2005 Buitenlandse Zaken* zijn grotendeels door de ministers onderschreven. De ministers hebben toezeggingen gedaan ten aanzien van de kwaliteit van het financieel beheer, het onderhoud van ambassades, het integriteitsbeleid en de beleidsinformatie.

De AR concludeerde dat het financieel beheer bij Buitenlandse Zaken over het algemeen ordelijk en controleerbaar is, maar dat de stijging in het foutpercentage van de verplichtingen en betalingen een punt van zorg is. Conform toezegging aan de AR heeft het ministerie gewerkt aan verdere verbeteringen in het financieel beheer. De volgende maatregelen zijn getroffen: er zijn interne afspraken gemaakt over het toezicht op de naleving van raamovereenkomsten, het sanctiebeleid is zodanig herzien dat het beter uitvoerbaar is, een verbijzonderde interne controle is door budgethouders uitgevoerd voor het onderdeel voorschotten, het project om het planning-, monitoring- en evaluatie-instrumentarium (PM&E) beter te stroomlijnen is gestart en de foutenanalyse is met de AR besproken.

Conform toezegging aan de AR heeft het ministerie gezien of maatregelen ten aanzien van het departementaal reviewbeleid noodzakelijk en/of wenselijk zijn. Daarop heeft het ministerie een handreiking opgesteld en deze aan de budgethouders aangeboden.

De AR constateerde in 2006 dat het ministerie op hoofdlijnen aan het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR) voldoet. Tevens nam de AR de aanbeveling op dat de departementsleiding er op toe dient te zien dat de medewerkers aan de eisen van het VIR voldoen en dat er indien nodig sanctiemaatregelen afgedwongen dienen te worden dat beveiligingsmaatregelen worden opgevolgd. Het ministerie heeft in 2006 extra aandacht besteed aan beveiligingsmaatregelen. Zo zijn er vragen over het VIR opgenomen in het jaarplanproces en zijn er extra controles uitgevoerd.

De AR constateerde dat in 2005 de richtlijnen voor het onderhoud van ambassades in het Handboek Bedrijfsvoering Buitenlandse Zaken nog niet voldoende aangepast waren aan de nieuw systematiek van meerjaren onderhoudsplanningen. Het ministerie heeft ervoor gekozen in 2006 alle aandacht te richten op het implementeren van de systematiek van meerjaren onderhoudsplanningen en de eventuele herziening van de richtlijnen in het HBBZ gelijk te laten lopen met de actualisering van de nota huisvestingsbeleid en de evaluatie van de reorganisatie beheer en onderhoud in 2007.

De AR constateerde dat het in 2005 bij het ministerie ontbrak aan een overkoepelend integriteitsbeleid en een objectief sanctiebeleid. Het integriteitsbeleid van het ministerie van BZ en alle daarmee samenhangende elementen kan men vinden op de intranetsite «integriteit». Deze is in het afgelopen jaar opgeschoond en opnieuw ingedeeld waardoor de toepasselijke informatie makkelijker ter beschikking staat aan de personeelsleden. De informatie wordt voorafgegaan door een korte inleiding op de website. In die inleiding is de samenhang tussen de diverse onderdelen van de website en het integriteitsbeleid op een gebruiksvriendelijke manier verder verduidelijkt. Voorts is het sanctiebeleid herzien.

Bijlagen

Ten aanzien van beleidsinformatie constateerde de AR in 2006 dat de beleidsinformatie nog te weinig inzicht biedt in de mate waarin de (inter-nationale) doelstellingen worden behaald. In 2006 heeft het ministerie het proces van de totstandkoming van de beleidsinformatie beschreven. Zoals toegezegd zal de VBTB-conformiteit blijvende aandacht genieten van het ministerie. Zo is het ministerie in 2006 begonnen met een project met als doel het stroomlijnen van het planning-, monitoring- en evaluatie-instrumentarium (PM&E).

Conform de aanbeveling van de AR heeft het ministerie in 2006 de verantwoording over de uitgaven die in 2004 en 2005 voor het EU-voorzitterschap zijn gemaakt, uitgebracht.

De overige punten van aandacht komen terug in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

BIJLAGE 2

SANCTIEBELEID EN MALVERSATIES

In de nota «beheer en toezicht» die in 1998 aan de Tweede Kamer werd voorgelegd (TK 25 860, nr. 1), is toegezegd dat het parlement bij de jaarlijkse rekening van het ministerie van Buitenlandse Zaken geïnformeerd zal worden over de bij het ministerie aangemelde gevallen van malversaties en onregelmatigheden, en gevallen waarbij wederpartijen hun contractuele of subsidieverplichtingen niet zijn nagekomen. De uitvoering van deze toezegging is in 2006 overgegaan van de directie Juridische Zaken naar de directie Financieel-Economische Zaken van het ministerie waar tevens vanaf dit jaar het centrale meldpunt Malversaties en Sancties gevestigd is.

In 2006 zijn in totaal 13 zaken gemeld bij de directie Financieel-Economische Zaken. Het betrof hier gevallen waarbij het vermoeden bestond dat een malversatie had plaatsgevonden. Alle gevallen zijn onderzocht. In één geval werd definitief vastgesteld dat geen malversatie had plaatsgevonden. In één geval konden malversaties worden voorkomen door tijdig in te grijpen tijdens de vormgeving van de activiteit. In één geval is EUR 6 000 teruggestort door de uitvoerende organisatie. Dit bedrag was ontvreemd door één van de werknemers van die organisatie. De werknemer is ontslagen en er is aangifte gedaan bij de politie. De overige gevallen worden nog onderzocht.

Tevens is, in navolging van de nota «beheer en toezicht», in één geval waarbij een substantieel belang gemoeid was het sanctiebeleid buitenwerking gezet.

Dit betreft de Afrikaanse Unie (AU), die nog niet volledig aan haar rapportageverplichtingen heeft voldaan. Gelet op de belangrijke rol van de AU op het gebied van vrede en veiligheid in Afrika en het gegeven dat de AU maatregelen heeft getroffen om de kwaliteit van het beheer op korte termijn te verbeteren, is besloten vooralsnog geen sanctie op te leggen.

BIJLAGE 3

AFKORTINGENLIJST

ACS	Landen in Afrika, in het Caraïbisch gebied en in de Stille Oceaan
ACVZ	Advies Commissie Vreemdelingenzaken
AEV	Aan elkaar verplicht
AfDF	African Development Fund
ALA	Europese economische samenwerking met Azië en Latijns Amerika
ANA	Afghan National Army
ANP	Afghan National Police
AR	Algemene Rekenkamer
AU	Afrikaanse Unie
AVVN	Algemene Vergadering van de Verenigde Naties
BNP	Bruto Nationaal Product
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BSN	Burger Service Nummer
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
CBD	Conventie inzake Biodiversiteit
CBI	Centrum voor de Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDM	Clean Development Mechanism
CERF	Central Emergency Response Fund
COA	Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers
COP8	Conferentie van Partijen bij Klimaatverdrag
CSD	Commission on Sustainable Development
CSE	Conventionele Strijdkrachten in Europa
DAC	Development Assistance Committee
DFID	Department for International Development
DOTS	Medische term voor Directly Observed Treatment, Short Course
DPKO	Department of Peacekeeping Operations
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ECER	Expertisecentrum Europees Recht
EDA	Europees Defensie Agentschap
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EOF	Europees Ontwikkelingsfonds
EPA	Economic Partnership Agreements
EU	Europese Unie
EUFOR	European Union Force
EVDB	Europees Veiligheids- en Defensiebeleid
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten Mens
FAO	Wereldvoedselorganisatie
FfD	Finance for Development
FLEGT	Forest Law Enforcement, Governance and Trade
FMO	Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden
GAVI	International Finance Facility for Immunisation
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid
GCE	Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed
GEF	Global Environment Facility
GFATM	Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria
GHD	Good Humanitarian Donorship

HBBZ	Handboek Buitenlandse Zaken
HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
HIV	Human Immunodeficiency Virus
IAEA	Internationaal Atoom Energie Agentschap
IBO	Interdepartementaal beleidsonderzoek
ICER	Interdepartementale Commissie Europees Recht
IDA	International Development Association
IFC	International Finance Corporation
IGAD	Intergovernmental Authority on Development
IGC	Intergouvernementele conferentie
ILO	International Labour Organisation
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOB	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleids-evaluatie
ISAF	International Security Assistance Force
JCLEC	Jakarta Centre for Law Enforcement Cooperation
MATRA	Programma Maatschappelijke Transformatie
MDRI	Multilateral Debt Relief Initiative
MEDA	Euro-Mediterranean Partnership
MFS	Medefinancieringsstelsel
MKB	Midden en Klein Bedrijf
MOLs	Minst Ontwikkelde Landen
MOVP	Midden-Oosten Vredesproces
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie
NABSO	Netherlands Agribusiness Support Office
NBSO	Netherlands Business Support Office
NCDO	Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
NFP	Netherlands Fellowship Programme
NFX	Netherlands Financial Sector Development Exchange
NGO	Niet-Gouvernementale Organisatie
NIMF	Nederlands Investerings Matching Fonds
NIO	Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden
NPM	Nederlands Platform Microfinanciering
NPT	Netherlands Programme for Institutional Strengthening of Post-Secondary Education and Training Capacity
NVIS	Nieuwe Visuminformatiesysteem
ODA	Official Development Aid
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ORET	Programma Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties
OS	Ontwikkelingssamenwerking
OVSE	Organisatie voor Vrede en Samenwerking in Europa
Phare	Het programma voor communautaire steun aan de landen van Midden- en Oost-Europa
PIU	Project Implementation Unit
PKP	Programma Kleine Projecten
PM&E	Planning-, Monitoring- en Evaluatie-instrumentarium
POBB	Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid
PPP	Publiek-Private Partnerschap
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper
PSI	Proliferation Security Initiative
PSIA	Poverty and Social Impact Assessments
PSOM	Programma Samenwerking Opkomende Markten
PUM	Programma Uitzending Managers

Bijlagen

REACH	Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals
RF	Russische Federatie
RvE	Raad van Europa
SALIN	Strategische Allianties met Internationale NGO's
SGVN	Secretaris Generaal van de Verenigde Naties
SII	South South Cooperation Programme between International Institutes
SNV	Nederlandse ontwikkelings organisatie
SPICAD	Support Programme for Institutional and Capacity Development
SPS	Sanitary and Phytosanitary Standards
SSR	Security Sector Reform
SRGR	Seksuele en Reproductieve Gezondheid en -rechten
TACIS	Technical Aid to the Commonwealth of Independent States
TBT	Technical Barriers to Trade
TMF	Thematische Medefinanciering
UNDP	United Nations Development Programm
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children Fund
UNIFIL	United Nations Interim Force In Lebanon
UNFPA	United Nations Population Fund
VIR	Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst
VN	Verenigde Naties
VOVK	Vereniging Ouders van een Vermoord Kind
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VS	Verenigde Staten
WHO	World Health Organization
Wib	Wet inburgering in het buitenland
WSSD	World Summit on Sustainable Development
WTO	World Trade Organization

BIJLAGE 4

TREFWOORDENREGISTER

ACS 49, 50, 115
Afghanistan 6, 14, 19, 20, 29, 33, 62
Afrika 15, 19, 20, 22, 29, 33, 35, 36, 44, 45, 49, 51, 52, 63, 64, 71, 72, 114, 115
AIDS 58, 64, 66, 115
ALA 42, 43, 115
Ambtsbericht 75, 76
Apparaatskosten 85, 107
Apparaatsuitgaven 84, 104
Asielbeleid 75
Asiel 18, 41, 42, 73, 74, 75, 76
Asielzoekers 74, 115
Balkan 6, 18, 30, 33, 36, 42, 43
Basisonderwijs 6, 60, 61
Bedrijfsleven 35, 47, 53, 56, 63
Begrotingssteun 47, 51, 56, 57
Beleidskaders 62
Bilaterale betrekkingen 45
CARDS 42, 43, 115
CBI 5, 12, 53, 106, 107, 109, 110, 115
China 14, 16, 22, 43, 56, 78
Civil society 58, 104
Club van Parijs 47
Coherentie 14, 25, 44, 46, 76
Conflictbeheersing 44
Conflictpreventie 33, 36, 44, 63
Consulaire dienstverlening 73, 74, 79, 88, 89, 104
Conventie 70, 71, 115
Corruptie 17, 18, 21, 35, 91
Crisisbeheersing 28, 30, 33, 103
Cultureel erfgoed 77, 78, 104
Cultuur 42, 77, 78, 104
Democratisering 35, 42, 43
Deskundigenprogramma 48
Duurzame ontwikkeling 17, 22, 53, 61, 68, 71
EBRD 48, 115
EHRM 115
EOF 38, 39, 44, 104, 115
EU-afdrachten 39
Europese Commissie 17, 19, 34, 39, 41, 43, 44
Europese integratie 73
Evaluatie 13, 27, 34, 37, 41, 42, 46, 53, 54, 56, 57, 63, 66, 67, 81, 90, 109, 110, 112, 113, 116
EVDB 19, 30, 115
Financieel beheer 88, 112
FMO 47, 48, 53, 56, 68, 84, 102, 115
Gender 58, 60, 62, 104
Gezondheidszorg 58, 59, 65
Goed-bestuur 21
Harmonisatie 32, 56, 57, 73, 76
HGIS 11, 77, 83, 116
HIV/Aids 58, 64, 104
Humanitaire hulp 5, 15, 20, 21, 28, 29, 34, 37, 63, 87, 93, 103
IDA 47, 48, 116
ILO 59, 116

Bijlagen

Internationale financiële instellingen 90
Interne markt 44
Irak 34
Justitie 18, 42, 44, 80, 98
Kanselarijrechten 74
Libanon 6, 20, 21, 29, 33, 34, 35, 74, 75
Marokko 16, 30, 35
Massavernietigingswapens 20, 31
MATRA 35, 38, 39, 43, 116
MEDA 42, 43, 116
Medefinanciering 22, 58, 59, 66, 116
Mensenrechten 5, 15, 16, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 42, 43, 46, 63, 93, 103
MFP 67
Midden-Oosten 15, 19, 20, 30, 33, 35, 116
Migratie 14, 18, 22, 41, 42, 43, 44, 63, 73, 74, 75, 76, 116
Milieu 5, 14, 22, 28, 29, 36, 37, 41, 43, 44, 62, 68, 69, 70, 72, 80, 92, 93, 104, 117
Natuurrampen 34
NAVO 19, 20, 28, 30, 33, 116
Netherlands Business Support Office 22, 56, 116
NGO 24, 34, 35, 37, 60, 63, 68, 116, 117
NIMF 56, 116
NIO 47, 48, 100, 101, 102, 103, 116
Non-proliferatie 28, 103
Noodhulp 15, 29
OCHA 34
OESO 14, 33, 34, 49, 50, 55, 116
Onderzoek 7, 12, 13, 18, 20, 22, 27, 34, 37, 42, 46, 56, 61, 67, 70, 80, 81, 88, 90, 116
Ontmijning 37
Ontwapening 20, 28, 31, 33, 44, 103
Ontwikkelingsdoelstellingen 6, 13
OVSE 32, 33, 46, 116
POBB 78, 116
Pre-accessie 43
PRSP 51, 66, 70, 116
PSOM 48, 53, 116
PUM 53, 116
Raad van Europa 26, 38, 39, 46, 103, 104, 117
Rechtsorde 5, 24, 25, 93, 103
Resultatenrapportage 11
Rusland 16, 19, 30, 35, 36, 42, 43, 56
Schuld 48
Schuldverlichting 47, 51
Sectorale benadering 56
Security Sector Reform 33, 117
SNV 58, 59, 67, 68, 117
Stabiliteitsfonds 29, 33, 37
Subsidie 18, 22, 50, 58, 59, 66, 68, 77, 103, 114
Sudan 21, 28, 29, 33, 36, 60, 62, 84
Suriname 29, 34, 60, 69, 78, 102, 103
TACIS 42, 43, 117
Terrorisme 14, 15, 18, 20, 21, 22, 28, 30, 31, 41, 42, 43
Terrorism 20
Themadeskundigen 85
Topinkomens 11
Uitbreiding 6, 18, 24, 43, 49, 50, 60, 103

Bijlagen

UNAIDS 63
UNDP 48, 117
UNEP 69, 70, 117
UNFPA 59, 64, 65, 117
UNHCR 62, 117
UNICEF 58, 60, 68, 117
VBTB 113
Veiligheid 5, 6, 19, 20, 21, 23, 28, 29, 30, 33, 35, 36, 41, 42, 43, 63, 73, 87, 88, 93, 103, 104, 114, 115
Veiligheidsraad 15, 20, 31, 62
Verenigde Staten 16, 31, 63, 117
Vredesopbouw 15
Wapenbeheersing 28, 32, 37
Waterbeheer 69, 72
Wereldbank 13, 17, 33, 48, 50, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 62, 64, 65, 71, 72, 101
WHO 62, 117
WTO 18, 44, 49, 50, 117
Zuid-Afrika 55, 60